

WelCommunities

ORTA DOĞU'DAN GÖÇÜN

TÜRKİYE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ RAPORU

Erasmus+

ORTADOĞU'DAN GÖÇÜN TÜRKİYE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM: Literatür Taraması

1.1. Kavramsal Çerçeve	8
1.2. Geçici Koruma Statüsünde Olan Göçmenlerin Profili.....	14
1.3. Ortadoğu'dan Göçün Türkiye Üzerindeki Etkileri	19
1.3.1. Göçün Siyasi ve Güvenlik Etkileri	37
1.3.2. Göçün Toplumsal Etkileri	42
1.3.3. Göçün Ekonomik Etkileri	52

II. BÖLÜM: Göç Alan Toplumun Göçün Etkilerine Yönelik Algılarının Araştırılması: Antalya İlinde Nitel Bir Araştırma

2.1.Yöntem	65
2.2.Bulgular ve Tartışma	66
..	
2.3.Sonuç	77

Önsöz

Anadolu, konumu gereği insanlık tarihi boyunca sürekli olarak göç alan bir coğrafyadır. Son yıllarda ise Ortadoğu'dan Türkiye yoğun bir göç akını gerçekleşmektedir. Suriye topraklarında yaşayan insanların, bölgede yaşanan savaş nedeniyle, 2011 yılında başlayan yaklaşık 10bin kişilik göç hareketi, 2018 yılı başı itibarıyla 3,5 milyonu geçmiş durumdadır. Türkiye, ev sahibi ülke olarak, 2011 yılından bu yana göç eden insanların temel sosyal, ekonomik ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Başta Suriye'deki savaş nedeniyle Türkiye ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınmayan tüm yabancılara geçici koruma statüsü vermektedir.

Türkiye'nin Suriyeli kitlesel göç akını karşısında yürüttüğü politikalar uzun bir dönem misafirperverlik kavramı ile tartışılmış akabindeyse göçün siyasi, güvenlik, toplumsal ve ekonomik bir takım olumlu ve olumsuz etkilerinin analiz edilmeye başlanmıştır. Böylelikle Türkiye'nin sahip olduğu göç politikalarının gelişmesi ve göçün ortaya koyduğu fırsat ve tehditlerin değerlendirilmesi ve elimine edilmesi mümkün hale gelmiştir.

Bu araştırmanın amacı Ortadoğu ve Suriye'den göçün Türkiye etkilerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın ilk kısmında söz konusu göçün etkileri üzerine Türkiye genelinde farklı illerde gerçekleştirilmiş olan çalışmalar taranmış ve bu çalışmaların kavramları ile bulguları göçmen profili, ekonomik etkiler, sosyal- güvenlik-politik etkiler, sağlık vb. alanlardaki etkiler şeklinde tablolar halinde özetlenerek sunulmuştur.

Çalışmanın ikinci kısmında göç alan toplumun göçün etkilerine yönelik algılarının saptanmasına yönelik araştırmaya yer verilmiştir. Ortadoğu ve Suriye'den gelen göçmenlerle etkileşim halinde olan ve Antalya ilinde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların temsilcileriyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşme metinleri içerik analizine tabi tutulmuş ve dört tema elde edilmiştir. Bunlar tutum (duygu ve inanışlar); sosyal etkiler (aile, kültür ve kamu hizmetleri); güvenlikle ilgili etkiler (asayiş ve toplumun tepkisi) ve ekonomik etkiler (istihdam ve tehditler) şeklinde sıralanmıştır. Tutum açısından empati ve üzüntü gibi duygular ile göçmenlerin ülkemizde kalıcı olacağına ilişkin inanışlar öne çıkarken, sosyal etkiler bağlamında kültürel uyum; güvenlik etkileri bağlamında toplumsal tepkiler; ekonomik etkiler bağlamında da istihdamla ilgili konular göçün etkilerini hissettirdiği önemli alanlar olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırma bulguları üzerinden yapılan tartışma neticesinde ulaşılan çıkarıma göre tutum değişirse göçün etkilerine ilişkin yorumlar da değişme gösterebilecektir. Olumlu bir tutumun olumsuzla dönmesi halinde göçün etkilerine ilişkin yorumlar da olumsuz olacaktır. Benzer şekilde göçün etkilerine ilişkin olumsuz yorumlar göçmenlere ilişkin olumsuz tutumların ortaya çıkmasına sebebiyet verebilecektir. Araştırma bulgularına göre Ortadoğu ve Suriye’den gelen göçmenlerle yerleşik halk arasında kültürel açıdan bir uyumun sağlanmasının çok önemli olduğu anlaşılmaktadır. Ancak uyumun sağlanması konusunda dil eğitimi; kamu hizmetlerine erişimin sağlanması; barınma ile ilgili sorunların giderilmesi; yerleşik halkın güvenlik ve ekonomik tehditler konusundaki endişelerinin giderilmesi gibi adımların atılmasının olumlu sonuçlarının olacağı söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre Ortadoğu ve Suriye’den gelen göçmenlerle yerleşik halk arasında kültürel açıdan bir uyumun sağlanmasının çok önemli olduğu anlaşılmaktadır. Ancak uyumun sağlanması konusunda dil eğitimi; kamu hizmetlerine erişimin sağlanması; barınma ile ilgili sorunların giderilmesi; yerleşik halkın güvenlik ve ekonomik tehditler konusundaki endişelerinin giderilmesi gibi adımların atılmasının olumlu sonuçlarının olacağı söylenebilir. Araştırma bulgularının Ortadoğu’dan göçün Türkiye üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılması ve göçün planlı yönetilmesi çabalarına ışık tutabileceği öngörülmektedir.

Bu araştırma Erasmus+ Stratejik Ortaklıklar Yetişkin Eğitimi projesi kapsamında “Mülteci ve Göçmen Topluluklar Hoşgörü Projesi” çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda raporun hazırlanmasında emeği geçen tüm proje personeline, araştırma katılımcılarına yoğun emek ve çabalarından dolayı teşekkür ederim.

Saygılarımla.

Prof. Dr. Beykan ÇİZEL

Proje Koordinatörü

HAZIRLAYANLAR

- 1 **Beykan ÇİZEL Prof. Dr.** Akdeniz Üniversitesi
- 2 **Bahattin ÖZDEMİR Prof. Dr.** Akdeniz Üniversitesi
- 3 **Mustafa GÜLMEZ Prof. Dr.** Akdeniz Üniversitesi
- 4 **Cem Oktay GÜZELLER Prof. Dr.** Akdeniz Üniversitesi
- 5 **Ebru İÇİGEN Doç. Dr.** Akdeniz Üniversitesi
- 6 **Rabia BATO ÇİZEL Doç. Dr.** Akdeniz Üniversitesi
- 7 **Beyhan AKSOY Doç. Dr.** Akdeniz Üniversitesi
- 8 **Fatma Özlem GÜZEL Doç. Dr.** Akdeniz Üniversitesi
- 9 **Mustafa KOÇANCI Dr. Öğr. Üyesi** Akdeniz Üniversitesi
- 10 **Edina AJANOVİC Öğr. Gör.** Akdeniz Üniversitesi
- 11 **Dilek Hale AYBAR Öğr. Gör.** Akdeniz Üniversitesi
- 12 **Vildan TEMELKURAN Psikolog** Akdeniz Üniversitesi
- 13 **Nesrin DOĞAN Avukat** Antalya Konyaaltı Belediyesi
- 14 **Zürve ALP Sosyal Hizmet Uzm.** Antalya Konyaaltı Belediyesi
- 15 **Zehra GÜL** Antalya Konyaaltı Belediyesi
- 16 **Murat ÖZDEMİR Uzm. Dr.** Antalya İl Sağlık Müdürlüğü
- 17 **Tülay ŞAVLI Dr.** Antalya İl Sağlık Müdürlüğü
- 18 **Mete ÖNDE Uzm. Dr.** Antalya İl Sağlık Müdürlüğü
- 19 **Ceren AVANOS İNCE Dr.** Antalya İl Sağlık Müdürlüğü
- 20 **Nakiye ÇALIŞKAN Ebe** Antalya İl Sağlık Müdürlüğü
- 21 **Emin Süha SAYRAÇ Proje Uzm.** Büyük Düşün Proje Geliştirme ve Uygulama Derneği
- 22 **Soner Utku YÜKSEL Sosyal Hizmet Uzm.** Büyük Düşün Proje Geliştirme ve Uygulama Derneği

ŞEKİLLER VE TABLolar LİSTESİ

Şekil 1. Geçici Koruma Altına Alınan Suriyeli Yabancıların Rakamları.....11

Şekil 2. Geçici Koruma Kapsamında Suriyelilerin Yerleştiği
Türkiye'nin İlk On İli.....14

Şekil 3. Tutum ve göçün etkilerinin yorumlanması
arasındaki etkileşimler68

Tablo 1. Geçici Koruma kapsamındaki Suriyelilerin İllere
Göre Dağılımı13

Tablo 2. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan
Suriyelilerin Yaş ve CinsiyeteGöre Dağılımı.....15

Tablo 3. Geçici Koruma Kapsamındaki
Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre dağılımı.....16

Tablo 4. Türkiye'den Çıkış Yapan Suriyelilere İlişkin Veriler.....17

Tablo 5: Yazın Taramasında İncelenen Kaynaklar.....20

Tablo 6. Temalar ve ilişkili kategoriler ve kavramlar.....70

I. BÖLÜM: LİTERATÜR TARAMASI

1.1. Kavramsal Çerçeve

Anadolu, coğrafi konumu gereği, insanlık tarihi boyunca gerek ticari anlamda gerekse doğal afetler, iklimsel değişiklikler ve savaşlar gibi nedenlerle ortaya çıkan nüfus hareketliliklerine ev sahibi olmuş bir kara parçasıdır. Türklerin Anadolu'yu fethi ile başlayan Türk göç akınları, tarihsel süreç içerisinde başka etnik ve dini grupların da Anadolu'ya gelmesiyle birlikte Anadolu nüfusunu artırmış, bunun yanı sıra savaş, kıtlık ve hastalık gibi nedenler de mevcut nüfusun azalmasına sebep olmuştur. Kayıtlı göç tarihine bakıldığında Anadolu'daki göçün izleri yakın bir geçmişe kadar sürülebilir. Bu çerçevede Anadolu coğrafyasında 1850'li yıllardan itibaren Gürcü, Çerkez, Dağıstanlı, Çeçen, Laz vb. etnik grupların ve Osmanlı'nın Balkan topraklarını kaybetmesiyle birlikte bu bölgelerde yaşayan pek çok Arnavut, Boşnak, Pomak ve Balkan Türklerinin yaşadıkları toprakları bırakarak "Anavatan" olarak gördükleri topraklara göçtükleri görülmektedir.

Göç olgusu, bir hareketlilik olarak, doğa bilimleri kapsamında iki farklı başlık altında incelenebilir. Buna göre hareket olgusunu inceleyen ve büyük filozoflardan biri Aristoteles, hareketi maddenin kendi içsel dinamiğinden gelen bir olgu olarak tartışmıştır. Bu bakış açısının sosyal alandaki göç hareketliliğine yansıttığımızda göçü ortaya çıkaran etkenin, göç eden aktörün/ öznenin istek ve beklentileri üzerinden açıklanabileceği karşımıza çıkacaktır. Diğer taraftan Galileo, hareket eylemine Aristoteles'ten farklı bir bakış getirerek, hareketi ortaya çıkartan sebebin içsel değil dışsal olduğunu belirtmiştir (Çelebi, 1997: 292- 293). Buna göre, göçü ortaya çıkaran dışsal etkenler arasına giren savaş, doğal afetler (deprem, kıtlık), hastalıklar, yeraltı ve yerüstü kaynaklara yönelim, sosyal çevrenin yarattığı problemler ya da başka sosyal çevrelerin sağladığı refah gibi pek çok sebep göçün dışsal nedenleri arasında sayılabilir. Bu bağlamda hareket kavramını sosyal bir bilimsel çalışmanın nesnesi haline getirdiğimizde hem içsel hem de dışsal nedenlerin bir başka ifadeyle hem istek ve beklentilerin hem de zorunlulukların harekete/ göçe yön verdikleri söylenebilir.

Suriye topraklarında yaşayan insanların, bölgedeki savaş nedeniyle, 2011 yılından bugüne kadar Türkiye'ye yönelttiği kitlesel göç hareketi, 2018 yılı sonları itibarıyla 3,5 milyonu geçmiş bulunmaktadır. Literatüre girmiş çalışmalar incelendiğinde "canını bombalardan zor kurtaran" kişilerden, yaşanan krizi "fırsata dönüştürerek" daha refah ülkelere ulaşma çabasında olanlara kadar çok farklı içsel ve dışsal nedene dayanan göç hikâyelerinden söz edilmektedir.

Felsefenin konusu olarak gerçekleştirilen göç tartışmalarında ise Kant, tüm insanları “dünya vatandaşı” paydaşında toplamakta ve “yabancı olana, başkasının toprağına girene düşmanca davranılmaması” gerektiğini savunmaktadır (Cevheri, 2014). Göçmenlerin, göç edilen ülkedeki hukuksal olmayan konumlarına ilişkin tartışmalar da tam olarak bu noktada başlamaktadır. Misafirperverlik kavramı, bu anlamda dinsel, kültürel ve ekonomik bir gerçekliği ortaya çıkartmaktadır.

Cenevre Sözleşmesinin siyaset felsefesi açısından incelenmesi durumunda, göç eden kişilerin “hayati tehlikelerinin olması ya da can güvenliklerinin bulunmaması” durumunda tüm siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik önceliklerin ötelenerek, göçmenlerin yaşamlarının korunmasının gereği vurgulanmaktadır (Derrida, 2005: 6- 7). Suriye’den Türkiye’ye gelen kişilerin profillerine bakıldığında yaşanan durumun tam da bu içerikte şekillendiği, Türkiye’nin ev sahibi ülke olarak 2011 yılından bu yana ülkesinde 3,5 milyonu aşkın bir nüfusu barındırdığı, onların temel sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşıladığı bilinmektedir.

Türkiye’nin Suriyeli kitlesel göç akını karşısında yürüttüğü politikalar, aslında misafirperverlik kavramı üzerinden tartışılmaya başlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin açık kapı politikasına bağlı olarak, bir kısım yazar/ düşünür/ aktivist, Türkiye’ye gelen Suriyelilerin misafirperverlik gibi hukuksal bir tanımı olmayan bir statüde tutulmalarını eleştirmiş; bu kişilere uluslararası koruma sağlayacak bir hukuki statü verilmesi gerektiğini söylemiştir. Ancak Türkiye’nin kitlesel göç akınlarına karşı geliştirdiği tutum çok daha derin bir tarihsel içeriğe sahiptir ve bir takım haklı çekinceleri barındırmaktadır.

Öncelikli olarak Türkiye, topraklarına Avrupa kıtasından gelenlerle Asya, Afrika ve Orta Doğu’dan gelenleri birbirinden ayırtmaya 1951 yılında imzalanan Cenevre Sözleşmesine çekince koyarak başlamış; 1967 yılında ve sonrasında imzalanan tüm uluslararası metinlerde bu çekincesini belirtmiştir. Buna göre Avrupa’dan Türkiye’ye gelenlere mülteci statüsü tanınmış, Avrupa kıtası dışındaki komşu bölge ve kıtalardan Türkiye’ye gelenlere ise mülteci statüsü verilmemiştir. Bozbeyoğlu’na göre (2015) bunun iki temel nedeni bulunmaktadır. İlk neden Türkiye’nin topraklarına yönelik kitlesel göç hareketinin tarihsel gelişimine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Gerek Birinci Dünya Savaşı öncesindeki gerekse bu savaştan sonraki dönemlerde Orta Doğu- Asya ve Afrika üzerinden bugünkü Türkiye topraklarına yoğun bir nüfus hareketliliği yaşanmıştır.

Çekincenin konulduğu yıllardaki bürokratlar ve yöneticiler, Türkiye topraklarına yönelen yoğun ilginin devam edeceğini ve ülkenin sayılan bölgelerden gelenlere mülteci statüsü vermesi durumunda bu göç hareketinin daha da artacağını varsaymışlar/öngörmüşlerdir. İkinci bir neden olarak da hali hazırdaki göç hareketinin ve o günden sonra artarak devam edecek kitlesel göçlerin, Türkiye'ye yükleyeceği ekonomik, sosyal, yönetsel ve kültürel yüklerle mücadele etmenin ülke genelinde yaratacağı sorunlardır.

Buna göre Türkiye Cumhuriyeti'nin kanun ve ilgili mevzuatında Türk vatandaşları dışında topraklarında bulunan kişiler, aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır:

Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişi (6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 3.maddesi “ü” bendi ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 3.maddesi “İl”bendi.).

Mülteci (1.tanım): Avrupa'da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyuşu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı (İlk tanımlama 30.11.1994 tarihli ve 22127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 3.maddesinde yapılmış olup, benzer bir tanım da 17.03.2016 tarihli ve 29656sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 3.maddesi “u” bendinde yapılmıştır. Bu tanım aşağıdaki şekildedir).

Mülteci (2.tanım): Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen statü sahibi yabancı (17.03.2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 3.maddesi “u” bendi).

Şartlı Mülteci: Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen statü sahibi yabancı (17.03.2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik’in 3.maddesi “ee” bendi).

Sığınmacı: Irkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyuşu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı (30.11.1994 tarihli ve 22127 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 3.maddesi).

İkincil Koruma: Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşee ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle, menşee ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen kişiye verilen statü (17.03.2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik’in 3.maddesi “I” bendi)

Geçici Korunan: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılar ülkemizce sağlanan koruma sonrası alınan statü (Geçici Koruma Yönetmeliği 3.madde “f-g” bentleri).

Vatansız Kişi: Hiçbir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı bulunmayan ve yabancı sayılan kişi (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 3.maddesi "ii" bendi).

Münferit Yabancı: Tek bir kişi veya anne, baba ve reşit olmayan çocuklardan oluşan bir aile (30.11.1994 tarihli ve 22127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 3.maddesi).

Kabul Edilemez Yolcu: Ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişi (17.03.2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 3.maddesi "ö" bendi).

Göç: Yabancıların, yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını, Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göç ve uluslararası korumadır (17.03.2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 3.maddesi "ı" bendi).

Kanun ve ilgili mevzuattaki bütün tanımlamalara rağmen akademik yayınlarda, medyada, siyasi aktörlerin ifadelerinde ve halk arasında göçmen, mülteci, sığınmacı, geçici koruma altında bulunan kişi ifadeleri birbirinin yerine kullanılmakta ve Suriyeli göçmenlerin aslında hukuki statülerinin ne olduğu açıkça gösterilememekte ya da gösterilmemektedir. Oysa Türkiye, 2014 yılında yürürlüğe giren 6458 sayılı yasayla birlikte Türkiye, Suriye'den gelenler için, bu kanunun 91. Maddesi uyarınca hukuki bir statü vermiş ve bu kişileri "Geçici Koruma Altında" olan bireyler olarak tanımlamıştır. Geçici koruma, Bakanlar Kurulu kararı ile başlayıp, yine Bakanlar Kurulu Kararı ile son bulan bir süreçtir.

Geçici Koruma düzenlemeleri aslında ulusal ve uluslararası alanda pek çok farklı organizasyon tarafından tartışılan bir konudur (Öztürk, 2017). Özellikle Kosova Savaşından sonra, bölgeden Avrupa'nın içlerine doğru yönelen göç akını karşısında günümüz Avrupa Birliği, kendi bünyesinde yaşanan göç hareketinin ortaya çıkartacağı krizleri önlemek ve savaş nedeniyle göç edenlerin kalıcılığının önüne geçmek ve konuda çalışmalar yapmak için "Avrupa Birliği Geçici Koruma Direktifi" adında bir organizasyon geliştirilmiştir.

Öte yandan Arap Baharı sonrasında ortaya çıkan göç hareketlerinin yıkıcı ve bozucu etkilerinin azaltılabilmesi için Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2014 yılında hukuki bağlayıcılığı henüz mevcut olmayan “Geçici Koruma Rehberi”ni yayımlamıştır.

Geçici Koruma Statüsüne bu çerçeveden bakıldığında, kaçış eyleminin gerekçelerindenense varışın şartlarına odaklanan bir hareketin, göçle birlikte ortaya çıkması ve kaçış eyleminin koşulsuz şartsız, hayati bir soruna işaret etmesine rağmen gidilen ülkede elde edilecek avantajlar nedeniyle göç hareketinin zorunluluk kalıbından çıkarak “bir hayalin gerçekleştirilmesi” ve göçün fırsata dönüştürülmesi riskine karşı ortaya atılan akıllıca bir çözümdür (Fitzpatrick, 2000: 279- 280).

Suriye’den gelen kitlesel göç akını karşısında Türkiye Cumhuriyeti, büyük bir özveri ile tarihsel ve kültürel değerlerine paralel olarak çalışmalarını sürdürmekte, İkinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan en büyük kitlesel göç akını karşısında sessiz kalan uluslararası toplumun yerine getirmediği tüm vaatlere ve taahhütlere rağmen insanlığın yüz akı olmaya devam etmektedir.

1.2. Geçici Koruma Statüsünde olan Göçmenlerin Profili

Uluslararası hukuktan kaynaklanan sorumluluklar bağlamında Suriyelilere geçici koruma statüsü, Türkiye’de Suriyelilerin temel hizmetlere erişimlerini sağlamaktadır. 2018 yılı sonu itibariyle kayıt altına alınan Suriyeli yabancıların yaşlara göre dağılımları Şekil 1’de incelendiğinde;

Şekil 1. Geçici Koruma Altına Alınan Suriyeli Yabancıların Rakamları (2018)

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 Erişim Tarihi: 27.09.2018

2018 yılı içerisinde kayıt altına alınan Suriyeli yabancıların illere göre dağılımları incelendiğinde; ilk sırayı İstanbul ili, ikinci sırayı Şanlıurfa ili ve üçüncü sırayı Hatay ili almaktadır. Şekil 2’de yer aldığı üzere Geçici Koruma kapsamında Suriyelilerin yerleştirildiği ilk on il sırasıyla İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Adana, Mersin, Kilis, Bursa, İzmir ve Mardin’dir.

Tablo 1. Geçici Koruma kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN DAĞILIMI 05.10.2018 (ALFABETİK)									
İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ
1	ADANA	226.733	2.216.475	10,23%	42	KAHRAMANMARAŞ	79.481	1.127.623	7,05%
2	ADIYAMAN	28.779	615.976	4,68%	43	KARABÜK	680	244.453	0,28%
3	AFYONKARAHİSAR	5.931	715.693	0,70%	44	KARAMAN	695	246.672	0,28%
4	AĞRI	949	536.295	0,18%	45	KARS	155	287.654	0,05%
5	AKSARAY	2.612	402.406	0,65%	46	KASTAMONU	1.199	272.373	0,32%
6	AMASYA	576	329.898	0,17%	47	KAYSERİ	75.903	1.376.722	5,51%
7	ANKARA	85.815	5.445.026	1,58%	48	KIRIKKALE	1.399	278.749	0,50%
8	ANTALYA	1.263	2.364.396	0,05%	49	KIRKLARELİ	2.533	356.058	0,71%
9	ARDAHAN	135	97.096	0,14%	50	KİRŞEHİR	1.173	234.529	0,50%
10	ARTVİN	43	166.143	0,03%	51	KİLİS	126.284	136.319	92,64%
11	AYDIN	7.142	1.080.839	0,66%	52	KODAELİ	51.426	1.883.270	2,73%
12	BALIKESİR	4.051	1.204.824	0,34%	53	KONYA	99.293	2.180.149	4,55%
13	BARTIN	107	193.577	0,06%	54	KÜTAHYA	742	572.256	0,13%
14	BATMAN	21.675	585.252	3,70%	55	MALATYA	27.747	784.674	3,53%
15	BAVBURT	32	80.417	0,04%	56	MANİSA	12.839	1.413.041	0,91%
16	BİLECİK	550	221.493	0,25%	57	MARDİN	91.520	809.719	11,30%
17	BİNGÖL	883	273.354	0,32%	58	MERSİN	207.021	1.793.931	11,54%
18	BİTLİS	751	341.474	0,22%	59	MÜĞLA	13.650	938.751	1,45%
19	BOLU	1.881	303.184	0,62%	60	MUŞ	1.335	404.544	0,33%
20	BURDUR	8.807	264.779	3,33%	61	NEYŞEHİR	9.267	292.365	3,17%
21	BURSA	157.298	2.936.803	5,36%	62	NİĞDE	4.137	552.727	1,17%
22	ÇANAKKALE	3.433	530.417	0,68%	63	ORDU	654	742.341	0,89%
23	ÇANKIRI	505	186.974	0,27%	64	OSMANİYE	47.905	527.724	9,08%
24	ÇORUM	2.413	528.422	0,46%	65	RİZE	814	331.041	0,25%
25	ÇONİZLİ	12.444	1.018.735	1,22%	66	SAKARYA	14.847	998.214	1,50%
26	DİYARBAKIR	33.153	1.699.991	1,95%	67	SAMSUN	4.870	1.312.990	0,37%
27	DÜZCE	1.491	377.610	0,39%	68	SİİRT	3.708	324.394	1,14%
28	EDİRNE	941	406.855	0,23%	69	SİNDİP	119	287.427	0,04%
29	ELAZIĞ	12.221	583.671	2,09%	70	SİVAS	3.815	621.301	0,61%
30	ERZİNCAN	110	231.511	0,05%	71	ŞANLIURFA	469.029	1.985.753	23,62%
31	ERZURUM	1.864	760.476	0,14%	72	ŞİRİNAK	15.153	503.236	3,01%
32	ESKİŞEHİR	3.981	860.520	0,46%	73	TEKİRDAĞ	11.010	1.005.463	1,10%
33	GAZİANTEP	402.388	2.005.515	20,04%	74	TOKAT	997	662.084	0,17%
34	GİRESUN	146	437.393	0,03%	75	TRABZON	2.878	784.326	0,37%
35	HÜSŞEHANE	80	170.173	0,05%	76	TUNCELİ	58	82.498	0,04%
36	HAKKARİ	5.407	275.761	2,03%	77	UŞAK	2.225	344.971	0,61%
37	HATAY	438.668	1.575.226	27,85%	78	VAN	2.016	1.106.891	0,18%
38	İĞÖİR	94	194.775	0,05%	79	YALOVA	3.136	251.203	1,25%
39	İSPARTA	7.258	433.830	1,67%	80	YOZGAT	3.993	418.658	0,93%
40	İSTANBUL	560.881	15.029.231	3,73%	81	ZONGULDAK	470	596.892	0,08%
41	İZMİR	139.463	4.279.677	3,26%					

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 Erişim Tarihi: 27.09.2018

Şekil 2. Geçici Koruma Kapsamında Suriyelilerin Yerleştirildiği Türkiye'nin İlk On İli

Biyometrik verileri alınarak kayıt altına alınan Suriyelilerin yaş ve cinsiyete göre dağılımları Tablo 2'de yer almaktadır. 2018 yılı itibariyle kayıt altına alınan Suriyeli yabancıların cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde; 3.564.919 Suriyeli yabancıların 1.631.635'inin kadın, 1.933.284'ünün erkek olduğu görülmektedir. Suriyeli yabancıların yaşlara göre dağılımları incelendiğinde; 314.064'ünün 19- 24 yaş grubunda olduğu, 246.607'sinin 5- 9 yaş grubunda olduğu, 284.357'sinin 0- 4 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 Erişim Tarihi: 27.09.2018

Tablo 3. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı

**GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLERİN GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI
(10 İlde 19 Barınma Merkezi)**

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ŞANLIURFA (4)	Ceylanpınar	17.119	65.579
	Akçakale	22.048	
	Harran	9.430	
	Suruç	16.982	
ADANA (1)	Sarıçam	25.864	25.864
KİLİS	Öncüpınar	10.122	24.974
	Elbeyli	14.852	
KAHRAMANMARAŞ(1)	Merkez	17.326	21.398
		4.072 (İraklı)	
HATAY (3)	Altınözü	8.300	17.258
	Yayladağı	4.360	
	Apaydın	4.598	
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	14.229	14.229
MALATYA (1)	Beydağı	9.238	9.238
GAZİANTEP (4)	İslahiye	0	3.787
	Karkamış	0	
	Nizip 1	0	
	Nizip 2	3.787	
MARDİN (1)	Midyat	0	0
ADİYAMAN (1)	Merkez	0	0
GENEL TOPLAM		182.327	
Suriyeli		178.255	
İraklı		4.072	

20.09.2018 itibarıyla

Birebir formülü ile Türkiye'den çıkış yaparak başka ülkelere yerleşen Suriyeli yabancıların rakamsal dağılımları Tablo 4'de yer almaktadır. Tablo'ya göre toplamda 16.215 Suriyelinin 5.877'si Almanya'ya, 3.142'si Hollanda'ya, 2.419'u Fransa'ya, 1.159'u Finlandiya'ya, 1.252'si Belçika'ya, 755'i İsveç'e, 332'si İtalya'ya geçiş yapmıştır.

Tablo 4. Türkiye’den Çıkış Yapan Suriyelilere İlişkin Veriler

BİREBİR FORMÜLÜ KAPSAMINDA ÜLKEMİZDEN ÇIKIŞ YAPAN SURIYELİLERE İLİŞKİN İSTATİSTİKİ BİLGİLER

ÜLKE	TOPLAM
GENEL TOPLAM	16.215
ALMANYA	5.877
HOLLANDA	3.142
FRANSA	2.419
BELÇİKA	1.252
FINLANDİYA	1.159
İSVEÇ	755
İSPANYA	429
İTALYA	332
AVUSTURYA	213
LÜKSEMBURG	206
PORTEKİZ	123
LİTVANYA	84
HIRVATİSTAN	81
ESTONYA	59
LETONYA	46
SLOVENYA	21
MALTA	17

21.09.2018 itibarıyla

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verisidir

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 Erişim Tarihi: 27.09.2018

1.3. Ortadoğu'dan Göçün Türkiye Üzerindeki Etkileri

Türkiye, tarihinin her döneminde topraklarında göç hareketlerinin yaşandığı bir ülke olmuştur. Temelde nüfusun yer değiştirmesi olarak tanımlanan göç, belirli bir coğrafya üzerinde yaşayan insan sayısının değişmesi şeklinde görülse de bu nüfus hareketi hem terk edilen yere/ menşei ülkeye hem de ulaşılan yere/ göç noktasına ekonomi, sosyal yaşam, kültür, güvenlik ve sağlık gibi pek çok açıdan etkilerde bulunur.

Göç olgusunda kabul edilen iki çatı faktör, itici nedenler ve çekici nedenlerdir. Araştırmanın sınırlılık ve kapsamı bakımından, Suriyelilerin gerçekleştirdiği kitlesel göç hareketinin Türkiye'ye etkileri tartışılacağından itici nedenler araştırma odağının dışında bırakılmıştır. Bu çerçevede çekici nedenlerin neler olduğu ve bu çekici nedenler üzerinden Suriyelilerin toplumsal yaşama etkileri sorgulanmaktadır.

Dünya nüfusunun yedide birini göçmen statüsündeki insanlar oluşturmaktadır (Boz, 2016). Castles ve Miller (2008: 11- 15)'a göre uluslararası göç, “dünyanın dört bir yanında siyaseti ve toplumları yeniden şekillendirmesi bakımından “uluslar üstü bir devrimin parçası”dır. Göç bir takım eğilimlere sahiptir. Buna göre; Birinci Eğilim; göç, birden fazla ülkeyi etkilemesi sebebiyle küreselleşme eğilimine sahiptir. İkinci Eğilim; farklılaşma eğilimidir. Farklılaşma eğilimi, eskiye oranla göç oranının artmış olmasına ve hızlanmasına bağlı olarak ortaya çıkar. Ayrıca işçi göçü ve mültecilik yanında yeni tip göç biçimleri olarak da görülmektedir. Üçüncü Eğilim; kadın göçmen sayısındaki artıştan kaynaklanan göçün kadınsılaşması eğilimidir. Dördüncü eğilim ise siyasal sebeplerle yaşanan göç akınlarının göç hareketine siyasal bir anlam katmasıdır.

Bu bölümde Ortadoğu'dan Türkiye'ye olan göç hareketinin Türkiye üzerindeki etkilerine yönelik olarak yapılmış mevcut akademik çalışmalara değinilmiştir. Yazın taraması kapsamında incelenen kaynaklar Tablo 5'de verilmiştir.

Çalışmalara metodolojik açıdan bakıldığında öncelikle göçün siyasi ve güvenlik yönünden etkilerinin Türkiye'nin geneli için yapılan değerlendirmeler üzerinden veya Batman, Şanlıurfa, Akçakale, Gaziantep, Konya ve Hatay gibi şehirler bağlamında yapılan incelemeler üzerinden ele alındığı söylenebilir. Ayrıca çalışmalarda farklı veri kaynaklarının ve veri toplama araçlarının da kullanıldığı görülmektedir.

Aslında verilerin temelde yerel halk ve sığınmacılar olmak üzere başlıca iki taraf için toplanmış olduğu söylenebilir. Bazı çalışmalarda her iki taraftan da aynı zamanda veri toplandığı görülmektedir. Yerel halk veya sığınmacılardan veri toplanırken anket formu ya da görüşme gibi teknikler kullanılmıştır. Diğer taraftan Tablo 5'deki çalışmalarda ilgili literatürdeki önceki çalışmaların bulgularından önemli bir veri kaynağı olarak yararlanıldığı söylenebilir. Buna ek olarak bazı çalışmalar ikincil veri kaynaklarını değerlendirmişlerdir. Buna göre bir kısım çalışmada özellikle Suriyeli sığınmacıların yarattığı göç hareketi nedeniyle gerçekleşen olayları konu alan haber metinleri ve görsellerin incelendiği dikkat çekmektedir. Birkaç çalışmada ise uluslararası organizasyonların, kamu kurumlarının veya araştırma kuruluşlarının sağladığı istatistiklerden yararlandığı görülmektedir. Çalışmalarda nitel veya nicel araştırma yaklaşımları benimsenmiştir. Anket formları aracılığıyla veri toplanan çalışmalarda bulguların daha çok frekans ve yüzde dağılımları şeklinde sunulduğu; görüşme tekniğini kullanılan ya da haber metinleri ve görsellerini inceleyen çalışmalarda ise içerik analizinin kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 5: Yazın Taramasında İncelenen Kaynaklar

Çalışma (yazar, yıl)	Türü	Teorik/ Ampirik	Bulgular
Altunç, vd (2017)	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Fiyatlar genel seviyesinin artması - Üretime katılmayan göçmen ve sığınmacıların bütçeden pay alması - Kayıt dışı ekonomi
Koçancı ve Namal (2017)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Devletin Suriyeli kitlesel göç akını karşısında güçlü ve zayıf yanları ile karşılaştığı fırsat ve tehditler - Sığınmacıların şehirlerde yarattığı güvenlik endişesi - Ötekileştirme- ötekileşme - Gettolaşma çöküntü mahallerinin kurulması - Aile değerlerinin kaybolması - Adaletsizlik - Devlet yönetimindeki zaafılar - Kriminal davranışların yaygınlaşması potansiyeli - Göçmen sayılarının şehirlerde kontrol altına alınması
Sakman (2013)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Etnik ayrışmanın toplumsal ve siyasal ayrışmanın bir parçası olması - Mekanların bölüşülmesinin yaratacağı olumsuz etkiler
Tuncel (2017)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Suriyeli sermayelerin Türkiye'ye girişinin olumlu etkileri - Suriyeli istihdamının bu çerçevede giderek arttığı - İşgücüne katılım tüketimi de arttığı ve bunun üretim artışı sağladığı - Vasıfsız işgücünün ihtiyaç duyduğu, tekstil- sanayi ve inşaat gibi alanlarda işgücü ihtiyacının karşılandığı
Ateş ve Bektaş (2016)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Türkiye'ye olan göç ile ilgili genel bilgiler
Türkiye Göç Raporu (2016)	Rapor		<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomik canlanma - Yeni işyerlerinin açılması,
Kaypak ve Bımay (2016)	Makale	Teorik	

				<ul style="list-style-type: none"> - Genç nüfus sayesinde işgücü arzının artması - Fiyatların artışı - Esnaf sayısının artması - Enflasyon artışı - Sıcak para - İşsizlik - Vergi
Sevinç, vd (2016)	Makale	Ampirik		<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomik Kalkınma - Kalifiye/kalifiye olmayan emek Göçü
Sayın vd (2016)	Makale	Teorik		<ul style="list-style-type: none"> - Hayaat Pahalılığı - Ucuz İşgücü - Kaçak Çalışma (kayıt dışı çalışma) - Vasıfsız İşgücü açığının Kapatılması - İşsizlik - Ekonomik canlılık - Ücret Düzeylerinde Düşüş - KOBİ sayısındaki artış
Kaynak, vd (2016)	Bildiri	Ampirik		<ul style="list-style-type: none"> - Nitelikli işgücü - İşsizlik - Niteliksiz işgücü - Emek piyasası
Cambay ve Güliden (2016)	Bildiri	Teorik		<ul style="list-style-type: none"> - Mali Etkileri - Mali Zorluklar - Vergi Artışları - Vergi Gelirlerinin Azalması-Kayıt Dışı Ekonomi - Sosyal Güvenlik Sistemine Fon Girişi Artar - İşgücü Piyasasına Entegrasyon Zorluğu - Kamusal Hizmetlerin Finansmanında Zorluklar - Kamu Bütçesi

- Sermaye hareketi ve İ Piyasalarda Likidite Artışı

etin (2016)	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - alışma İzni Engeli - İşsizlik - Gündelik geçici iş - Dışık Ücret ve Ücretin Gaspı - Y oğun halde alışma - Enformel pazarlar kurulması
Kaynak, vd. 2016	Bildir Kitabı	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Yüksek kira - İstihdam - Halkın yardımlara karşı olumsuz tutumu - Gıda enflasyonu - Kaçak emek arzı - İşsizlik - Belediye hizmetlerinin zorlaşması
Korkmaz (2016)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Yardımlara bağımlılık - ocuk işçiliği - Ülke bütçesine olan etki
Üstün (2016)	Rapor		<ul style="list-style-type: none"> - İşgücü piyasasına etki - Enflasyonist etki - İstihdam ve ücret etkisi - Kayıt dışı ekonomi
Karasu (2016)	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Enek sömürüsü - İşsizlik yaygınlaşması, - Kira harcamasının bölüşülmesi - çalışma yaşama katılımında engeller - Üretici konuma geeme - Kayıt dışı alışma - Kira fiyatlarında artış,

<p>- Kamu hizmet yükünün artışı, - Sosyo-kültürel uyum - Sosyo-kültürel kapalı alanlar</p>	<p>- Modernleşme kavramı - Uyum kavramı - Asimilasyon kavramı - Avrupa Birliği Göçmen Uyum Politikaları - Ş. Urfa'daki göçmenlerin demografik verileri - Şanlıurfa'daki Suriyelilerin Genel Durumu - Sosyo-Kültürel Uyumları - Şanlıurfahlıların Bakış Açısı</p>	<p>- Göç kavramı, türleri - Suriye'den Türkiye'ye göç geçmişi - AFAD verileri - Çadır kent verileri - İllere göre dağılım - G. Antep iline yansımaları - Eğitim durumu - Sağlık durumu - Meslek durumu - Sosyal yardımlar</p>	<p>- Göç kavramı - Mülteci-sığınmacı farkı - Türkiye'nin Suriyeli sığınmacı geçmişi - Çocuk gelin kavramı - Türkiye-Dünya kıyas - Türkiye'de Suriyeli çocuk gelinler - Basında Suriyeli çocuk gelinler</p>
<p>Karasu (2016)</p>	<p>Makale</p>	<p>Ampirik</p>	
<p>Sandal vd. (2016)</p>	<p>Makale</p>	<p>Teorik</p>	
<p>Şenol ve Dinç (2016)</p>	<p>Makale</p>	<p>Teorik</p>	

Akınar(2016)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Arap Baharı - Göçmen, Mülteci, Sığınmacı kavramları - Geçici koruma kavramı - Kamp içi-Kamp dışı kıyas - Konut sorunu - Çocuklarda eğitim ve kayıt sorunu - Burslar - Okula devam/kursa katılım oranları - Çocuk işçiler - Psikolojik destek ihtiyacı - Kadın görevli sorunu - Tercüman sorunu - Kadınların öz bakım zorlukları - Refakatçisiz kadın ve çocuk - Fuhuş, kuma, erken evlilik
Harunoğulları ve Cengiz (2014)	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Göç ve mekânsal uyum - Türkiye'nin sığınmacılar geçmişi - Hatay'daki sığınmacılara genel bakış - Hatay'daki sığınmacıların göç süreci - Mekânsal uyumu - Aidiyet duygusu - Konut piyasasına etkileri - Kümelenme sorunu - Kadın istismarı (fuhuş, kuma.) - Hatay halkının tutumu - Göçmenlerin yerleşim ve yaşam özellikleri
Koçancı vd. (2016)	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Yurt dışı göçmenlerin yerel yoksulları nasıl etkilediği - Yoksulluk çökmesi

Tamer (2017)	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Enformel çalışma ağının genişlemesi - Geçici koruma statüsündeki Suriyelilere bakış açısı - Komşuluk ilişkileri
Barn (2015)	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Barınma ve Temel İhtiyaçlarla İlgili Sorunlar - Sağlık Hizmetlerine Erişim ve Psiko-sosyal Durumları - İstihdam Sorunu - Kadınların Taciz edilmesi ve çoklu evlilik
Nurdoğan vd. (2016)	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Göçmen kamplarında yaşananların durumları - Kamplardaki hizmet standartları - Kamplarda yaşananların
Diken ve Demirel (2016)	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Çocuk işçiliğinin artması
Gökçe (2016)	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Toplumsal huzurun bozulması
Kahraman ve Nizam (2016)	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Yerel halkta kadın ve çocuk ticaretinin arttığı algılanması - Yerel halkta kavganın, gürültünün, toplumsal yozlaşma ve ahlaksızlığın arttığı algılanması
Karasu (2016)	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Yerel halkta suç oranlarında artış olduğu yönündeki algılanma
Boz (2016)	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Yoksulluk - Vasıfsız işgücü - Düşük ücret - İşgücü piyasasına olumlu etkiler - İşgücü piyasasında rekabet - Artan işsizlik - Kamu harcamaları - Göçmenlere karşı olumsuz tutum - Kira fiyatlarında artış - Yabancı sermayenin Türkiye'ye akışı

				<ul style="list-style-type: none"> - Kayıt dışı istihdam - Suriyeli girişimci sayısının artması - İthalat ve ihracat - Göç ve kimlik kavramları - Düşük ve yüksek gelir grubunda uyum farkı - Göçün kimlik kavramı üzerine etkisi
Kaypak ve Bımay (2016)	Makale	Teorik		<ul style="list-style-type: none"> - Suriyelilere karşı şiddet içerebilen toplumsal tepkinin artması - Suriyelilerin kendi güvenliğini sağlamak üzere örgütlenmesi - Halkın kendini terör tehdidi ve saldırılarına açık hissetmesi
Korkmaz (2016)	Makale	Teorik		<ul style="list-style-type: none"> - Terör örgütlerine katılım - Suç şebekelerine katılım - Kavgalar - Uluslararası toplumla işbirliğinin yetersizliği
Özdemir ve Öner-Özkan (2016)	Makale	Ampirik		<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal medyada Suriyeli mültecilere yönelik önyargılar
Tarakameh (2016)	Bildiri	Ampirik		<ul style="list-style-type: none"> - Ülkenin güvenlik problemleri ile yüz yüze kalacağı algılanması
Bahadır ve Uçku (2016)	Makale	Ampirik		<ul style="list-style-type: none"> - Suriyeli çocuk istihdamı ve sorunları.
Arslan vd. (2016)	Makale	Ampirik		<ul style="list-style-type: none"> - Suriyelilerin şehirlere homojen dağıtılmamalarının ekonomik ve sosyal etkileri - Kira ve konut fiyatları artmaktadır. - Küçük işletmelerde kaçak işçi çalıştırmalar artmaktadır. - Kaçak işçi çalıştırma haksız rekabeti arttırmaktadır.

<ul style="list-style-type: none"> - Eğitim, sağlık, barınma gibi sorunlar kentsel yaşama uyum süreçlerini olumsuz etkileri - Çok eşlilik artmakta bu boşanma davranışını da artırmaktadır. - Çocuk işçiliği artmaktadır. - Etnik ve mezhepsel kutuplaşma artmaktadır. - Gecekondu yapılaşması artmaktadır. - Suriyelilerin yaşadığı sıkıntılar kriminal davranışların artmasının potansiyel sebebidir. -Suriyelilerin uyum süreci - Suriyelilerle evlilikler - Suriyeli girişimciler 		
<ul style="list-style-type: none"> - Suriyeliler “kültür şoku” yaşamaktadır. - Bu şokun atlatılmasında benlik saygısı, yaşam doyumu ve sosyal desteklerin önemi - Türkçenin öğrenilmesinin entegrasyona katkıları 	Teorik	Makale
<ul style="list-style-type: none"> - Psiko-sosyal destekler kişi ve ilişkilerin normale döndürülmesinde etkilidir. - Psiko-sosyal destek bürolarının yaygınlaştırılması - Birey ve ailelerin sosyal ağlarının onarılması, - Refakatsiz çocuklar, dilenen/ çalışan çocuklar için “Çocuk destek merkezlerinin kurulması” ve uyum süreçlerinin hızlandırılması - Çocuk yaşta evliliklerin önlenmesi - Çocuk işgücü, beden sömürüsü ve organ ticaretiyle mücadele - Kadın haklarıyla ilgili bilinçlendirme çalışmaları yürütülmesi 	Karma	Rapor TC ASBP (2016)

Erdogan (2016)	Bildiri	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Suriyelilerin Türkiye’de kalıcı olma potansiyelleri yüksektir. - Gençlerin Suriye’ye geri dönme ihtimalleri düşüktür. - Savaşın uzun sürmesi, Türkiye’ye alışmayı kolaylaştırmaktadır. - Hak merkezi bir adaptasyon sürecinin başlatılması - Türklerin Suriyelilere ilişkin rızalarının artırılması - Suriyelilerin düşük eğitim seviyesi - Mesleki donanımlarının nitelikli olmaması ya da hiç olmaması - Yüksek konut kiralari- ev fiyatları - Türkçe öğretmedeki yetersizlikler - Türklerin Suriyelilerle evlenmesi neticesinde ortaya çıkan çocuk ve evlilikler üzerinden vatandaşlık sorunu - Resmi nikâh problemleri - Çok eşliliğin yaygınlaşması
Pinar ve Mazman (2016)	Bildiri	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Sığınmacların tehdit olarak görülmesi - Güvenlik problemleri - İme çekme teorisi- Türkiye’de cazip olanakların olması ya da bir süre AB’ye geçiş olarak kullanılması - Terör sorunu - Meslek sahibi olma problemi - İşsizliğin büyümesi - Sınırlı kaynaklara talep olmanın yarattığı yabancı düşmanlığı - Çocuk işçiliği problemi - Eğitimin homojenliği problemi - Fiyatların artması - Nitelikli GKA'lara vatandaşlık verilmesi - Kentlerin sosyal ve siyasi çevrelerinin değişmesi - Kentlere homojen yerleştirme - Suriyeli Gettolarının oluşması
Korkmaz (2016)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Sığınmacların tehdit olarak görülmesi - Güvenlik problemleri - İme çekme teorisi- Türkiye’de cazip olanakların olması ya da bir süre AB’ye geçiş olarak kullanılması - Terör sorunu - Meslek sahibi olma problemi - İşsizliğin büyümesi - Sınırlı kaynaklara talep olmanın yarattığı yabancı düşmanlığı - Çocuk işçiliği problemi - Eğitimin homojenliği problemi - Fiyatların artması - Nitelikli GKA'lara vatandaşlık verilmesi - Kentlerin sosyal ve siyasi çevrelerinin değişmesi - Kentlere homojen yerleştirme - Suriyeli Gettolarının oluşması

Tümtaş ve Ergün (2016)			<ul style="list-style-type: none"> - Yerel ticaretin şekil değişimi - Yabancı yatırımcı sorunu - Aynı etnik kökenden kişiler aynı bölgelere yerleştirilmesi (Suriye Kürtlerini Türkiye Kürtlerinin yanına, Araplarını Arapların yanına...) - Kentlerin hazırlıksız oluşu - Göçmenlerin ayrılmaması- birlikte yaşamaları - Sanayileşeme problemlerinin artması - İstihdam ve barınma sorunlarının yaygınlaşması - Yoksulluğun artması - Gecekondulaşma
Şeker vd. (2015)	Bildiri Kitapçığı	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Ucuz işgücü kaynağı - Çalışma izinleri - Kadımların kırılmalılık noktası yaratması - İstihdam koşulları
Tunç (2015)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Ev fiyatlarının yükselmesi - Sosyal hizmetlere yük getirmesi - Halkın gelir kaybı
Arslan vd (2015)		Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Kaçak-Kayıt dışı istihdam - İşgücü arzı - İşgücü açığına pozitif etki
ORSAM Raporu (2015)	Rapor	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Yerel halkın işgücü piyasasında iş kaybı - Ücret düzeyindeki azalma - Yerel halkın işlerini kaybetme riski - Gıda fiyatlarında artış - Kiralardaki artış - Özel doktor ücretlerini arttırdığına - Üreten ekonomik faaliyetin olmaması - Yaşam maliyetlerinin yükseldiği - Dış ticaret üzerine etkileri,

<ul style="list-style-type: none"> - İlave yatırımlar - Güvenlik problemleri - Çoğalışlığın artması, - Boşannaların artması - Kadın ve çocuk istismarı - Bazı şehirlerdeki etnik ve mezhepsel kutuplaşmalar - Çarpık yapılaşma- gecekondulu sorunu - Dini nikâh yaygınlığı - Kiraların artması - Yoksul mahallelerin oluşması - Gettolaşma - Uyuşturucu kullanımı ve satışı - Fuhuşun artması - Temel gıda maddelerindeki fiyat artışı- Enflasyon - Ucuz işgücü - Enformel sektörün yaygınlaşması ve öznesinin değişmesi - Yerel ekonominin, imalat sanayinin canlanması - Orta doğuda yeni pazarların açılması - Şiddet içeren kitlesel tepkilerin artması - Suriyelilerin yaşadığı kenar mahallelerin oryantasyon - Süreçlerini zorlaştırması - Kızamık, şark çubamı gibi bazı hastalıkların yaygınlaşması - Belediye hizmetlerinde, çöp toplama, içme suyu, kanalizasyon, ulaşım vb. hizmetlerin yetersiz kalması - Bazı şehirlerin taşıma kapasitesinin üzerine çıkılması - Türkiye ekonomisine zarar - Vastıfsız işgücü - Düşük ücretler - Kayıt dışı ekonomi - Yüksek işsizlik oranları 		Ampirik	Sömmöz ve Mete (2015)
--	--	---------	-----------------------

				<p>Mültecilerin işyerlerini dış yarımların etkisi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ülke ekonomisine doğrudan ve dolaylı etkiler - Konut satış ve kira fiyatlarında artış - Ticari ilişkilere olumsuz etkisi - Suriyeli girişimcilik
Boyraz (2015)	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Artan işsizlik - Düşük ücretler - Kayıt dışı istihdam - Kendi işlerini açmalarının bölge esnafına olumsuz etkisi - Üretimi artırıcı etki yaratması - Yasıflı işgücünün olumlu etkisi 	
Demir ve Soyupek (2015)	Rapor	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - İnsan kaçaklığı - Halkın mültecilerin güvenlik ve asayiş sorunlarına yol açtığı yönündeki algılaması - Halkın mültecilerin terör olaylarını arttırdığı yönündeki algılaması - Yerel halkın işgücü piyasasında iş kaybı 	
Karataş (2015)	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Yazılı ve görsel basındaki haberlerde yerel halkın sığınmacılara tepkisinin mahalle tepkisi, taşlama, ayaklanma, saldırı, kavga, protesto, sosyal patlama ve gösteri gibi kavramlarla anlatılması - Yazılı ve görsel basındaki haberlerde sığınmacılarla ilgili suçların çocuk çalıştırma, fuhuş, hırsızlık, gasp, dilencilik, nefret, endişe, korku gibi kavramlarla anlatılması 	
Atasoy ve Demir (2015)	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Sığınmacıların saldırıya uğrama endişesi duyması - Yerel halkın sokağa çıkamama korkusu yaşaması veya çocuklarına zarar geleceği endişesi duyması 	
Boyraz (2015)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Suç oranlarının artması - Dilencilikte artış - Çatışmaların olumsuz etkisi (top mermisi düşmesi, sınır güvenliği gibi) - Terör saldırıları 	

Efe (2015)	Rapor	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Haberlerde göçten kaynaklanan sınır güvenliği sorunlarının sınır ihlalleri, sınırı geçerken hayatımı kaybedenler, insan kaçakçılığı, terör tehdidi gibi kavramlarla yer alması - Haberlerde göçten kaynaklanan adli olayların yangın, adam kaçıırma, cinayet, adam yaralama, sığınmacılara saldırılar gibi kavramlarla yer alması - Haberlerde göçten kaynaklanan karmaşa ve güvenlik sorunlarının kira ödememe, dilencilik yapma, şehirlere kirlenme, düzeni bozma gibi kavramlarla yer alması - Sığınmacıların basında toplum güvenliği için tehdit olarak temsil edilmesi - Basındaki görsellerde sığınmacıların suça yatkın ve kaçak gibi temsillerle yer alması - Basındaki metinlerde sığınmacılarla ilgili güvenlik sorunlarının çatışmalar, patlamalar, sosyal infial, adli suçlar, sınır ihlali ve terör tehdidi gibi kavramlarla temsil edilmesi
Pandır vd. (2015)	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Göçmenlerin yerel halk tarafından suçun sebebi olarak görülmesi - Yerel halkın Suriyelileri tehdit olarak görmesi ve güvensizlik algılaması
Tunç (2015)	Makale	Kavramsal	<ul style="list-style-type: none"> - Kriminal davranışlar - Dış ticaretin küçülmesi - İhracat yapacak yeni ilke bulunamaması - Kayıt dışı istihdam - Çocuk işçiliği - Suriyelilerin daha kolay işçi olarak çalıştırılmasındaki yasal prosedür düzenlemesi - Yerel enflasyon - Konut fiyatlarının yükselmesi
Gaziantep Ticaret Odası Raporu (2015)	Rapor	Ampirik	
Kaya (2014)	Makale	Karma	

			<ul style="list-style-type: none"> - Suriyelilerin oluşturduğu sivil toplum birliklikleri - Siyasal hareket lobileri - Mesleki eğitim - Kültürel ve sanatsal etkinlikler - Psiko-sosyal destek - Çalışan Suriyelilerin emek sömürüsü - Ayrımcılık- dışlama - Çatışma - Aldatılma - Evlenme ve çöleşlilik - Fuhuşa zorlanma - Zenofobi yabancı düşmanlığı - Suriyelilerin toplum önderleri "okumuşları"
Atasoy ve Demir (2015)	Makale	Karma	<ul style="list-style-type: none"> - Düşük gelir problemi - Kira fiyatları artışı - Konutlarda çok haneli yerleşme - Kiraların ödenmemesi - Asayiş olayları
Sezık ve Ağır(2015)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Suriye'de iç savaş/göçün nedenleri - Sınır Güvenliği - Uyum sorunları - İşgücü sömürüsü - Konut sorunu/kira artışı - Kadınlarda kumalık - Suç oranında yükselme - Eğitim sorunu - Sağlık sorunu - Yasadışı yollardan göç
Pandır ve Paksoy (2015).	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Suriyelileri yoksul ve yardıma muhtaç insanlar olduğu algısı - Suriyelilerin güvenliği tehdit ettiğini algısı

Pandır ve Paksoy (2015).	Makale	Ampirik	<ul style="list-style-type: none"> - Suriyelilerin zor koşulları haberlerinin insani boyutunu gösteriyor ve yardım eli uzatılması davranışı pekiştiriliyor. - Ekonomiye ve işgücüne bıraktıkları olumsuz etkiler yardım davranışını geriletiyor ve tehdit olarak gösteriliyor. - Bizler ve onlar ayrımı medya üzerinden güçlü bir şekilde inşa ediliyor. - Toplumsal gruplar arasında çakar çatışmaları yaşananlar diğerini ötekileştiriyor. - Sosyal dışlanma süreçleri başlıyor.
Güneş (2015)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Terörün artması nedeniyle yükselen güvenlik endişesi - Türkiye’de toplumun artan sınırlı güvenliği endişesi . - Yoksulluk artmaktadır. - Çocuk işçiliği ve pedofilik evlilikler artmaktadır.
Aktaş (2014)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Beyin Göçü - İşçi dövizleri - Sürdürülebilir Kalkınma - Kadımlar ve Ekonomiye Etkileri
Kartal ve Başçı (2014)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Kayıt dışı ekonomi
Yılmaz (2014)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Yoksullaşma - Göç edenlerin kendi ülkelerine olumlu ekonomik etkileri - İşgücü açıkları - Sermayenin hızlı dolaşımı - Düşük ücret
Deniz (2014)	Makale	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Kayıt dışı istihdam - Vasıfsız işçilik - Düşük ücret

Haksever (2014)	Tez	Teorik	<ul style="list-style-type: none"> - Göçün geçici olması düşüncesi başarısız olmakta ve alınması gereken kararları geciktirebilmektedir. - Geciken kararlar çarpık bir entegrasyonu beraberinde getirir. - Geri dönüş teşvik edilebilir ancak Almanya'da işe yaramamıştır. - Siyasal katılım yollarının artırılması entegrasyonun en önemli bir aşamasıdır. - Hizmetler ağı sisteminin kurulamaması yaşanan sorunların sağlıklı bir şekilde sonlanmasının önünde engeldir. - Sığınmacılara sosyal haklar tanımalıdır (bu statülerinin değişerek mülteci statüsü ile mümkün olabilir). - Ucuz işgücü - Etnik marketlerin ortaya çıkması - Mikro ekonomik yapılar - Kayıtsız çalışan göçmenlerin yarattığı haksız rekabet - Mültecilerin yerli çalışanlar üzerindeki negatif etkisi - Suriyelilerin getirdiği sermaye artışı - Kamu harcamalarında artış - Maliyet-kazanç temelli karar - Göçe sebep olan itme-çekme teorisi - İşgücünün yapısı - Emek göçü - Nitelsiz işgücü - Nitelikli işgücü - Kayıtdışı çalışma - İşsizlik - Yoksulluk
Reçber (2014)	Makale	Ampirik	
Güllüpinar (2012)	Makale	Teorik	
Bahar ve Bingöl (2010)		Ampirik	
Çağlayan (2006)	Makale	Teorik	
Akşit vd (2005)	Makale	Ampirik	
Danış (2004)	Makale	Teorik	

Ortadoğu'dan göçün Türkiye üzerindeki etkileri siyasi ve güvenlik, toplumsal ve ekonomik etkiler olmak üzere üç başlık altında değerlendirilmiştir.

1.3.1. Göçün Siyasi ve Güvenlik Etkileri

2015 ve 2016 yıllarında yayımlanan ve özellikle Suriye'deki iç savaş nedeniyle Türkiye'ye gerçekleşen göçün etkileri üzerine odaklanan makale, bildiri ve rapor türündeki çalışmalarda göçün Türkiye'de siyasi ve güvenlik açılarından yarattığı etkiler önemli bir yer tutmaktadır. Söz konusu etkileri kavramsal ya da ampirik bir yaklaşımla ele alan çalışmalar Tablo 5'de görülmektedir.

Tablo 5'de yer alan çalışmaların hemen hemen hepsinde Suriye'deki iç savaş nedeniyle Türkiye'ye gerçekleşen göçün siyasi ve güvenlik açılarından yarattığı etkilerin olumsuz yönde olduğu dikkat çekmektedir. Aslında bu çalışmalarda göçün siyasi ve güvenlik yönünden çok sayıda etkisi olduğu görülmektedir. Bu etkilerin daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki gibi gruplandırılarak incelenmesi gerekmektedir.

* Asayiş

* Sınır güvenliği ve terörizm

* Uluslararası ilişkiler

Çalışmalarda asayişe ilişkin olarak çok sayıda faktörün sıralandığı görülmektedir. Bu bağlamda,

* Kavga, gürültü, toplumsal yozlaşma ve ahlaksızlık; mahalle tepkisi, taşlama, ayaklanma, saldırı, kavga, protesto, sosyal patlama ve gösteri gibi toplumsal tepkiler;

* Kadın ve çocuk ticareti; çocuk çalıştırma, fuhuş, hırsızlık, gasp, dilencilik, suç şebekelerine katılım gibi suçlar;

* Nefret, endişe, korku gibi duygular şeklindeki kavramların sıklıkla kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Aslında söz konusu çalışmaların bulgularına göre göçle birlikte ortaya çıkan ya da artan asayiş olaylarının yerel halk veya sığınmacılar olmak üzere başlıca iki kaynaktan olabileceği anlaşılmaktadır. Asayiş açısından sığınmacılardan kaynaklanan sorunlar ilk akla gelenler olmaktadır.

Bu bağlamda Kahraman ve Nizam (2016) Gaziantep'teki yerel halktan 10 kişi ile yaptıkları yüz yüze görüşmeler sonucunda Suriyelerin göçü ile birlikte yerel halkta kadın ve çocuk ticaretinin, kavganın, gürültünün, toplumsal yozlaşma ve ahlaksızlığın arttığı yönündeki bir algılamının geliştiğini saptamıştır. Karasu (2016) da benzer bir bulguyu Şanlıurfa'daki Suriyeli göçmenlerin kentle uyum sorunlarını anket formları ile hem göçmenler hem de yerel halktan toplandığı veriler üzerinden değerlendirdiği çalışmasında elde etmiştir. Buna göre yerel halkta (çalışmaya katılanların % 56,3'ü) Suriyeliler nedeniyle suç oranlarında artış olduğu yönünde bir algılama geliştiği tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada yapılan değerlendirmelere göre yerel halkta hırsızlık, fuhuş, gasp ve kamu malına zarar verme gibi suçların Suriyeliler tarafından yaygın olarak işlendiğine ilişkin bir inanış oluştuğu belirtilmektedir. Demir ve Soyupek'in (2015) kaleme aldıkları raporda ise Türkiye'de halkın % 67,1'inin mültecilerin asayiş ve güvenlik sorunlarına yol açtıklarına inandığı şeklinde bir bilgi sunulmaktadır. Boyraz (2015) konuyu Akçakale örneği üzerinden biraz daha somutlaştırarak Suriyelilerin ilçeye gelmesi ile birlikte hırsızlık, dilencilik, fuhuş gibi asayiş olaylarında artış oluğuna ilişkin bulgulara ulaşmıştır. Korkmaz (2016) ise sığınmacılardan kaynaklanan asayiş sorunları arasında suç şebekelerine katılımın da önemli bir husus olarak dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir.

Suriye'den göçle birlikte önemli bir güvenlik sorunu olarak arttığına inanılan asayiş olaylarının haberlere de yansıdığı anlaşılmaktadır. Örneğin Efe (2015), Suriyeliler ile ilgili haber metinleri üzerinden yaptığı içerik analizi ve söylem analizi sonucunda haberlerde göçten kaynaklanan adli olayların yangın, adam kaçırma, cinayet ve adam yaralama; kira ödememe, dilencilik yapma, şehirleri kirletme, düzeni bozma şeklinde yer aldığını tespit etmiştir.

Karataş da (2015) benzer bir inceleme yaparak yazılı ve görsel basındaki haberlerde sığınmacılarla ilgili suçların çocuk çalıştırma, fuhuş, hırsızlık, gasp ve dilencilik şeklinde sıralandığını saptamıştır. Bu tür haberlerin Suriyeli sığınmacıların yerel halk tarafından algılanma biçimini ciddi şekilde etkilediği düşüncesi de yine basında ve sosyal medyada yer alan içerikler üzerinden yapılan analizlerle güçlenmektedir. Pandır vd. (2015), 2011 ile 2015 yılları arasında Suriyelilerle ilgili haberler, köşe yazıları ve görselleri incelemiş ve sığınmacıların basında toplum güvenliği için tehdit olarak temsil edildiğini; görsellerde de sığınmacıların suça yatkın ve kaçak gibi temsillerle yer aldığını tespit etmiştir. Sosyal medya üzerinden yapılan analizler de benzer bulgulara ulaşmıştır. Özdemir ve Öner-Özkan (2016) Türkiye'deki sosyal sözlüklere yapılan 98 girişi inceleyerek sosyal medyada Suriyeli mültecilerin "düzeni bozan, asi, dilenci, başıboş, yağmacı, zorba, haraç kesen, terörist" gibi kavramlarla tanımlanabilmiş olduğunu saptamıştır.

Buraya kadar yapılan açıklamalarla Ortadoğu ve Suriye'den kaynaklanan göçün en önemli sonuçlarından birinin özellikle göçün yoğun olarak yaşandığı şehirlerdeki yerel halkın güvenle ilgili algılamalarını ciddi şekilde olumsuz yönde etkilemesi olduğu anlaşılmaktadır. Daha açık bir ifade ile, ilgili literatürdeki araştırmaların sonuçlarına göre yerel halkın önemli bir kısmı şehirlerinde çeşitli asayiş olaylarında artış olduğunu ve sığınmacıların da artan asayiş olaylarının başlıca sebebi olduğunu düşünmektedir. Söz konusu algılama Tunç'un (2015) Suriyeli mültecilerin etkileri ile ilgili gerçekleştirdiği SWOT analizinde açıkça ortaya konmaktadır. Analiz sonucuna göre, göçmenler yerel halk tarafından suçun sebebi olarak görülmeyle kalmamakta yerel halkın bir kısmı Suriyelileri tehdit olarak görmekte ve güvensizlik algılaması artmaktadır.

Benzer bir bulguya Özdemir ve Öner Özkan'ın (2016) sosyal medya üzerinden yaptığı analizinde de rastlanmaktadır. Yapılan analiz Suriyeli mültecilerin huzura ve geleceğe ilişkin ciddi sorunlara yol açabileceği yönündeki algılamasının oldukça güçlü olduğunu göstermiştir. Atasoy ve Demir (2015) konuyu Kırıkhan (Hatay) örneği ile daha da somutlaştırmaktadır. Yaptıkları çalışmada yerel halktan 600 kişi den anket formları aracılığıyla veri toplamışlar ve yerel halkın sokağa çıkma korkusu yaşadığını veya çocuklarına zarar geleceği endişesi duyduğunu saptamışlardır.

Türkiye'nin göç alan ülke olarak deneyimini inceleyen kavramsal çalışmasında Boz (2016) toplumda yukarıda da sayılan endişeler ve önyargılar nedeniyle göçmenlere karşı bir olumsuz tutum gelişebileceğine vurgu yapmaktadır. Yapılan araştırmalarda söz konusu olumsuz tutumun 'toplumsal tepki' kavramı ile ele alındığı görülmektedir (Kaypak ve Bimay, 2016).

Aslında toplumsal tepki kavramı yerel halktan kaynaklanan asayiş olaylarına da işaret eden bir kavram olarak dikkat çekmektedir. Nitekim Karataş (2015) da yazılı ve görsel basındaki haberlerde yerel halkın sığınmacılara tepkisinin mahalle tepkisi, taşlama, ayaklanma, saldırı, kavga, protesto, sosyal patlama ve gösteri gibi kavramlarla anlatıldığını belirterek toplumsal tepkinin asayiş olaylarıyla sonuçlanabilecek boyutlarına örnekler sunmaktadır. Atasoy ve Demir'in (2015), 900 sığınmacının katıldıkları çalışmasındaki Kırıkhan (Hatay) örneği incelendiğinde de sığınmacıların saldırıya uğrama endişesi duyduğu anlaşılmaktadır. Aslında göç ve güvenlik ilişkisine Gaziantep'teki mültecilerle gerçekleştirdikleri yüze yüze görüşmeler ile göçmenlerin bakış açısıyla yaklaşan Arslan ve arkadaşlarının (2016) bulgularına göre, Türkiye'ye göçün en önemli nedenlerinden birinin güvenlik beklentisi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Fakat söz konusu beklentilerinin karşılanamaması durumunda sığınmacıların alternatif arayışlar içerisinde olabileceği anlaşılmaktadır. Söz gelimi göçün ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerini Batman örneği üzerinden inceleyen Kaypak ve Bimay'a (2016) göre göçmenlerin kendi güvenliğini sağlamak üzere örgütlenmesi önemli bir güvenlik sorunu olarak dikkate alınmalıdır. Tüm bu sorunların Gökçe'nin (2016) belirttiği gibi toplumsal huzurun bozulması yönünde sonucu olabilmektedir.

Çalışmalarda asayiş olayları kadar sık ele alınmamış gibi görünse de sınır güvenliği ve terörizm konusu da göçün güvenlik açısından yarattığı çok ciddi bir etki olarak vurgulanmaktadır. Bu konuya değinen çalışmalarda çoğunlukla sınır ihlalleri, sınırı geçerken hayatını kaybedenler, insan kaçakçılığı, terör tehdidindeki ve saldırılarındaki artış ve terör örgütlerine katılım gibi kavramların yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda Demir ve Soyupak (2015) raporlarında halkın % 56'sının mültecilerin terör olaylarını artırdığı yönündeki bir algılamaya sahip olduğunu belirtmektedir. Kaypak ve Bimay (2016) Batman örneğini vererek halkın kendini terör tehdidi ve saldırılarına açık hissettiğini söylemektedir.

Korkmaz (2016) göçle birlikte terör örgütlerine katılımın artabileceği yönündeki endişelere dikkat çekmektedir. Boyraz (2015) sınır kapılarında yaşanan terör saldırıları ile birlikte Suriye'deki çatışmaların top mermisi veya füze düşmesi/atılması gibi can ve mal kaybına yol açabilecek olumsuz etkilerinin olabildiğini, bunların da sınır güvenliğini tartışmalı hale getirebileceğini belirtmektedir. Efe (2015) konu ile ilgili haberlerde göçten kaynaklanan sınır güvenliği sorunlarının sınır ihlalleri, sınırı geçerken hayatını kaybedenler, insan kaçakçılığı, terör tehdidi gibi kavramlarla yer aldığını söylemektedir. Böylece göçle birlikte sınırı izinsiz geçmek isteyenlerin varlığı ve bu tür geçişler sırasında yaşanan ölümler ile sınırdan insan kaçırma olayları ve bunlar sırasında yaşanan ölümler gibi hadiselerin de göçün Türkiye'ye ciddi şekilde olumsuz yansımaları olarak değerlendirilmesi gerektiğine işaret edilmektedir.

Göçün uluslararası ilişkiler açısından da etkilerinin olması kaçınılmaz görünmektedir. Yapılan çalışmalarda bu konuya güvenlik boyutuyla çok değinilmemiş olsa da konunun güvenli bölge oluşturulamaması ve iç savaşın bitirilememesi gibi sonuçları olan uluslararası toplumla işbirliğindeki yetersizlikler (Korkmaz, 2016) ve ülkenin ciddi güvenlik problemleri ile yüz yüze kalacağı yönündeki algılama (Tarakameh, 2016) ile sonuçlanabilecek imaj sorunları gibi boyutları olabileceği anlaşılmaktadır.

Suriyeli kitlesel göçün yaygın olumsuz etkilerinden biri güvenlik problemlerinin yaşanmasıdır. Güvenlik sadece “HabeasCorpus” un dokunulmazlığı anlamına gelmemekte sosyal ilişkiler ve kimlikler üzerinden de sürdürülmektedir. Türkiye’deki bir takım terör olaylarının, çeşitli illerde bozulan kamu güvenliğinin ve Ege bölgesinden çeşitli ülkelere gitmek üzere kaçak yollarla geçiş yapmak isteyen mültecilerin oluşturduğu güvenlik sorunlarının Suriye ve Ortadoğu’daki mevcut durumla ilişkisi söz konusudur (Güneş, 2015).

Türk toplumunun pek çoğu Suriye’deki iç savaşın ortaya çıkışını ve orada bir takım örgütlerin varlıklarını kendi toplumlarına tehdit olarak görmektedir. Özellikle dönem dönem Türkiye topraklarında görülen terör eylemleri ve bu eylemlerin sonucunda

ortaya çıkan kayıplarda Suriyeliler, bir taraf olarak görülmektedir (Korkmaz, 2016).

Ayrıca Türkiye sınırlarını koruyan 40 bin asker personelin %50’si Suriye sınırında görev yapmaktadır. Türkiye bu yüzden terörist grupların Türkiye’ye muhtemel girişlerini engellemek amacıyla sınır güvenliğine yönelik yöntemler geliştirmelerine rağmen (Güneş, 2015) yaşanan insani ve ekonomik kayıplar hem bir arada yaşama motivasyon ve isteklerini hem de ekonomik sıkıntıları beraberinde getirmektedir.

Suriyelilerin yaşamış ve yaratmış olduğu sosyal sorunlara rağmen yerel halk ve Suriyeliler toplumsal ve sosyal yapının bozulmaması için çaba göstermektedirler (Arslan vd., 2016). Sakman (2013), göçmenlerin şehir güvenliğini tehdit etmesine neden olacak durumları öteki olma, hemşericilik, çöküntü bölgesi ve gettolaşma, eğitim-kültür farkı, yoksulluk, aile değerlerinin kaybolması, kayıtsızlık, adaletsizlik, zayıf devlet ve yönetim anlayışı ve suç korkusu olarak sıralamıştır.

Şehre gelen göçmenlerin uzun yılların birikimleriyle oluşmuş şehir kültürüne alışmaları zamana bırakılırsa gelen göçmenlerin sayıları göze alındığında bunun tersine etki yapması olasıdır. Bu sebeple şehirlerdeki göçmen sayısını kontrol altında tutmak ve/veya göçmenlerin şehirde homojen şekilde yaşamalarını sağlayacak yerleşim yeri sağlama ve kültür paylaşımını tamamlamak gerekmektedir.

Sezik ve Ağır (2015), Suriye’den Türkiye’ye oluşan zorunlu göç dalgasının yaratacağı güvenlik sorunlarını beş başlık altında özetlemiştir. Bu sorunlar,

1. DAİŞ, PKK ve iç savaş vb. kaynaklanan sınır güvenliği sorunları.
2. Kamplarda yaşayan Suriyelilerin kampta kalma süresinin uzamasına ve farklı etnik kökenlerin bir arada olmasına bağlı sorunlar.
3. Kentlerdeki kayıtlı Suriyelilerden kaynaklanabilecek ve düşük ücretle çalıştırılma, ev kiralarında artış, Suriyeli kadınların ikinci eş olarak evlendirilmelerine bağlı yerel halkın kitlesel tepkisini ortaya çıkaran güvenlik sorunları.
4. Hiçbir kaydı bulunmayan Suriyelilerin yaşam koşullarının zorluğu, eğitim, sağlık vs. hizmetlere ulaşım zorluğu nedeniyle uzun vadede suç oranlarında artış beklentisi ya da suça meyilli kişilerin bilinçli olarak kayıt dışı kalmayı tercih etmesi ile ilişkili güvenlik sorunları.
5. Yasadışı yollarla Avrupa’ya geçişten kaynaklanan Türk kıta sahanlığında yaşanan güvenlik sorunları olarak sıralanmaktadır.

1.3.2. Göçün Toplumsal Etkileri

Göçmenlerin uyum süreçleri ve göç ettikleri toplumu etkileme biçimleri incelendiğinde bu kişilerin kendilerine ve göç ettikleri toplum bireyelerine ilişkin düşünceler/beklentileriyle, göç edilen toplumdaki bireylerin kendilerine ve göçmenler hakkındaki düşünce/beklentilerine ilişkin uyum bozuklukları üzerinden bir etkileme sürecinin ortaya çıktığı söylenebilir (Boz, 2016).

Toplumsal yaşamın eğitimden sağlığa, çalışma hayatından günlük yaşam pratiklerine kadar giden çok boyutlu yapısı, bu bölümün kurgusal yapısında oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Toplumsal yaşamın kategorilerine göre, sosyal etkiyi bölümlere ayırdığımızda, bu etkileri Kadın, Çocuk ve Aile, Kültürel Değişme, Günlük Yaşam Pratikleri, Sosyal Ağlar ve Dayanışma Grupları, Güvenlik, Barınma- Kentsel Hizmetler ve Yerel Yönetimler başlıklarının etkileşim alanlarını daha sistematik aktarılacağı düşünülmektedir.

Göçün Türkiye üzerindeki etkilerinin analizi sürecinde, Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacıları 4 grupta incelemek faydalı olacaktır: İlk grup düzenli ve yüksek gelir sahibi olup kamp dışında, daha yüksek standartlarda yaşayanlardır. İkinci grup mevsimlik, günlük ve kayıt dışı işçilik, dilencilik gibi düşük ücretli ve geçici işlerde çalışarak Türkiye’de veya Avrupa’da yaşamak için birikim yapmaya çalışanlardır. Üçüncü grup, yasadışı yollarla Avrupa ülkelerine geçiş yapabilmek için yerleştirildikleri kamplardan ayrılarak, sahil bölgeleri veya kent merkezlerine geçenlerden oluşmaktadır. Dördüncü grup ise çoğunlukla pasaportsuz olarak kaçak yollarla Türkiye’ye giriş yapmış düşük gelirli sığınmacılardır (Şenol ve Dinç, 2017).

Kadın, Çocuk ve Aile

Toplumsal yaşamın en küçük ekonomik birimi olan aile, tarihsel boyut içerisinde barındırdığı nüfus ve sahip olduğu ilişki ağları bakımından değişikliğe uğrasa da tüm dünyada varlığı halen en güçlü olan organizasyon tiplerinden biridir. Türkiye’de Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, yaşanan ekonomik değişim aile tipini geleneksel büyük aileden, modern küçük aileye dönüştürmeye başlamıştır. Kadının özel alandan kamusal alana çıkışıyla birlikte, evlilik tipleri ve evliliğin ilkelerinde de değişiklikler yaşanmıştır.

Göçmenlerin yaşadıkları ailesel sorunların başında aileden ayrılma, yakınların kaybı, fiziksel- sosyal koşulların değişimi, önceki rollerin ve normların kaybı ya da değişimi, toplum desteğinin kaybı, evlilik, doğum ve çocuk yetiştirmeye dair önceki gelenekleri devam ettirmede güçlükler, çocukların eğitimi, tıbbi bakım ve sağlıklı beslenme gibi ailenin ihtiyaçlarını karşılayacak finansal yeterliliğin kaybı, iş yaşamına katılımında güçsüzlük ve yetersizlik gibi sorunlar söz konusu olabilmektedir (Buz, 2003).

Suriye’den Türkiye’ye yaşanan kitlesel göçle birlikte, evlilik ve aile kurma şekillerinde farklılıklar görülmeye başlanmıştır. Boşanma oranları artmış ve çok eşlilik problemi ortaya çıkmıştır (Arslan vd., 2016). Türkiye’deki yabancı gelinlerin sayısı 2017 yılı itibariyle 22 bin 583’tür. Bu rakam ülkede o yıl gelin olanların %3,8’ini oluşturur ve yabancı gelinler içinde Suriyeli gelinler %28,8 oranında bir yer kaplayarak birinci sırada yer almıştır. Suriyeli gelinlerin sayısı 2015 yılında 3bin 569 iken, bu rakam 2017’ye gelindiğinde %82 artarak 6bin 495 olmuştur.

Rakamsal değişikliğe bakıldığında Suriyeli gelin sayısının önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Öte yandan yabancı damatlar arasında da Suriyeli damatların sayısında da artış görülmekle birlikte bu damatların oranı 377 kişi ile toplam yabancı damatlar içinde, %10’luk bir oranla ikinci sırada gelmektedir (TÜİK, 2017).

TÜİK verilerinin resmi istatistikler üzerinden elde edildiği düşünüldüğünde, Suriyelilerle gerçekleştirilen evliliklerin toplumsal düzlemde daha da yaygın olduğu tahmin edilmektedir. Dini nikâh ile evlilik geleneğinin yaygınlığı bölgesel farklılıklar gösterse de halen önemli bir etkidir. Bu çerçevede resmi nikâh kıymadan dini nikâh üzerinden evliliklerin gerçekleştiği düşünülebilir. Çok eşli evlilik kapsamında da yaşanan dini nikâh evlilikleri maalesef istatistiklere yansımamaktadır.

Suriyeliler arasında çocuk yaşta evlilikler yaygındır ve ailelerin yoksullukla mücadele stratejisi olarak kullanılmaktadır. Ayrıca Suriyeli ailelerde ve refakatsiz Suriyeli çocuklarda gözlenen dilencilik de, çocukları her türlü istismara açık hale getirmektedir. Bu çocuklar işgücü sömürüsü, beden sömürüsü, organ ticareti gibi koşullarla karşı karşıyadırlar (ASBP, 2016).

Pınar ve Mazman'a (2016) göre, Suriyelilerle evlenme konusu ticari bir sektörü dönüşmüştür. ORSAM'ın hazırladığı raporda da Suriyeli evlilikleri tartışılmış ve bu evlilikler kapsamında kızlar için başlık parası ödenmekte olduğu, böylece Suriyelilerin kızlarını evlendirerek hem kızlarının hayatlarını kurtarmaya hem de kendilerine gelir sağlamaya yönelik bilinçli bir tavır sergilediklerinden bahsedilmektedir (ORSAM, 2015: 16).

Türkiye Cumhuriyeti, kurulduğu tarihten bu yana kadına ve kadının sosyal statüsüne önem/ değer veren bir politika gütmüştür. Bu kapsamda, başlık parası gibi kadının toplum içindeki statüsüne son veren, onu özel alana kapatan ve metalaştıran normlarla hem hukuki hem de sosyal anlamda mücadele etmiştir. Başlık parası, çocuk yaşta evlilikler gibi sorunlara karşın hapis ve para cezaları verilmekte ve eski toplumun artığı olan bu uygulamaların yok edilmesi için çalışmalar yapmaktadır. Bu bağlamda Suriyeli göçünün Türk aile yapısında olumsuz anlamda bir geri gidişe neden olabileceği düşünülmektedir.

Sönme eğilimi gösteren bir toplumsal davranışın çeşitli sosyo-ekonomik nedenlerle bölgesel de olsa tekrar canlandırılması ihtimali bulunmaktadır.

Türkiye'ye etkiler üzerine yapılan araştırmalarda bulgularan bir başka unsur da, Suriyeli ailelerin doğum sayılarıdır. Doğum- doğurma biyolojik, kültürel bir faaliyet olsa da Suriyelilerin doğum oranları, özellikle medya üzerinden xenofobik bir propagandanın bir parçası olarak kullanılmaktadır. Öte yandan Türkiye'de doğan Suriyeli bebeklerin ve ailelerinin hukuki durumlarına ilişkin önümüzdeki dönemde önemli bir tartışmanın gelişeceği düşünülmektedir.

Bu çerçevede Türkiye Halk Sağlığı Kurumunun açıklamasına göre, Türkiye’de 2011-2016 tarihleri arasında 177 bin Suriyeli bebeğin doğduğunu bu bebeklerin 70 binin son bir yılda dünyaya gelmiştir. Erdoğan’a (2016) göre, 2016 yılsonu itibariyle Türkiye Cumhuriyeti topraklarında son 6 yılda 230 bin Suriyeli bebek dünyaya gelmiştir. Güncel rakamın istatistiksel içeriklerine tam olarak ulaşılmasa da doğum oranının yüksekliği karşısında kısa- orta ve uzun vadede çeşitli sorunların yaşanabileceği öngörülebilir. Bu sorun alanlarının başında sağlık ve eğitim hizmetlerindeki aksaklıklar, barınma ve işgücü problemleri gelecektir.

Diğer taraftan Kaypak ve Bimay’a göre (2016) yaşanan doğum fazlalığı, Suriyelilerin durumunu, Türk halkının gözünde geçicilikten kalıcılığa çevirmekte, bu değişim ise yerel halkı misafirperver tutumlarından uzaklaştırmaktadır. Türkiye’de kalma sürelerinde önemli bir etki yaratacağı aşikâr olan doğum oranı fazlalığı, Türk halkı ile Suriyeliler arasında bir gerilim noktası olarak görülmektedir.

Erdoğan (2016) Suriye’deki savaşın uzaması ve mülteci akınlarına yol açacağına başlangıçta öngörülemediğini bu yüzden politikaların “geçicilik” üzerine kurulduğu ifade etmektedir. Yazara göre Suriyelilerin geri dönüş ihtimalleri çok azdır. Bunun sebepleri olarak da Suriye’de kısa ve orta vadede huzurun ve güvenin sağlanması ihtimalinin zayıflığı, savaş sonrası Suriye’de yaşamın zorluğu gibi önemli sorunlara işaret etmektedir.

Suriyeli göçmenler ile Türkiye arasındaki kültür ve sosyal hayattaki yaşam tarzındaki farklılıklar nedeniyle çok eşlilik, etnik ve mezhepsel kutuplaşmalar vb. toplumsal sorunlar yaşanmaktadır (ORSAM, 2015). Birleşmiş Milletlerin göçmen raporlarını inceleyen Barın (2015) göçmenlerin %80’ini kadınların ve çocukların oluşturduğu, göçe maruz kalan kadınların da çoğunun cinsel şiddet, ekonomik eşitsizlik ve insan hakları ihlalleri ile karşılaştığı ifade etmektedir (Barın, 2015). Araştırmalara baktığımızda göçten en olumsuz etkilenen grubun kadın ve çocuklar olduğu görülmektedir. Akpınar (2016) savaş mağduru olan bu çocukları “kayıp nesil” olarak da adlandırmaktadır.

Göç eden kadınların sosyal izolasyon, yalnızlık, dil engeli ve kültürel farklılıkları erkeklerin deneyimlerinden daha ciddi problemler ve istismarla sonuçlanmaktadır (Barın, 2015). Akpınar’ın (2016) çalışmasına göre kadınların %52’si kendilerinin veya yakınlarının psikolojik desteğe ihtiyacı olduğunu düşünmektedir.

Erken yaşta evlendirilen çocukların eğitimlerinin yarıda kesilmesi; bedensel, bireysel ve kişisel gelişimlerini tamamlayamamaları; çocukluk ve gençlik dönemini yaşamadan anne-baba olmaya zorlanmaları; çocuk bakımı ve eğitimi konusunda yetersiz olmaları; çocuklarına şiddet uygulamaları ve onları istismar etmeleri gibi psiko-sosyal sorunlar yanında, yine fiziksel gelişimlerini tamamlamadan cinsel ilişkiye zorlanmaları; tecavüze uğramaları ve hamile kalmaları; gebelik ve doğum komplikasyonları ve ölümler; kız çocuklarının kendilerini ve haklarını koruyamayacak yaşta olmaları nedeniyle fiziksel, ruhsal, cinsel ve ekonomik açıdan şiddete maruz kalmaları; depresyon, şiddet eğilimi, evden kaçma, cinnet, intihar gibi travmatik olaylar erken yaşta evliliğin ağır sonuçlarındandır (Şenol ve Dinç, 2017).

Ancak, yerel halk arasında Suriyeli kadınlarla çok eşliliğin yaygınlaşması ve evliliğin bir maddi çıkar unsuru haline gelmesi bir sorun oluşturmaktadır. Suriyeli bir kadınla evlenmek isteyen erkekler, araçlara başvurmakta ve ücret ödemektedirler. Vatandaş veya göçmen olarak resmi kayıtlarının bulunmaması ve yaşları nedeniyle resmi nikâh kıyılmıyor olması, Suriyeli kız çocuklarının imam nikâhıyla geçici süre evliliklerin artmasına neden olmaktadır. Bu şekilde yasal zorunluluk olmadan evlendirilen kız çocukları ve bu evliliklerden doğan çocuklar da bir süre sonra çok daha büyük problemlerin kaynağı olacaktır (Şenol ve Dinç, 2017).

Kültürel Değişme

Bir toplumun anlam, sembol ve değerler dünyası olarak kültür sosyal yaşantının armonik bir bağlılık içerisinde sürmesinin en önemli unsurudur. Her göç hareketinin hem göç eden hem de göç edilen yerde yaşayanların hayatlarını etkileyeceği kaçınılmazdır. Bu etki alanlarının biri de kültürdür.

Suriyeli kitlesel göçü, Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından “geçici” olarak tanımlanmış ve bu göç akınına karşı tüm politikalar, Suriyelilerin geri dönmeleri üzerine kurulmuş olsa da bazı hizmetlerin sunulması sırasında Suriyelilerin yararlanması için hastanelerden restoranlara kadar onların kendi dillerinde tabela ve yönlendirmelerin yapıldığı bilinmektedir. Bununla birlikte Suriyelilerden bahsederken sıklıkla misafir ifadesinin kullanılması iki yönlü değerlendirilebilir. Pozitif bir bakış açısıyla, ülkelerinden gelenlere yaşadıkları dramdan kaynaklı empati ile bakabilmenin bir göstergesi olabilir. Ancak aynı zamanda negatif açıdan onların haklarını ev sahibinin inisiyatifine bırakmak anlamına da gelmektedir (Erdoğan, 2016: 181-182)

Bireylerin kendi kimlikleriyle içinde buldukları topluma katılma sürecinde ortaya çıkan kavram bütünleşmedir (Akıncı vd., 2015). Bir toplumun maddi ve manevi özelliklerinin en başında dil gelmektedir. Dil, bir toplumun dünyayı maddi ve manevi unsurlar açısından ortak tanınmasında kullanılan bir araçtır. Bu bağlamda yapılan bazı önemli yanlışlar toplumsal varoluşun temellerini sarsacak düzeydedir. Suriyelilere Türkiye’de kalsın ya da kalmassınlar, geri dönsünler ya da geri dönmessinler Türkçe öğretmek tüm sağlık ve güvenlik dışındaki en önemli adımlardan biridir. Bu kapsamda dil öğretiminin zorunlu tutulması Suriyelilerin kültürel alışkanlık ve davranış kalıplarının Türkiye’yi olumsuz etkilemelerinin önüne geçecektir. Yeni bir sosyal çevrede yaşamaya başlayan kişilerin, o ülkenin dilini konuşabilmesi ve yerel halkla sağlıklı bir ilişki kurabilmesi kişinin yaşayabileceği kriz ihtimalini azaltabilir (Ekşi, 2002).

Kültür şoku, “bir kültürden başka bir kültürde kendine yer bulan bireylerin uyum sağlamakta karşılaştıkları güçlükler, sıkıntılar, bunalmalar ve gösterdikleri tepkilerdir” (Güvenç,1996: 122). Kültür şoku yaşayan Suriyelilere bu bağlamda psikolojik ve sosyal destek verilmesi önem arz etmektedir.

Entegrasyon için önemli olan bir diğer husus, Siyasi katılımdır. Siyasi katılım göçmenlerin ülkenin bir parçası olmalarını kolaylaştıracaktır (Haksever, 2014).

Medyada sığınmacıların nasıl yer bulduğu entegrasyonun gerçekleşebilmesi açısından önem arz etmektedir. Pandır ve arkadaşları (2015) çalışmalarında Türk gazetelerinde temsillerdeki ikileme dikkat çekmişlerdir. Temsiller Suriyelileri bir taraftan “yoksul” ve “yardıma muhtaç” olarak gösterirken, diğer taraftan toplum güvenliği için bir “tehdit” olarak da göstermektedir. Bu farklı temsiller ikilem yaratmakta ve sığınmacıların toplum dışında tutulması sonucunu doğurmaktadır.

Barınma- Kentsel Hizmetler ve Yerel Yönetimler:

Kitlesel göçün ortaya çıkarttığı en önemli sorunlardan biri barınmadır. Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmenlerin bir kısmı devletin kendileri için hazırladığı kamplarda kalırken büyük bir kısmı çeşitli kentlere dağılmıştır. Göç edilen kentler birden farklı grupta toplanabilir. İş olanaklarının yaygın olduğu büyük kentler dışında Suriyeli göçmenler akrabalık ilişkileri ve etnik köken birliktelikleri üzerinden de farklı kentlere yerleşmektedir (Kaypak ve Bimay, 2016). Bu kapsamda Hatay iline daha çok Suriyeli Araplar yerleşirken, Şırnak iline ise Suriyeli Kürtlerin göç ettiği gözlemlenmektedir. Etnik köken birlikteliği bir anlamda yaşamı kolaylaştırırken, kentlerin barınma yetersizlikleri büyük sorunlar ortaya çıkartmaktadır.

Suriyeli kitlesel göçün, kentlerdeki kiralık konut fiyatlarını olumsuz etkilediği ve talep yoğunluğuna bağlı olarak arttığı hemen hemen tüm çalışmalarda yer alan ortak bir konudur (Korkmaz, 2016; Atasoy ve Demir, 2015; Pınar ve Mazman, 2016). Gelir azlığı ya da yokluğu içinde olan Suriyeliler, barınma olanaklarının da kısıtlılığına bağlı olarak tek bir evde çoklu aileler olarak yaşamaktadır. Bu durum özellikle kiralının yükselmesiyle birlikte yerel yoksullarla Suriyeliler arasında gerilim yaratmaktadır. Kira ödemelerinin de aksadığına ve ev sahipleriyle Suriyeliler arasında anlaşmazlıkların da olduğu medyaya yansıyan konular arasındadır.

Konut hacmi dışındaki bir başka husus yine medya tarafından çokça işlenen bir konu olan ve literatürde “sosyal karışım” olarak geçen, etnik bölge ve mahallerin kurulması sorunudur.

Suriyeli göçmenler doğal olarak etniklikleri temelinde yan yana yaşama eğilimindedir. Uzun vadede bu sorun Türkiye’de çok fazla görülmeyen getto yerleşimleri arttıracaktır. Bu alanlarda oluşacak alt kültür, kentleri iş, aile, günlük yaşam pratikleri gibi çok sayıda farklı noktadan etkileyeceği beklenebilir.

Kentsel hizmetlerin kamplar dışında yaşayan Suriyelilere ulaştırılması da yerel yönetimler açısından önemli bir olumsuzluğu bünyesinde barındırmaktadır (Tunç, 2015). Yerel yönetimlerin sınırlı/kısıtlı mali kaynaklarla yürüttükleri çalışmalarına, kentte yaşamının maliyetlerine katılmadan ortak olan göçmen kesimler hizmetlerin aksamasına ya da bu kişilerin sunulan hizmetlerden yetersiz düzeyde yararlanmasına neden olmaktadır.

Göçmenlerin ekonomik olarak tüm şehirlerde yarattığı ortak etki kiralının artışıdır. Bu durum ev sahipleri açısından fırsat yaratırken, kiracılar için sıkıntı doğurmaktadır (ORSAM, 2015). Göçmenlerin ve yeni toplumun ayrışmasının mekânsal yapıdaki ifadesi ise yaşam alanlarının ayrışmasıdır (Tümtaş ve Ergün 2016).

Göçün diğer sonuçlarına bakacak olursak eğitimsiz işgücünün (Suriyeliler) getirdiği rekabet, kira fiyatlarındaki artış, konut açığı, satışların iki katına çıkması ve inşaat sektörünün canlanması gibi nedenlerle; kamudaki hizmet yükünün artışı, toplumsal düzenin bozulması, ahlaki değerlerin aşınması gibi başlıklar altında özetleyebiliriz (Karasu, 2016).

Suriyeli kitlesel göçün, kentlerdeki kiralık konut fiyatlarını olumsuz etkilediği ve talep yoğunluğuna bağlı olarak arttığı hemen hemen tüm çalışmalarda yer alan ortak bir konudur (Korkmaz, 2016; Atasoy ve Demir, 2015; Pınar ve Mazman, 2016). Gelir azlığı ya da yokluğu içinde olan Suriyeliler, barınma olanaklarının da kısıtlılığına bağlı olarak tek bir evde çoklu aileler olarak yaşamaktadır. Bu durum özellikle kiraların yükselmesiyle birlikte yerel yoksullarla Suriyeliler arasında gerilim yaratmaktadır. Kira ödemelerinin de aksadığına ve ev sahipleriyle Suriyeliler arasında anlaşmazlıkların da olduğu medyaya yansıyan konular arasındadır.

Konut hacmi dışındaki bir başka husus yine medya tarafından çokça işlenen bir konu olan ve literatürde “sosyal karışım” olarak geçen, etnik bölge ve mahallerin kurulması sorunudur.

Suriyeli göçmenler doğal olarak etniklikleri temelinde yan yana yaşama eğilimindedir. Uzun vadede bu sorun Türkiye’de çok fazla görülmeyen getto yerleşimleri arttıracaktır. Bu alanlarda oluşacak alt kültür, kentleri iş, aile, günlük yaşam pratikleri gibi çok sayıda farklı noktadan etkileyeceği beklenebilir.

Kentsel hizmetlerin kamplar dışında yaşayan Suriyelilere ulaştırılması da yerel yönetimler açısından önemli bir olumsuzluğu bünyesinde barındırmaktadır (Tunç, 2015). Yerel yönetimlerin sınırlı/kısıtlı mali kaynaklarla yürüttükleri çalışmalarına, kentte yaşamının maliyetlerine katılmadan ortak olan göçmen kesimler hizmetlerin aksamasına ya da bu kişilerin sunulan hizmetlerden yetersiz düzeyde yararlanmasına neden olmaktadır.

Göçmenlerin ekonomik olarak tüm şehirlerde yarattığı ortak etki kiraların artışıdır. Bu durum ev sahipleri açısından fırsat yaratırken, kiracılar için sıkıntı doğurmaktadır (ORSAM, 2015). Göçmenlerin ve yeni toplumun ayrışmasının mekânsal yapıdaki ifadesi ise yaşam alanlarının ayrışmasıdır (Tümtaş ve Ergün 2016).

Göçün diğer sonuçlarına bakacak olursak eğitimsiz işgücünün (Suriyeliler) getirdiği rekabet, kira fiyatlarındaki artış, konut açığı, satışların iki katına çıkması ve inşaat sektörünün canlanması gibi nedenlerle; kamudaki hizmet yükünün artışı, toplumsal düzenin bozulması, ahlaki değerlerin aşınması gibi başlıklar altında özetleyebiliriz (Karasu, 2016).

Gaziantep, Şanlıurfa'dan sonra 326.333 kişi ile en çok Suriyeli barındıran ilidir (Sandal, vd. 2016). Bu sayının çoğunluğu kampların dışındaki yerleşim merkezlerinde ve konutlarda yaşamaktadır. Gaziantep'te üç ilçede 4 çadır kent ve 1 konteyner kent olmak üzere toplam 5 barınma merkezi bulunmaktadır.

Toplam 980 dekar alan kaplayan barınma merkezlerinde 6.876 çadır ve konteyner yer almakta ve bu merkezlerde 35.847 kişi barınmaktadır ve çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Göçmenler gecekonduya yaşayanlar açısından incelendiğinde haneye düşen ortalama kişi sayısının 12,2 olduğunu görülmektedir.

Hatay da Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı kentlerden biridir (Harunoğulları ve Cengiz, 2014). Daha önce Hatay'da bulunan ticari ilişkileri ya da akrabaları ile iletişime girerek Hatay'a gelen sığınmacılar, aynı zamanda buraya daha önce gelip yerleşmiş olan sığınmacılarla da iletişime geçerek hem aidiyet duygusunu geliştirmek istemekte hem de var olma, tutunma çabası gütmektedirler.

Hatay'ın etnik köken zenginliği olan bir il olması bakımından sığınmacılar kendi aidiyet duygularına göre ikamet yeri seçip genellikle 3 ayrı bölgede yerleşmişlerdir. Birincisi genelde çok düşük gelir seviyesinden ailelerin yerleşim yeridir ve sığınmacılar çok eski, küçük ve kirası ucuz evlerde 10 ila 30 kişilik aileler olarak yaşamaktadırlar. Bu sığınmacılar düzenli bir geliri olmayıp yardımlarla yaşayan ya da dilencilik, bir esnaf yanında yardımcı elemanlık yapan gruptur. Küçük işletmeler açan bir diğer bir grup da işletmelerin isimlerini genelde Arapça seçmeyi tercih ederek kendi kültürlerini sürdürmeye çalışmaktadırlar (Harunoğulları ve Cengiz, 2014).

Tercih edilen ikinci yerleşim yeri daha yüksek sosyo-ekonomik düzeyde kesimin yaşadığı bölge olup genelde düzenli bir gelire ve süpermarket, oto kiralama, oto yıkama, fırın, genelde kadın kuaförü, pastane ya da kafeterya gibi kendi işletmelerine sahiptirler. Bu bölgede yeni ve 4-5 odalı evlerde 6 ila 10 kişi yaşamaktadırlar.

Üçüncü yerleşim yeri orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeyde ailelerin yerleşim yeridir. Buradaki sığınmacılar kendi evlerini satın almış ve şirket açıp arsa almak gibi geleceğe yönelik çeşitli yatırımlar yapmış ailelerdir. Genelde 3-5 kişi ikamet etmektedirler (Harunoğulları ve Cengiz, 2014).

Sağlık ve Eğitim:

Devlet okullarında sadece pasaport ile ülkeye giriş yapanlar veya ikamet izni olanlar eğitim alabilmektedir. Şehirlerde yaşayan eğitim çağındaki Suriyelilerin yaklaşık %10'u kadarı eğitim almaktadır. Sığınmacıların eğitim almaması uzun vadede yaratacağı sosyal etkiler açısından risk oluşturmaktadır (ORSAM, 2015). Suriye'de olayların başladığı Mart 2011'de okulların kapanmaya başlamış olması ve Türkiye'ye gelene kadar Suriyeli çocuklar için eğitimsiz geçen bir zaman söz konusudur. Ayrıca sığınmacı sayısının kritik sayıyı aşmış olması ve göç süresinin uzamış olması eğitim ihtiyacını artırmıştır (Akpınar, 2016).

6-11 yaş arası Suriyeli göçmen çocuklardan kamp dışında yaşayanların %86'sı okula devam etmemekte, sadece % 14'ü okula devam etmektedir. Kamplarda yaşayanların ise %83'ü okula devam ederken % 17'si okula devam etmemektedir. Yetişkinlerin eğitimleri açısından duruma bakacak olursak; erkek göçmenlerin % 40'ı, kadın göçmenlerinse % 27'si bir Kur'an kursuna katılmıştır. Türkçe okuma-yazma kurslarına ise, erkek ve kadın toplamda % 27 oranında katılım olmuştur (Akpınar, 2016).

Göçün, sağlık açısından da birtakım sorunlara yol açtığı görülmektedir. Çocuk felci salgınları ve göçmen gruba psikolojik destek önemlidir. Türkiye'de görülmeyen bazı hastalıklar ve aşıları dahi kaldırılan çocuk felci sınır illerinde görülür hale gelmiştir. Bunun yanında kızamık ve şark çıbanı grubu hastalıkları da yeniden görülmeye başlamıştır (ORSAM, 2015). Türkiye'de göçmenlere yönelik bu grubun sahip olduğu haklar bağlamında bütüncül biruygulama ve hizmetler ağı sistemi oluşturulmalıdır. Bu bağlamda yasal düzenlemelerin ve idari etkinliğin oluşturulması önemlidir (Reçber, 2014).

Suriyeli kadınların istimara uğramamaları için göç sürecine uyum sağlama ve karşılaşılan problemlerle baş etme becerilerinin geliştirilmesi, kendi güçlerinin farkına varmaları ve açığa çıkarmalarını sağlamak üzere güçlendirici sosyal hizmet çalışmaları yapılmalı ve eğitim verilmelidir (Barın, 2015). Suriyelilere yönelik dil ve meslek edindirme kursları, çocukların eğitim hayatına katılımı, Suriyeli emek sömürsünün önüne geçilmesi ve onları üretici hale getirmek, nitelikli iş gücü tespiti ile yeni iş imkânları yaratılması, karşılıklı iletişim kanallarının açılması, örneğin Alanya ve Bursa Kent Konseylerinde olduğu gibi Yabancılar Meclisi kurulması sorunların çözümüne ve uyum sürecine yardımcı olabilecek tedbirlerdir. Sonuç olarak, göçmenlerin bir kimliğe sahip ve insani ihtiyaçları olan gerçek kişiler oldukları unutulmamalıdır. Yerleşik insanların bile sürekli değişebilir ve yeniden kurgulanabilir bir kimlik kavramları olduğu düşünülerek göçmenlerde bunun sabit kalması beklenmemelidir. Dolayısıyla bir varoluş savaşı yaşadıkları unutulmamalı ve bu durumda yaşadıklarına olağan tepkiler vermeleri beklenmemelidir.

1.3.3. Göçün Ekonomik Etkileri

Bu bölümde Türkiye'ye olan Ortadoğu ve Suriyeli göçün ekonomik etkileri bazı temel makro ve mikro ekonomik değişkenlerle ele alınarak Türkiye ekonomisi bağlamında incelenmiştir. Yapılan yazın taraması ile göçün olumlu ve olumsuz ekonomik etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bu etkiler; istihdam üzerindeki etkileri, fiyatlar genel seviyesinin artması (enflasyon), kamu bütçesi (kamu harcamalarının artması, ekonomik büyüme, canlanma ve kalkınma başlıkları altında ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

İstihdam Üzerindeki Etkileri

Suriyeli kitlesel göçünün Türkiye'deki çalışma hayatı üzerindeki etkilerinin incelenmesi de oldukça önemlidir. Bu konuda iki temel bakış açısı mevcuttur. Bunlardan ilki Suriyelilerin sosyo- ekonomik varoluşları neticesinde ortaya çıkan ve Türkiye'yi olumsuz etkileyen işgücü katılım süreçleridir. Diğeri ise sermaye sahibi Suriyelilerin Türkiye'de gerçekleştirdikleri yatırımlardır (Arslan vd., 2016).

Bahadır ve Uçku (2016) çalışmalarında yaklaşık olarak her üç Suriyeli çocuktan (6-17 yaş arası) birinin çalıştığı veya iş aradığı; yaşı daha büyük olanlara üstü eğitim düzeyine sahip olanların ve Türkçe bilenlerin daha fazla istihdama katıldıkları belirlenmişlerdir. Koçancı'ya göre (2016), Suriyeli göçünden özellikle alt toplumsal sınıf mensupları olumsuz etkilenmiştir.

“Yoksulluk Çökmesi” adı verilen ve yerel yoksullardan daha düşük düzeyde ekonomik göstergelere sahip olan dış yoksulların gelmesiyle yerel yoksulların ekonomik faaliyetlerinin ya da gelirlerinin kısıtlanması anlamına gelen yoksulluk çökmesi Türkiye'de Suriyeli göçmenlerin yoğun yerleşim gösterdikleri yerlerde meydana gelmektedir. Bu çerçevede yerel yoksulların, piyasada sahip oldukları pazarlık güçleri azalmış, önceden yerel yoksullar tarafından yürütülen yevmiyeli geçici işler Suriyeliler tarafından daha düşük ücretler karşılığında yapılmaya başlanmıştır. Bu nedenle yerel yoksulların ekonomik gelirlerinde önemli azalmalar yaşanırken bu süreç, geçici ve yevmiyeli işler yaptırnanlar arasında tercih edilen alternatif bir işgücü gücü yaratmıştır.

Suriyelilerin çalışma izni almaları belirli prosedürlerin yerine getirilmesi ile mümkün olabilmektedir. Ancak tarımsal/ mevsimlik işlerde çalışmaları önünde bir engel bulunmamaktadır. Bu nedenle Suriyeli kitlesel göçün aktörleri, özellikle bu alanlara yoğunlaşmış ve tarımsal mevsimlik işlerde çalışmaya başlamıştır. Benzer bir durumda buradaki ücret ve sosyal ilişkiler değişmiş daha düşük ücretlerin ödendiği bu kişiler işverenlerce çalıştırılmaya başlanmıştır. Özellikle küçük çaplı işletmelerde kayıt dışı işçi çalıştırma yaygınlaşmaktadır ve kaçak Suriyeli işçi çalıştıran ve çalıştırmayan firmalar arasında haksız rekabet gündeme gelmektedir (Arslan vd., 2016).

Gaziantep Ticaret Odası'nın 2015 yılında yaptırdığı bir saha çalışmasında Suriyelilerin çalışma hayatında kayıt dışı olarak yer almaları önemli bir problem olarak görülmüştür. Buna göre bu kişilerin yaşadığı sınır kentlerde kayıt dışı istihdam, reel enflasyon oranlarının ülke ortalamasının çok üzerinde seyretmesine neden olmaktadır (Gaziantep Ticaret Odası, 2015). Yiyecek fiyatlarından, barınma fiyatlarına artan fiyatlar toplum genelinde hissedilir derecede artmaktadır. Türkiye sosyal yardım sisteminin, sosyal güvenlik şemsiyesi dışında kalanlara öncelikli ve ağırlıklı olarak hedef alan yapısı neticesinde kayıt dışılık devam etmektedir. Oysa Türkiye Cumhuriyeti, uzun yıllardan beri kayıt dışı istihdamla mücadele etmektedir. Bu kapsamda 2008 yılında kurulan ihbar ve yeni denetim mekanizmaları, bu rakamın düşmesinde etkili olmuş, 2002 yılında %52 olan kayıt dışı istihdam oranı, 2013 yılında %37,6'ya düşmüştür (Tokol, 2013: 453). Bu rakam 2017 yılına gelindiğinde %33,6 olmuş (TÜİK, 2017) ancak rakama Suriyelilerin dâhil edilip edilmediği bilinmemektedir.

Ancak saha çalışmaları bu rakamlara Suriyelilerin dâhil edilmediğine işaret etmektedir. Gaziantep Ticaret Odasının (2015) yaptırdığı çalışmada, kayıt dışı çalışma koşullarının Suriyeli sığınmacıların düşük ve güvencesiz işlerde çalıştırılmasına neden olduğunu, çocuk işçiliğini artırdığını belirtmektedir. İşverenlerin sigortasız Suriyeli çalıştırması karşılığında yüklü cezalara çarptırıldığı belirtilen raporda bu durumun sorumlusu olarak işverenlerin tutulmamasının söylenmesi de dikkat çekici bir sonuçtur. Bu anlamda işverenlerin ekonomik bir artı olarak Suriyelileri kullanmalarının rasyonelliğinden bahsedilmektedir .

Tunç'un (2015) yaptığı çalışmada, Suriyelilerin iş yeri açma haklarının olmadığından bahsedilse de yasal prosedürleri yerine getiren Suriyeliler için bu hak verilmektedir. Ekonomistler Platformunun yaptığı çalışmaya göre Türkiye'deki Suriyeli yatırımcılar 2011- 2017 yılları arasında 360 milyon doların üzerinde yatırım yaparak işgücü piyasalarında aktif rol oynamaya başlamışlardır. İlgili yıllarda toplam yabancı yatırımcılar arasında %14 oranında yer alan Suriyelilerin Türk şirketleriyle birlikte açtığı işletme sayısı ise 6322'dir. Bu iş yerlerinin finansal yatırımı ise ortalama 57 bin dolardır (Ekonomistler Platformu, 2017).

Kaypak ve Bimay'a (2016) göre, Suriyeliler çalışma izni almak ve çalışma noktasında hem dil bilmemeleri hem de çalışma izni alma sürelerinin uzunluğu bakımından çekince göstermekte ve bu nedenle kayıt dışı çalışmaktadır. Bu çalışmada kaçak çalışma, işgücü olarak kaçak olmak durumundan işletme sahibi olarak kaçak çalışmaya dikkat çekmektedir. Suriyelilerin her buldukları yerde dükkân açmaları, yerelde ticaretle uğraşanları zor durumda bırakmaktadır. Vergi, ruhsat ve diğer süreçlerden etkilenmeyen Suriyeli işletmeleri rekabet koşullarını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca bu işletmelerde yine kayıt dışı olarak Suriyeliler çalıştırılmakta ve bu da rekabeti olumsuz etkileyerek kayıt dışılığı artırmaktadır. Bu durum, araştırmanın yapıldığı bölgede Suriyelilere bakışı olumsuzla dönüştürmekte ve bir arada yaşamayı imkânsız kılmaktadır.

Suriyeli nüfusun büyük bir bölümü yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı hayatlarını, enformel sektörlerde çalışarak kazanmaktadır. Çöp toplayıcılığı, inşaat işçiliği gibi daha önce yerel yoksullar tarafından yapılan işlerde artık çoğunlukla Suriyelilerin çalıştığı görülmektedir. Bu durum bazı mesleklerin bazı etnik gruplarca 'kapatılması' anlamına gelmektedir. Dolayısıyla kısa bir süre içinde hukuk dışı bazı etnik merkezli tekelleşmelerin oluşmasını öngörülmektedir.

Suriyelilerin daha düşük ücretle çalışmaya razı olması bölge insanın işsiz kalmasına neden olmakta, bu da Suriyelilerin dışlanması ve ötekileştirilmesi ile sonuçlanmaktadır (Nurdoğan vd., 2017). Diğer taraftan Suriyeli girişimciler sermayelerini taşıyarak, kentin ve ülkenin kalkınmasına katkıda bulunmaktadırlar. Bu durum hem göç alan kentlerin üretim miktarının belirgin oranda artmasından hem de açılan şirket sayılarından anlaşılmaktadır (Ateş ve Bektaş, 2016).

Suriyeli yetişkinlerin iş bulamaması, çocukları çalışmaya zorlamaktadır. Çocuklar yetişkin işçilerle birlikte olumsuz koşullarda, günde 12-14 saat çalışarak yarı yarıya ücret almaktadırlar (Akpınar, 2016). İş bulma stresi, maddi kaygılar ve dil sorunu Suriyelilerin uyum çabasını zorlaştırmaktadır. Hataylıların sığınmacılara karşı tutumu, Suriyelilerin vatan özlemi ve mekâna yabancılaşma duygusu uyumu belirleyen faktörlerdendir. Sığınmacılar bunu sonucunda Hatay'da sosyal ve mekânsal bir kümelenme meydana getirmiştir (Harunoğulları ve Cengiz, 2014).

Meslek dağılımı açısından Suriyelilerin çoğu esnaf, ayakkabıcı, terzi ve öğretmen gibi meslek gruplarındadır. Ancak, zayıflayan komşuluk ilişkileri ve dışlanma duygusu ile ekonomik güçlüklerin sığınmacıları zamanla mazot ve insan kaçakçılığı gibi yasadışı işlere yöneltebilmektedir (Harunoğulları ve Cengiz, 2014).

Düşük gelirli göçmenlerin Türkiye'de yaşamaktan memnun oldukları ve daha kolay adapte olabildikleri ancak yüksek gelirli ve eğitimli olanlar adaptasyonda zorlandıkları görülmektedir (Boz, 2016). Farklı alternatifleri araştırırsalar ve Avrupa ülkelerinde daha yüksek standartlarda yaşayacaklarını bilseler de kendilerine daha fazla önyargıyla yaklaşılabileceği korkusu ve özellikle dini farklılıktan da kaynaklanan yozlaşma ve kültürel değerlerinin bozulacağı algısıyla batıya geçmek istememektedirler.

Göçün istihdam üzerindeki etkisini değerlendirdiğimizde; kısa vadeli büyüme üzerindeki etkisi, hükümetin yüksek tüketim ve transferleri gibi mali harcama şoklarından kaynaklanırken, orta vadede büyüme, emisyon arzının artmasıyla ortaya çıkan bir emek arzındaki şok olarak değerlendirilmektedir (EUC Economic and Financial Affairs, 2016). Orta vadede göçün ekonomik etkileri yazında çoğunlukla AB ve ABD ülkeleri açısından ele alınmaktadır.

Bununla birlikte IMF ve OECD tarafından yapılan araştırmalar diğer ülkelerde mltesi akışının etkileri üzerine odaklanmaktadır. Bu çalışmalara göre göçmenler, orta ve uzun vadeli büyüme üzerindeki etkiler göçmenlerin ev sahibi ülkedeki işgücü piyasaları ile nasıl btnleşeceğine bağlı iken; kısa vadede büyüme üzerinde kk bir olumlu etkiye sahiptir. Orta vadede başarılı ve zamanında ev sahibi ülke işgücü piyasası ile btnleşe işsizlik oranını azaltabilir.

G veren ülke ile g alan ülke açısından g olgusunun etkileri değerlendirildiğinde, g veren bir ülkede görece kalifiye emek gücünün göçmesi bu ülkedeki beşeri sermayenin zayıflaması anlamına gelmektedir (Sayın, vd., 2016). Gelişmekte olan ülkelerde nitelikli beyin gc dezavantaj oluştururken, gelişmiş ülkeler için bir avantaj oluşturmaktadır. Yapılan analiz sonucuna göre, Türkiye’de ekonomik büyüme ve güç arasında negatif yönlü anlamlı ilişki mevcuttur (Sevinç vd., 2016). Türkiye’nin işgücü niteliği açısından sıkıntılar yaşadığı Uluslararası Yönetim Geliştirme Enstitüsü (IMD)’nn işgücü verimliliği sıralamasında 2015 verilerine göre 46. sırada olduğu gerçeği varken Suriyelilerin de katılımıyla ülkemizdeki işgücü niteliğinin daha da zayıflayacağı vurgulanmaktadır (Diken ve Demirel, 2016).

Suriyelilerin istihdam üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde, özellikle kayıt dışı çalıştıkları ve bu nedenle Suriyeli çalıştıran ve çalıştırmayan işletmeler arasında haksız rekabet oluştuğu görülmektedir (Sayın, vd., 2016; Canbay ve Gülden, 2016). İstihdam daralması anlamında yerel halkta tedirginlik yaratmaktadır. İşverenler açısından ise düşük ücretle istihdam yaratabildikleri için avantaj olabilmektedir. İşgücü açığına katkı yaptığı için bölgedeki (Gaziantep) yatırım ortamını pozitif etkilemektedir (Arslan, vd., 2015).

Kaypak ve Bimay (2016) Batman’da yaptıkları çalışmalarında, Suriyeli göçmenlerin niteliksiz işgücü piyasasında düşük ücretlerle kaçak işçi olarak çalışmalarının olumsuzluklarına vurgu yapmaktadırlar. Yerel işçiler için memnuniyetsizlik yaratan aynı zamanda ülke politikası için istihdam sorunu oluştıran bir durum yaratmaktadır. İşsizlikle ilgili ciddi sıkıntılar yaşayan Batman’da Suriyelilerin de katılımıyla işgücü arzının neden olduğu işsizliğin yerel halk üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ve yer yer yerel halkın bu gruba tepki gösterdiğini vurgulamaktadırlar (Boyraz, 2015; Boz, 2016). Suriyeli alışan grubun da bu durumdan çok memnun olmadığı, emeklerinin karşılığını alamadıklarını düşündükleri ve emek sömürüsü yapıldığını iddia ettikleri de araştırmada ortaya çıkan bir başka bulgudur (Karasu, 2016).

Sayın ve arkadaşlarının (2016) yaptığı araştırma sonuçlarına göre, Suriyeliler sanayide, tarımda ve kk çaplı işletmelerde kaçak yollarla sigortasız ucuz işgücü olarak çalışmaktadırlar. Bu nedenle sınır illerde yaşayan işini kaybeden insanlar işsizliğinin nedenini Suriyelilerin kendi yerlerine daha ucuza çalışmasına bağlamaktadırlar (ORSAM, 2015; Kaynak, vd., 2016; Karasu, 2016). İşverenler bir yerli işçi çalıştırmak yerine iki Suriyeli işçi alıştıranın daha uygun olduğunu belirterek ücret düşüklüğünü açıklamaktadırlar (Lordoğlu, 2015)

Yerel halk, iş fırsatlarının ellerinden alındığını düşündüğü için Suriyelilere karşı tepki göstermektedir. Türkiye’de halkın %77’si Suriyelilerin ekonomiye zarar verdiğini, % 66,8’i işlerini ellerinden aldıklarını düşünmektedirler (Demir ve Soyupek, 2015). Bu durum göçün olumsuz etkisi olarak karşımıza çıkarken, vasıfsız işgücü gerektiren iş kollarında (tarım, inşaat, hizmet) açığı kapatıyor olması olumlu olarak görülebilmektedir. Bir başka görüşe göre, Suriyelilerin vasıfsız ve daha alt gelir gruplarında çalışması, yerel halkın üst gelir düzeyinde istihdam edilebilmesinin önü açılmıştır (Diken ve Demirel, 2016).

Suriyelilerin önemli bir kısmını kırsal ve alt gelir seviyesindeki kesimler oluştursa da başta Halep’ten olmak üzere yatırımcı ve tüccar kesimin de Türkiye’ye yerleştiği görülmektedir. Üst gelir grubundaki Suriyeliler limanı olması nedeniyle ve ticari bağlantılarını kullanabilecekleri için Mersin ilini tercih etmektedirler. Yine Ortadoğu ülkeleri ile iyi bağlantılara sahip Halepli tüccarların Türkiye’de ticari faaliyetlerini yürütmesi ülkemiz açısından olumlu düşünülmektedir. Açtıkları küçük dükkanlarla Suriyeli sığınmacılar küçük çapta olsa da ülkemizde üretime katılmaya başlamıştır. Bununla beraber bu işletmelerin kaçak olması (vergi ödememesi) yerel esnafın tepkisine sebep olmakta ve özellikle sınır illerde birçok tartışmaya sebep olmaktadır (Üstün, 2016).

Suriyeli göçmenlerin çalışma koşullarını iyileştirmek ve kayıt dışı çalışmalarını engellemek amacıyla çalışma izni verilmesini düzenleyen Ocak 2016 tarihli Başbakanlık genelgesi ile olumsuzluklar giderilmeye çalışılmıştır (Aktaş ve Gülçür, 2016). Ancak bu yasanın geç çıkması Suriye’den gelen nitelikli işgücünün başka ülkelere gitmesine neden olmuştur (Diken ve Demirel, 2016). En çok Suriyeli barındıran Düzey 2 Bölgesi olan Gaziantep, Adıyaman ve Kilis (TR C1) için hızla artan işsizliğin kaynağının bölgeye gelen Suriyeliler olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular Türkiye’deki işsizlik oranının daha da artacağına işaret etmektedir (Sönmez ve Mete, 2015). Bir başka önemli problem çocuk işçiliğinin artmasıdır. İhtiyaçtan dolayı aileler çocuklarını çeşitli işlere ve uygun olmayan koşullarda çalışmaya göndermektedir.

Akşit ve arkadaşlarının (2015) Nevşehir Hisar Köyü’ne yerleşmiş Suriyeliler ile ilgili yaptığı araştırma sonuçları, 1990’larda mevsimlik işçi olarak köye gelen Kürt göçmenlerden daha ucuza çalıştıkları için meyve depolama pazarında bir işçi dönüşümü gerçekleştiğini ortaya koymaktadırlar. Kürt işçilerin yerini Suriyeli işçilere bıraktığını ve ucuz işgücü olarak çalışmalarından dolayı köylüleri işsiz bıraktığını vurgulamaktadırlar.

Suriyeli nüfus içerisinde çalışma çağında bulunanlarının oranının (%42,3) yüksek olması işgücüne katkı sağlama potansiyeli olarak anlaşılrsa da, kadınların büyük bir çoğunluğunun ilkokul ve altı eğitime sahip olmaları (%64) ve okuma yazma bilmeyenlerin de yüksek seviyelerde (%21) olması ayrıca düşük gelir düzeyine olmaları da göz önüne alındığında Suriyelilerin uzun vadede sosyal iyileşmeye ve ekonomik gelişmeye katkılarının sınırlı olacağı söylenebilir (Aktaş ve Gülçür, 2016).

Türkiye'ye gelen Suriyelilerin büyük bir çoğunluğu kırsal kökenli ve düşük vasıflı kişiler olmalarına rağmen rakamlar tam net olmamakla birlikte 35 bin kent kökenli belli vasıflara sahip üniversiteli Suriyelinin de olduğu düşünülmektedir. Vasıflı olanlardan yararlanılabiliyorsa bunun ekonomiye ve büyüme katkı sağlayacağı olumlu bir sonuç olarak değerlendirilirken, vasıfsız olduğu için Türkiye'den ayrılamayan Suriyeli bireyleri istihdama katmak için fazladan kaynak harcanması gerektiği vurgulanmaktadır (Üstün, 2016).

Bununla birlikte Türkiye'de ilgi görmeyen ve işçi bulunamayan alanlara Suriyelilerin talip olması iş dünyası tarafından olumlu karşılanmaktadır. Daha ucuza çalıştıkları için yerli işçilerin işlerini kaybetmelerine de neden olmaktadır. Ayrıca çalışma ekonomisi ve iş güvenliği uzmanları, Suriyelilerin işçi sınıfının en alt kısmını oluşturacağı ve dil bilmedikleri için iş kazaları konusunda savunmasız olacaklarını vurgulamaktadırlar.

Uluslararası göç hareketleri sonucu göçmenlerin geride bıraktıkları ülkelere ve göç ettikleri ülkelere nasıl bir mali etkisi olduğu önemli bir araştırma sorusudur. Göç hem göç alan hem de göç veren ülkeler için bazen bir nimet olabileceği gibi bazen bir külfet de olabilmektedir. Dolayısıyla mali açıdan göç hareketlerinin ülkelere net bir katkı mı yaptığı ya da mali bir yük mü getirdiği halen tartışmalı bir konudur.

Ancak yapılan araştırmalarda bu etkinin GSYİH'nın % 0,5'ini geçmediği ve olumlu ya da olumsuz yönden etkisinin az olduğu söylenmektedir (OECD, 2013). Yapılan araştırmalar, Türkiye'de Suriyelilere yönelik toplumsal kabul düzeyinin yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymakla birlikte bazı alanlarda ciddi hassasiyetlerin de bulunduğunu göstermektedir. Bunlardan başında iş kaybetme ve gelir kaybı gelmektedir (Tunç, 2015).

2010 yılı sonrası Türkiye'ye gelen Ortadoğu'nun zorunlu göçmenleri, Türkiye'nin emek piyasasında emek arz ve talebini etkilemiştir. Bu etki Türk vatandaşı emekçilerin aleyhine (ücret ve mesai bakımından) gerçekleştiği, ancak yabancı uyruklu kayıt dışı çalışan emekçilerin (iş bulabilme bakımından) ve aynı zamanda emek talep eden firma sahiplerinin lehine gerçekleştiği ileri sürülmektedir.

Bu durum mikro manada firma sahiplerini mutlu etse de, makroekonomik göstergeleri olumsuz etkileyebilmektedir. Çünkü göçmenler en asgari fiyata razı olup daha fazla me-sai yapabilen kimselerdir. Onlar için geri dönecek herhangi bir ülke bulunmadığından, sadece yaşamını idame edecek kadar paraya razı olabilmektedirler (Şahin, 2015: 1-13).

Bu durum bazı firmaların iştahını kabartabilmekte ve firmaları kayıt dışılığa itebilmektedir. Haliyle ekonomide, vergi gelirlerinde bir azalış, firmaların maliyetlerinde değişkenlik, tam rekabette bozulmalar, fiyatlar genel düzeyinde düşüş, yerli emekçilerde bir gelir kaybı, işsizlik verilerinde bir artış, sosyo-ekonomide bir tıkanmışlık meydana getirmesi kaçınılmaz olmaktadır (Altunç vd., 2017).

Nihayetinde 2011 yılı ve sonrasında Ortadoğu'dan gelen göçmenlerin Türkiye'de görece etkileri görölmeye başlamıştır. Örneğin güney doğuda tekstil işi ile uğraşan bir yerli işçi 40 TL'nin altında ücret almazken, kayıt dışı çalışın göçmenlerin gelmesiyle bu ücret günlük on saat çalışarak 9.50 TL'ye düştüğü görölmektedir (Altunç vd., 2017).

Yine İstanbul'da bir ayakkabı 6.00 TL'ye dikilirken, göçmenlerin gelmesiyle birlikte bu ücret 2.50 TL seviyesine düştüğü görölmüştür.

Bu durumdan dolayı İzmir'de 200 kadar işçi ucuz ve kayıt dışı iş gücünün ayakkabı üretimindeki emek piyasasını bozduğunu ve göçmenlere bakış açılarının değiştğini söylediği görölmektedir. İŞKUR verilerine göre, küresel ekonomik kriz sonrası 2009 yılından sonra işsizlik ödeneği alanlarda 2011'e kadar bir azalma gözlen-se de, 2011'den sonra Suriyeli yabancı uyruklu vatandaşların gelmesiyle birlikte 2015 yılı temmuzuna kadar artış gösterdiği gözlemlenmiştir (Altunç vd., 2017).

Aynı zamanda Ortadoğu zorunlu göçmenlerinin üretime katılmadan çıktıdan pay alması da arz talep dengesinde bir dengesizliğe yol açmıştır. Ekonomik büyümeden enflasyon, enflasyondan işsizliğe ve işsizlikten de büyümeye doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisinin varlığı tespit edilmiştir (Altunç vd., 2017)

Göç, kayıt dışı ekonomiyi artırarak vergi gelirlerin azalmasına yol açın önemli bir faktördür ve bu durum devlet açısından ek maliyetler oluştursa da, birçok işveren bu göçmenleri ucuz işgücü olarak görmektedir (Canbay ve Gülden, 2016). Kartal ve Başçı (2014), İstanbul'da yaşayan Afrika Orta-Sahra kökenliler üzerine yürüttüğü araştırmada, göçmenlerin Batı Avrupa'ya yasal olmayan ve tehlikeli yollardan gitmektense Türkiye'de düşük ücretli, sigortasız işlerde çalıştıklarını tespit etmişlerdir. Uzun dönem içerisinde Suriyeli göçmenler içinde benzer bir durumun ortaya çıkacağı öngörülebilir.

Yasal yollardan çalışma izni almayan/alamayan sığınmacılar kayıt dışı olarak çalışmak durumunda kalmışlardır (Üstün, 2016). Suriyeli sığınmacılar krizine kadar yönetilebilir görülen bu durum, geçici korumadan yararlanan tahminen yarım milyon Suriyeli sığınmacının iş piyasasına girmesiyle yönetilebilirlik sınırını aşmış ve hükümet, alanla ilgili düzenleme yapmak durumunda kalmıştır (Sönmez ve Mete, 2015). Yatırım İstatistiklerine göre, Haziran 2015 itibariyle 2827 olan Suriyeli firma sayısı 31 Aralık 2015 itibariyle 3679'a yükselmiştir. (Ekonomi Bakanlığı, 2016).

Fiyatlar Genel Seviyesinin Artması (Enflasyon)

Göçün yaratmış olduğu olumsuz ekonomik etkilerin başında enflasyon gelmektedir. Dünya genelinde yapılan birçok araştırma da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Avrupa Birliği ülkelerinde göçün etkilerine yönelik yapılan birçok araştırma da göçe maruz kalan ülke ve kentlerde en önemli sorunların başında enflasyon artışının geldiği görülmektedir. Ülkemizde farklı kentlerde yapılan göç ile ilgili araştırmalarda benzer bulgulara ulaşılmıştır. Mültecilerin bütçeye getirdiği yük ve kaçak işletmelerden kaynaklı vergi kaybı gibi makro tehditler yanında sınır illerindeki kira fiyatlarındaki artış, hayat pahalılığı, yerel halk aleyhine haksız rekabet ise mikro düzeydeki tehditler olarak görülmektedir.

Bu tehditlerin toplum üzerinde yarattığı algı ise Suriyelilere yönelik algı düzeyindeki riskleri oluşturmaktadır. Yapılan saha araştırmalarında halkın %70,8'sinde, Türk ekonomisinin Suriyelilerden dolayı zarar gördüğü algısının oluştuğu saptanmıştır (Tunç, 2015).

Suriyelilerin yerleştiği sınır illerinde temel gıda, ev fiyatlarında ciddi artışlar meydana gelmiştir. Gaziantep ve Kilis gibi illerde enflasyon oranı Türkiye ortalamasının çok üzerindedir. Suriyeliler sanayide, tarımda ve küçük çaplı işletmelerde kaçak yollarla ucuz işgücü olarak çalışmaktadırlar. Bu durum yerel halk arasında iş fırsatlarının ellerinden alındığı şeklinde bir tepkiye neden olmaktadır (Barın, 2015).

Kaypak ve Bimay (2016), Batman ilinde yaptıkları araştırmada göç eden mültecilerin beraberlerinde getirdikleri sıcak paraları ile satışları artırdığını ve piyasayı canlandırdığını ancak ildeki mal ve hizmet fiyatlarını aynı şekilde artırdığını saptamışlardır. Gelen mültecilerden kent merkezinde kalanların çoğunun ev kiralama ve hatta satın alma yoluna gitmesi nedeniyle ev satış ve kira fiyatlarında artışlar meydana gelmiş ve bu durum dar gelirliliği yerel halkın zor durumda kalmasına neden olmuştur.

Suriyelilerin Türkiye'de orta gelir grubuna mensup bir ailenin asla karşılayamayacağı kira bedeline razı olduğunu vurgulayan yazarlar, mültecinin barınma sorununun ortadan kalktığını, diğer taraftan vatandaşın barınma sorununun ortaya çıktığını belirtmektedirler.

Ortadoğu'dan Türkiye'ye göçün ardından ekonomide bir gıda arz talep uyumsuzluğu baş göstermeye başlamıştır. Göçmenlerin tarımsal üretime katkı sağlamadan tarımsal çıktılardan pay aldıkları görülmektedir (Altunç vd.,2017). Türkiye göçmenlere kapısını açmakla birlikte göçmenler için harcamalar yapmaya başlamış ve bu durum görece bütçe açıklarının da artmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla enflasyon artışı kaçınılmaz hale gelmiştir.

Sığınmacıların ekonomik olarak bütün şehirlerde yol açtığı ekonomik ortak etki, genellikle konut kiralalarında artış ile ilgilidir. Sınır illerinde gözlenen bir diğer ekonomik etki; hayat pahalılığı olarak ortaya çıkmaktadır. Talep arttıkça temel gıda maddeleri başta olmak üzere, fiyatlar genel seviyesi yükselme eğilimi göstermektedir. Bu durum, toplumsal çatışma riskini ortaya çıkarma potansiyellerine sahiptir (Sayın vd., 2016).

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin (ORSAM), 2015 yılında Türkiye'nin dokuz kentinde yapmış olduğu kapsamlı çalışma da Suriyeli mültecilerin Türkiye ekonomisine etkilerine yönelik önemli bulgulara ulaşılmıştır. Dört şehirde fiyat artış oranına ilişkin algı farklılaşmasına rağmen, araştırmaya katılanların yaklaşık olarak üçte ikisi gıda fiyatlarındaki artıştan mültecileri sorumlu tutmaktadırlar. Yapılan araştırmada Gaziantep'teki kira artışının Türkiye ortalamasının 2,3 katı üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer araştırmada da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Göçün enflasyonist etkisi konusunda tam bir görüş birliği vardır.

Bölgesel TÜFE endeksi Gaziantep, Adana gibi mülteci yoğunluğuna sahip belgelerde Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Aralık 2015 itibarıyla ülke genelinde tüketici enflasyonu yüzde 9,6 olurken, Adana ve Gaziantep bölgelerinde artış yüzde 10,8 olmuştur. Enflasyon farkı büyük ölçüde yüksek kira artışlarından, kısmen de gıda fiyat artışlarından kaynaklanmaktadır (Üstün, 2016; Karasu, 2016; Sönmez ve Mete, 2015)

Kamu Bütçesi (Kamu Harcamaları Artışı)

Ülkedeki göçmen nüfusunun artması vergi, kamu harcamaları, kamu hizmetleri sunumu alanında bazı yeni mali sorunları da beraberinde getirmektedir. Nüfus artışı ile birlikte hizmet arzında (kanalizasyon su, yol, eğitim vb.) meydana gelen yetersizliklerin giderilmesi kamu harcamalarının artışı kaçınılmaz kılmaktadır.

Dadush and Niebuhr (2016) hazırlamış oldukları raporda Avrupa Birliğinde göçmenlerin eğitim, sağlık, belediye hizmetleri başta olmak üzere kamunun vermek zorunda olduğu hizmetler nedeniyle kamu bütçesine önemli yük bindirdiğini vurgulamaktadırlar. Suriye'nin komşusu olan ve göçten etkilenen ülkelere birisi olan Ürdün'de 2016 yılında hazırlanan raporda benzer sonuçlara değinmektedir.

Göç nedeniyle artan nüfusun yarı kamusal mallara olan talebinin karşılanması devlet bütçesi üzerinde önemli bir yük oluşturabilmektedir. Örneğin eğitim harcamaları, nüfusla yakından ilgilidir. Nüfustaki hızlı artış eğitime ayrılan kaynakların artmasına yol açarken, eğitim hizmetinin kalitesini de azaltacaktır. Göçmenlerin vergi yoluyla devlet bütçesine olan katkılarının yetersiz olması halinde, devlet bu harcamaların finansmanını kendi vatandaşlarından daha fazla vergi almak suretiyle karşılamak yoluna gidebilmektedir.

Göç sonucunda meydana gelen nüfus artışı, önceden mevcut olan nüfus için yeterli olan kamu hizmetlerinin yetersiz kalmasına, çarpık kentleşme sonucu kentsel yatırım maliyetlerinin artmasına ve verimsiz kullanımına, altyapı vb. sorunlara yol açarak kamu hizmetleri maliyetini artırmaktadır. Göç alan ülkeler, yoksullukla mücadele, sosyal hizmetler, konut, sağlık, eğitim konularında daha yaygın ve yoğun hizmet sunumu sağlayacak politikalar oluşturmak zorunda kalmakta bu da devlet bütçesi üzerindeki yükün artmasına neden olmaktadır (Canbay ve Gülden, 2016). Göç alan ülke açısından artan nüfus ile birlikte kamu harcamalarında artış meydana gelmektedir.

Canbay ve Gülden. (2016) araştırmalarında, özellikle göç alan ülkede sağlık, eğitim gibi yarı kamusal malların finansmanında yaşanan zorlukların kamu bütçesi üzerinde önemli baskı yarattığını belirtmektedirler. Göç alan ülke açısından yaşanan nüfus artışı sigorta havuzuna prim katkısı sağlasa da kayıt dışı ekonominin artması, çarpık kentleşme ve kamu harcamalarının yetersiz kalması gibi sorunlara yol açabileceği sonucuna varılmaktadır (2016).

Ekonomik Büyüme, Canlanma, Kalkınma

Göç olayının ekonomik açıdan olumlu etkileri içerisinde ekonomik büyüme, canlanma ve kalkınma yer almaktadır ve bu olumlu ekonomik etkiler teorik ve ampirik nitelikteki bir çok çalışmada incelenmiştir. Bu çalışmalarda göç olayının ekonomik büyüme, canlanma ve kalkınma üzerindeki etkileri yabancı sermaye, gayrisafi yurtiçi hasıla, mali etkiler (gelir, vergi, sıcak para, sosyal güvenlik sistemine fon girişi), işletme sayısında artış, dış ticaret artışı ve üretim artışı olarak ele alınmaktadır.

Çalışmalarda göç olayının yaratmış olduğu olumlu ekonomik etkilerden birisi de yabancı sermaye artışıdır. Göç yolu ile gelen kişilerin sahip oldukları sermayeyi göç ettikleri ülkeye getirmeleri ve geldikleri ülkede iş kurmaları sonucunda yabancı sermaye artışı gerçekleşmektedir. Ekonomik büyüme ve göç olgusu arasındaki ilişkinin boyutu ülkelerin aldığı ve verdiği göçün miktarına ve niteliğine bağlı olmakla birlikte genel görüş, nitelikli sermaye ülkelerin ise ekonomik büyüme sürecinden olumsuz etkileneceği yönündedir (Sevinç vd., 2016).

Göç ile birlikte başlayan yabancı sermaye akışının en önemli nedenlerinin başında Türkiye'nin güvenli bir liman olarak görülmesi yer almaktadır. Diğer taraftan 2011 yılından itibaren Suriye sınırına yakın şehirlerde Suriye ortaklı şirket sayısında artış görülmüştür. Suriyelilerin yatırımlarının göz ardı edilemeyecek şekilde artış göstermesi ile birlikte ülkeye gelen yabancı sermaye miktarı da artış göstermiştir (Boz, 2016). Suriyeliler KOBİ şeklinde kurdukları işletmeler aracılığıyla üretim ve ticarete önemli katkı sağlamaktadır.

Çalışmalarda göçün bir diğer olumlu ekonomik etki alanı Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) olarak görülmektedir. Göçün, işgücünü ve dolayısıyla ekonomik çıktıyı ve GSYİH'yi artırdığı tartışılmaktadır. Ancak bu olumlu etkilerin göçmenlerin çoğunun fayda biçiminde kazanılması durumunda gerçekleşebileceği ve yüksek gelirin bir kısmının yerli halka tahakkuk edeceği belirtilmiştir (Orrenius ve Zavadny, 2012).

Göçmenlerin işgücü piyasasına katılımı, emek verimliliğinde bir artışa neden olur ve dolayısıyla buldukları devletin kişi başına GSYİH'sini olumlu şekilde etkiler (Georgiev, 2011).

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan "Mülteci Krizine Ekonomik Bakış: AB İçin Makroekonomik Bir Değerlendirme 2016" isimli raporda göçün doğrudan ek mali etkilerin, 2015-2016 yılları arasında kümülatif olarak GSYİH'nın% 0.1-0.6 aralığında olacağı görüşü hakimdir ve bu tahminlerin durumun nasıl geliştiğine bağlı olarak düşük seviyede olduğu ve bazı ülkeler için daha belirgin olmasına rağmen, ek harcamanın büyümedeki kısa vadeli etkilerinin ılımlı düzeyde olduğu belirtilmiştir.

GSYİH üzerindeki ekonomik etkinin göçün transit olup olmamasına, koruma statüsü verilmesi ya da verilmemesine, kişinin profiline, ev sahibi ülkenin ekonomik yapısına ve entegrasyon kapasitesine bağlı olarak değişebileceği vurgulanmıştır.

Dadush ve Niebuhr (2016), hazırladıkları raporda 1998'den 2007'ye kadar 86 gelişmekte olan ülkeden 24 OECD ülkesine ikili göç akımları kullanarak kişi başına düşen gelir üzerindeki göçün etkilerini incelemeleri sonucunda göç edenlerin beceri düzeyinin önemli olduğu eğer yüksek vasıflıysa, kişi başına düşen geliri artırmaya ve ekonominin sermaye-emek oranında uzun vadeli bir artışa neden olma eğiliminde olacaklarını belirtmişlerdir.

Düşük vasıflı olan göçmenlerin ise kısa vadede göç ettikleri ülkede ortalama geliri düşürmelerine karşın uzun vadede çocuklarının entegrasyonu ile kişi başı gelirin artmasına yardımcı olacağına dikkat çekilmektedir.

Yunanistan'da ve işgücünün % 3,2'sini oluşturan düzensiz göçmenlerin, yıllık GSY-İH'yi %1,5, toplam özel yatırım % 0,9 ve toplam özel tüketimin % 0,13 oranında artırdığı tahmin edilmektedir. Bu etki 1992'de Almanya'da % 6 iken 2000'li yılların başında İngiltere'de % 10 arasında değişim göstermiştir. Hollanda'da ise göç nedeniyle işgücündeki % 5'lik bir artışın, düşük vasıflı göç durumunda GSYİH'yi %2,4 ila %3,4 artıracığı öngörülmektedir.

Avrupa'daki durum, kayıt dışı ekonomide düzensiz göçmenlerin yoğunlaşması ve kayıt dışı ekonomideki çıktıların, ekonomik faaliyetin resmi tahminlerinde ne derece yakaladığı karmaşıktır.

Göçün OECD ülkeleri arasındaki mali etkileri üzerine yapılan çalışmada da, göçmenlerin istihdam oranını yerlilerin oranına yükseltmenin, Belçika, Fransa ve İsveç'te GSYİH'nın % 0,5'inden daha fazla bir bütçe etkisi yaratacağı sonucuna ulaşılmıştır (Orrenius ve Zavadny, 2012). AB GSYİH'sının ek bir artışla 2017 yılına kadar % 0,2 ve 2020 yılına kadar % 0,1 artması ve istihdamın görünümünün yaklaşık % 0,2 oranında artması beklenmektedir. Uygun entegrasyon politikalarının yürürlüğe konması halinde, büyüme üzerindeki olumlu etkinin ancak gerçekleşebileceği belirtilmiştir.

Göçüm yaratmış olduğu mali etkilerin katkı mı sağladığı yoksa mali yük mü getirdiği çalışmalara konu olmuştur. Göç sonucunda gelinen ülkede nüfus artışı ve nüfus artış hızının yükselmesine bağlı olarak vergi, kamu harcamaları da artmaktadır.

Mali etkiler üzerindeki olumlu yansımaları kapsamında, göç edenlerin vergi gelirlerini artırarak göç edilen ülkedeki tam kamusal mal arzını artırma yeteneğinin pozitif yönde etkilemesi, sosyal güvenlik sistemine fon girişinin artması, göç edenlerin beraberinde getirdikleri sıcak paraları dolaşıma sokmaları ile piyasaların canlanması sonucu satışların artması ve vergi oranlarında değişikliğe neden olması sıralanabilir.

Ürdün'de yayınlanan Suriyeli Göçmenler ile ilgili raporda, Ürdün'deki Suriye yatırımlarının artmasının daha fazla istihdam imkanı yaratacağı ve ekonomiyi güçlendireceği, elde edilen vergi gelirleri yoluyla kamu gelirlerinin artacağı ve hükümetin ülkedeki kalkınma sürecini ilerletmek için bu tür gelirleri kullanmasının kalkınma sürecine katkı sağlayacağı olumlu mali etkiler olarak değerlendirilmiştir.

Göçün ülkelere olan mali etkilerinin belirlenmesinde göçmen profilinin önemli olduğu, profilin gençlerden oluşması durumunda gelecekteki net mali katkıların mutlaka dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır (Canbay ve Gülден, 2016; Kaypak ve Binay, 2016).

Mali etkiler bir bütün olarak ele alındığında, çalışan yetenekli göçmenlerin net olarak pozitif katkıda bulunma eğiliminde olduklarını, yaşlı olanların ise az beceri sahibi olduklarını ve göçmen olarak net negatif katkıda bulunma eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Dış ticaret artışı ile ilgili olarak ticari ilişkileri kurulmasında göç eden insanların sınırlar boyunca sahip oldukları bağlantıları da önemli rol oynamakta, başta pazar bilgileri ve eşleştirme sunarak uluslararası ticareti kolaylaştırdığı söylenebilmektedir. Birçok yazar, bu kişisel bağlantının büyük ölçekte birleşerek ticareti artırabileceğini ve bu nedenle ev sahibi ülke için faydalı olabileceğini ve böylelikle üretim artışının sağlanabileceğini vurgulamaktadır (Shellito, 2016; Boyraz,2015).

II. BÖLÜM: GÖÇ ALAN TOPLUMUN GÖÇÜN ETKİLERİNE YÖNELİK ALGILARININ ARAŞTIRILMASI: ANTALYA İLİNDE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

2.1. Yöntem

Bu araştırma kapsamında Antalya ilinde Ortadoğu ve Suriye'den göçün etkileri ile ilgili derinlemesine veriler elde etmek amacıyla nitel araştırma yaklaşımından yararlanılmıştır. Bu doğrultuda veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme ve analiz yöntemi olarak da içerik analizi kullanılmıştır.

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre Antalya'da Ortadoğu ve Suriye'den göç olgusu ile etkileşimde olan kurum ve kuruluşların temsilcileri örnekleme dahil edilmiştir.

Bu kapsamda Antalya Ticaret Borsası, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, Esnaf Odası, Antalya Barosu, İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Akdeniz Üniversitesi, Göç İdaresi, İl Emniyet Müdürlüğü, Konyaaltı Belediyesi, İl Sağlık Müdürlüğü gibi kurumlardan başkan, yönetim kurulu üyesi, öğretim üyesi, öğretmen, doktor, psikolog gibi görev veya unvanlara sahip kişiler örnekleme yer almıştır.

Veri toplamak amacıyla örnekleme alınan bireylerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelere katılım gönüllük esasına dayandırılmıştır. Bu yolla 17 kişi ile görüşülmüştür. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Katılımcılardan izin alınmak yolu ile görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Görüşmeler yolu ile toplanan veriler deşifre edilerek yazılı metinlerine dönüştürülmüştür. Türkiye'ye Ortadoğu ve Suriye'den göç konusunda yapılan önceki çalışmaların bulgularından yararlanılarak bir kodlama şeması geliştirilmiş ve içerik analizi bu şemaya göre iki farklı araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Böylece araştırmacılar metinlerdeki içeriklerin ilgili kodlara atanması işlemi gerçekleştirmiştir. Ardından kodlamayı yapan iki araştırmacının elde ettiği sonuçlar karşılaştırılmış ve uyumlu oldukları görülmüştür.

Elde edilen sonuçlara göre temalar, kategoriler ve kavramlar oluşturulmuştur. Araştırma bulgularının güvenilirliğine katkı vermesi açısından analiz edilen metinlerden doğrudan alıntılar verilmiştir.

2.2.Bulgular ve Tartışma

Araştırmaya katılanların ifadelerinden oluşan metinlerin içerik analizi sonucu Suriye ve Ortadoğu'dan göçün etkileri ile ilgili katılımcıların düşünce, deneyim ve duygularını betimleyen dört tema elde edilmiştir. Bu temalar ilişkili oldukları kategoriler ve kavramlarla birlikte Tablo 6'da gösterilmektedir. Tablo 6'da ayrıca her bir temanın kaynağını gösteren ve katılımcılarla yapılan görüşmelerin metinlerinden alınan doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre katılımcıların Suriye ve Ortadoğu'dan göçün etkileri ile ilgili öncelikle duygu ve bilişsel inanışlardan oluşan tutumlar geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte katılımcılara göre göç sosyal, güvenlik ve ekonomik olmak üzere üç alanda önemli etkilere sahiptir. Tablo 6'da da görüldüğü üzere bu alanların altında yer alan kategorilere ve kavramlara bakıldığında göçün etkilerinin her bir alana göre çeşitlendiği söylenebilir. Söz gelimi, sosyal etkiler aile, kültür ve kamu hizmetleri kategorilerinde hissedilmektedir.

Güvenlik açısından asayiş ve toplumun tepkisi önemli kategoriler olarak görülmektedir. Ekonomik açıdan istihdam kategorisindeki etkiler yoğun şekilde hissedilirken bazı konularda tehdit algılamasının ortaya çıktığı da anlaşılmaktadır.

Tutum teması bağlamında ele alındığında katılımcıların göçün nedenleri ve göçmenlerin durumu ile ilgili kapsamlı bir bilişsel bir değerlendirme yaptıkları görülmektedir. Özellikle Suriye'den gerçekleşen göçün bir zorunluluk gereği olduğu; göçmenlerin mağduriyet yaşadıkları ve acılar çektikleri; yardıma ihtiyaç duydukları düşünülmektedir. Bu değerlendirmeler neticesinde göçmenlere ilişkin olarak empati ve üzüntü başta olmak üzere bir takım duygular geliştirdikleri anlaşılmaktadır.

Ancak katılımcıların göçmenlere ilişkin diğer bilişsel değerlendirmelerinde göçmenlerin geri dönme ya da ülkemizde kalıcı olma olasılıklarını dikkate aldıkları görülmektedir. Buna göre katılımcıların göçmenlerin koşullar uygun olduğunda kendi ülkelerine geri dönmesi gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

Ancak bu normatif inanışa karşı göçmenlerin ülkemizde kalıcı olacakları yönündeki inanışın ağır bastığı gözlemlenmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların tutumlarının bir takım duygu ve inanışlardan oluştuğu; bilişsel değerlendirmelere dayalı inanışlarının duygularını etkileyebildiği söylenebilir.

Sosyal etkiler teması kapsamında aile ve kamu hizmetleri kategorileri altında önemli kavramlar yer alsa da bu tema içerisinde özellikle kültürle ilgili kavramların öne çıktığını söylemek yanıltıcı olmaz. Aile açısından göçmenlerle (özellikle kadınlar) yapılan evliliklerin aileler arasındaki farklılıklar nedeniyle aile yaşantısında olumsuz etkilerinin olabildiği anlaşılmaktadır. Daha açık bir ifade ile evliliklerin göçmen kızların ülkemizde kalmak için yapılmış olduğu düşüncesinin de etkisi ile aile üyeleri arasındaki ilişkilerin bu tür evlilikler nedeniyle olumsuz etkilendiği dile getirilmektedir. Kamu hizmetleri açısından bakıldığında göçmenlere eğitim kurumları, belediyeler ve barolar gibi kuruluşlar tarafından dil eğitimi, sosyal yardımlar, adli yardım gibi bir takım desteklerin sağlandığı anlaşılmaktadır.

Söz konusu desteklere karşın eğitim ve sağlık alanında bazı sorunların varlığından da söz edilmektedir. Genç göçmenlerin temel eğitimden yoksun olmaları; belge eksikliği nedeniyle eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimde sorun yaşamaları ve göçmenlerle birlikte geldiği söylenen ve yerleşik halka da bulaştığı belirtilen bazı hastalıkların görülmesi bu alanlardaki başlıca sorunlar olarak dile getirilmektedir.

Diğer taraftan göçmen sayısındaki artışa bağlı olarak artan iş yükü nedeniyle yerleşik halkın zaman zaman kamu hizmetlerinden yararlanmada sorunlar yaşayabildiği ve bunun da sunulan hizmetlerin kalite algılamasını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Kültürel bağlamda uyum önemli bir sosyal etki olarak göze çarpmaktadır. Bu çerçevede dil, barınma ve medya da uyumla ilişkili görülebilecek önemli kavramlar olarak göze çarpmaktadır. Hem göçmenlerin hem de yerleşik halkın neredeyse ani gelişen göç nedeniyle adeta bir kültür şoku yaşadığı; özellikle Suriye bağlamında ilk göç dalgasından bu yana belirli bir zaman geçmiş olması ve göçmenlere bir takım hizmetlerin sağlanmış olmasına karşın kültürler açısından henüz bir uyumun sağlanamadığı; göçmenlerin kendi kültürel alışkanlıklarını (yönlendirme levhaları; tabelalar; okullar vb.) sürdürme ısrarında olmalarının da bu uyumsuzluğu derinleştirdiği söylenmektedir. Öte yandan katılımcıların ifadelerine göre dil gerek eğitimde gerekse de gündelik yaşamın diğer alanlarında hala ciddi bir sorun olarak kendini göstermektedir.

Buna bir de göçmenlerin yerleşim yerlerinde nispeten kapalı bir yaşantı sürdürmeleri ve hatta gettolaşmaları gibi barınmaya yönelik tercihleri eklendiğinde kültürel açıdan uyumun başarılması zorlaşmaktadır. Diğer yandan katılımcılar medyanın etkisini de göz ardı etmemektedir. Medyada göçmenlerle ilgili yer alan olumsuz nitelikteki haberlerin yerleşik halkın algılamasını olumsuz yönde etkilediği dile getirilmektedir. Bu hususların hepsi birlikte ele alındığında uyumla ilgili bir sorunun olduğu ve dil, barınma ve medyanın etkisi ile bu sorunun derinleşebileceği söylenebilir.

Ortadoğu ve Suriye'den göçün kaçınılmaz bir şekilde güvenlikle ilgili algılamalarda da hissedilir etkileri olduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede asayiş açısından hırsızlık, fuhuş, kadına yönelik şiddet, çocuklara yönelik istismar, organize suçlar, taciz, dilencilik, kavga vb. olayların göçmenlerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Ancak Antalya bağlamında göçün daha yoğun yaşandığı illere göre göçmenlerle ilişkilendirilen asayiş olaylarının oldukça az olduğu yönünde bir algılama da bulunmaktadır. Bu düşünce de göçmenlerin Antalya'da kalmalarının katı koşullara bağlı olması nedeniyle bu tür olaylardan uzak durmaya çalıştıkları şeklindeki bir değerlendirmeye dayandırılmaktadır. Göçün güvenlik alanındaki önemli bir etkisi de toplumsal düzeyde gelişen tepki olmaktadır.

Her ne kadar bireysel düzeyde empati gibi olumlu duygular geliştirilse de güvenlik kaygıları nedeniyle toplumsal seviyede nefret, endişe ve önyargılar gibi olumsuz hisler söz konusu olabilmektedir. Gerek söz konusu duyguların etkisi gerek geçmişteki terör olaylarının yarattığı tedirginlikler nedeniyle uzun vadede göçmenlerle ilişkilendirilen olumsuz bir güvenlik algılamasının oluştuğu da bu tema kapsamında vurgulanan hususlar arasında yer almaktadır.

Araştırma katılımcılarının göçün ekonomik etkilerine ilişkin değerlendirmelerinin özellikle istihdam konusunda yoğunlaştığını söylemek hatalı olmayacaktır.

Bu açıdan bakıldığında göçmenlerin çalıştırılması istendiğinde çalışma izni alınması ile ilgili sorunlar yaşanması; özellikle Suriyeli göçmenler tarım ve inşaat sektörlerinde çalışıyor olsalar da bunların kayıt dışı olması; çocuk işçiliğinin artmış olması; ucuz işgücü olarak çalıştırılmaları nedeniyle işgücü piyasasında yerleşik halk aleyhine haksız rekabet ortamının oluşması ve göçmenler arasında işyeri (restoran, berber salonu vb.) açanlar olsa da bunların kayıt dışı faaliyet göstermeleri katılımcıların göçün istihdam üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin değerlendirmeleridir.

Diğer yandan özellikle tarım alanında yerleşik halktan karşılanamayan işgücü ihtiyacının göçmenlerle karşılanabilir olması ise göçün istihdama olumlu bir etkisi olarak nitelenmektedir. Katılımcılar göçün ekonomik açıdan oluşturduğu bir takım tehditlerin gözden kaçırılmaması gerektiği yönündeki görüşlerini de dile getirmişlerdir.

Göçmenlerin açtıkları işyerlerinin haksız rekabet oluşturması nedeniyle yerleşik esnafa bir tehdit olabileceği; turizm sektörü açısından göçmenlerin varlığının destinasyon imajı için bir tehdit olabileceği; vergilerde ve kiralarda artış olacağı yönünde bir olumsuz algılamının oluşması bu bağlamda öne çıkan hususlar olarak sıralanabilir.

Ortadoğu ve Suriye'den göçün kaçınılmaz bir şekilde güvenlikle ilgili algılamalarda da hissedilir etkileri olduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede asayiş açısından hırsızlık, fuhuş, kadına yönelik şiddet, çocuklara yönelik istismar, organize suçlar, taciz, dilencilik, kavga vb. olayların göçmenlerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Ancak Antalya bağlamında göçün daha yoğun yaşandığı illere göre göçmenlerle ilişkilendirilen asayiş olaylarının oldukça az olduğu yönünde bir algılama da bulunmaktadır. Bu düşünce de göçmenlerin Antalya'da kalmalarının katı koşullara bağlı olması nedeniyle bu tür olaylardan uzak durmaya çalıştıkları şeklindeki bir değerlendirmeye dayandırılmaktadır. Göçün güvenlik alanındaki önemli bir etkisi de toplumsal düzeyde gelişen tepki olmaktadır.

Her ne kadar bireysel düzeyde empati gibi olumlu duygular geliştirilse de güvenlik kaygıları nedeniyle toplumsal seviyede nefret, endişe ve önyargılar gibi olumsuz hisler söz konusu olabilmektedir. Gerek söz konusu duyguların etkisi gerek geçmişteki terör olaylarının yarattığı tedirginlikler nedeniyle uzun vadede göçmenlerle ilişkilendirilen olumsuz bir güvenlik algılamasının oluştuğu da bu tema kapsamında vurgulanan hususlar arasında yer almaktadır.

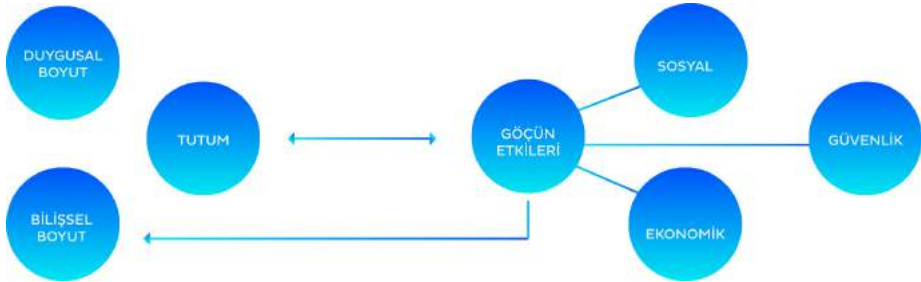
Araştırma katılımcılarının göçün ekonomik etkilerine ilişkin değerlendirmelerinin özellikle istihdam konusunda yoğunlaştığını söylemek hatalı olmayacaktır.

Bu açıdan bakıldığında göçmenlerin çalıştırılması istendiğinde çalışma izni alınması ile ilgili sorunlar yaşanması; özellikle Suriyeli göçmenler tarım ve inşaat sektörlerinde çalışıyor olsalar da bunların kayıt dışı olması; çocuk işçiliğinin artmış olması; ucuz işgücü olarak çalıştırılmaları nedeniyle işgücü piyasasında yerleşik halk aleyhine haksız rekabet ortamının oluşması ve göçmenler arasında işyeri (restoran, berber salonu vb.) açanlar olsa da bunların kayıt dışı faaliyet göstermeleri katılımcıların göçün istihdam üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin değerlendirmeleridir.

Diğer yandan özellikle tarım alanında yerleşik halktan karşılanamayan işgücü ihtiyacının göçmenlerle karşılanabilir olması ise göçün istihdama olumlu bir etkisi olarak nitelenmektedir. Katılımcılar göçün ekonomik açıdan oluşturduğu bir takım tehditlerin gözden kaçırılmaması gerektiği yönündeki görüşlerini de dile getirmişlerdir.

Göçmenlerin açtıkları işyerlerinin haksız rekabet oluşturması nedeniyle yerleşik esnafa bir tehdit olabileceği; turizm sektörü açısından göçmenlerin varlığının destinasyon imajı için bir tehdit olabileceği; vergilerde ve kiralarda artış olacağı yönünde bir olumsuz algılamının oluşması bu bağlamda öne çıkan hususlar olarak sıralanabilir.

Antalya ilinde gerçekleştirilen bu çalışmanın özellikle göçün etkileri ile ilgili bulgularının Gaziantep, Hatay, Batman gibi Ortadoğulu ve Suriyeli göçmen sayısının çok daha fazla olduğu bilinen illerde yapılan araştırmalarla büyük oranda benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bu çalışmada diğer illerde yapılan önceki araştırmalarda olduğu gibi ayrıntılarında farklılıklar olsa da Ortadoğu ve Suriye'den gerçekleşen göçün etkilerinin büyük oranda sosyal, güvenlik ve ekonomik alanlarda hissedildiği ortaya konmuştur. Ancak özellikle güvenlik ve ekonomik olmak üzere iki alanda yapılan araştırmaların bulguları arasında bazı ayrıntılarda farklılıklar olduğu söylenmelidir. Söz gelimi güvenlik alanında terör olayları (terör örgüte katılım, terör saldırıların artışı, terör tehdidi gibi); sınır güvenliği (sınır ihlalleri, sınır geçerken hayat kaybı ve insan kaçakçılığı gibi) ve uluslararası ilişkiler (imaj sorunları; diğer ülkelere geçiş sorunları ve güvenli bölge oluşturma sorunu) konularında katılımcıların yok denecek kadar az değerlendirmelerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde göçün ekonomik etkileri bağlamında ekonomik canlanmaya olası etkileri (yabancı sermaye, gayrisafi yurtiçi hasıla, işletme sayısında artış, dış ticaret artışı ve üretim artışı gibi) de bu araştırmanın katılımcılarının dile getirdiği hususlar arasında yer almamaktadır. Göçmen sayısı; göçmenlerin barındığı kampların varlığı ve coğrafi konum (sınırdaki yer alma) gibi araştırmanın yapıldığı illerin sunduğu bağlamın farklı olması söz konusu bulgularda gözlemlenen farklılıkların bir nedeni olarak görülebilir. Diğer yandan araştırma örneklemelerindeki farklılıklar (bu çalışmada kurum temsilcileri; önceki araştırmalarda daha çok yerleşik halk ya da göçmenlerin örnekleme yer alması) bulgular arasındaki küçük farklılıkların açıklanmasında dikkate alınabilir.

Şekil 3. Tutum ve göçün etkilerinin yorumlanması arasındaki etkileşimler

Antalya’da gerekleŒen bu alıŒmanın önceki alıŒmaların bulgularından farklı olarak ortaya koyduğu en önemli husus ise tutum üzerine yapılan vurgudur. Bu alıŒma ile yerleŒik halktan bireylerin göçmenlere iliŒkin duygular (empati ve üzüntü gibi) ve biliŒsel değerlendirmelerden (gn zorunlu olması; göçmenlerin mağdur olması; göçmenlerin kalıcı olması gibi) oluŒan bir tutum geliŒtirdikleri anlaŒılmaktadır.

Bu tutum ile gn etkileri arasındaki iliŒkinin tartiŒılması gerekmektedir. Œekil 3’de de gösterildiği gibi tutum ve gn etkilerinin yorumlanması etkileŒim içerisindedir. AraŒtırma bulgularının gösterdiği gibi gn etkilerinin sosyal yaŒantıda deėiŒme (aile, evlilik, kamu hizmetleri, uyum); istihdam (rekabet); güvenlik (tedirginlik) vb. alanlarda görülen nesnel kaynakları bulunmaktadır. Bu nesnel kaynaklarla etkileŒiminin derecesine göre bireyler kaçınılmaz Œekilde ve somut olarak gn etkilerini az veya çok hissedeceklerdir.

Ancak bu etkilerin nasıl yorumlandığı (kaçınılmaz oluŒu; bir süreliğine de olsa katlanılması gerektiği vb.) ise büyük oranda geliŒtirilen tutumla iliŒkili olacaktır. Œyle ki; göçmenlerin yaŒadığı zorlukları ve acıları dŒnerek empati duygusu geliŒtiren ve her ne kadar nihai olarak dönmeleri gerektiğine inansa da ülkelerindeki koŒullar kabul edilebilir bir seviyeye gelene dek ülkemizde misafir edilmeleri gerektiği yönünde bir inaniŒa sahip olan bireyler açısından gn olumsuz etkileri olduğu kabul edilecek ancak bu etkilere en azından kısa vadede katlanma yönünde bir yorum geliŒtirilebilecektir.

Elbette olumsuz bir tutumun geliŒmesi durumunda ise değerlendirmelerde tam aksi yönde olabilecektir. Bu noktada gn etkilerine iliŒkin algılamının tutum üzerinde bir etkisi olabileceği belirtilmelidir. Söz gelimi, uzun vadede gn sosyal, güvenlik ve ekonomik alanlardaki olumsuz etkileri bir azalma göstermez ve hatta Œiddetlenirse ve bu olumsuz koŒullar göçmenlerle iliŒkilendirilirse bu kez göçmenlere iliŒkin olumsuz yönde biliŒsel değerlendirmeler (sosyal yaŒantıdaki, güvenlik alanındaki ve ekonomik sektörlerdeki olumsuzlukların kaynağı olarak görme gibi) oluŒabilecektir.

Bu değerlendirmeler olumsuz duyguların (endiŒe, nefret vb.) Œekillenmesine de yol açarak nihai olarak göçmenlere yönelik olumsuz bir tutumun geliŒmesine neden olabilecektir. Bu yorumların da gösterdiği gibi tutumlar ve gn etkilerinin nasıl yorumlandığı arasında bir denge söz konusu olabilmektedir. Tutumun olumlu ya da olumsuz olması gn etkilerinin olumlu veya olumlu yorumlanmasına yol açabilir. Öte yandan gn olumsuz etkilerinin Œiddetlendiėi yönündeki olası bir olumsuz algılama göçmenlere yönelik olumsuz bir tutumun geliŒmesine veya kuvvetlenmesine neden olabilir.

Tablo 6. Temalar ve ilişkili kategoriler ve kavramlar

Tema	Kategori	Kavram	Alıntı
Tutum	Duygular	Empati, üzüntü	<p>“Doğup büyüdükləri belki yaşamları boyunca yaşamak istedikleri topraklardan ayrılmak zorunda kaldılar. En yakın ülke olarak da bizim topraklarımızı geldiler. Ailelerini yitirenler var, fiziksel şiddet mağduru olanlar var. Buna bağlı olarak da travma yaşıyorlar, depresyonlar benim gördüğüm gözlemlediğim”</p> <p>“Bu insanların yardımı ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz. Hakları olduğunu düşünüyoruz. Misafirimiz değil artık bunları kardeş olarak kabul ediyoruz”</p> <p>“... bu kişilerin ülkemizde istenilmeyen kişiler olarak görülmesine karşıyım esasında. Yani bu insanlar orada gönüllü olarak ülkemize gelmiş değil zorunlu olarak gelmiş insanlardır”</p> <p>“Ben bu işe başlamadan önce Suriyelilere karşı tutumum olumsuzdu. Fakat işin içine girince hani işin içine girince onlarla bir bağlantı kurunca hani o kadar haberlerde gördüğü kadar kötü insanlar olduğuna kesinlikle katılmıyorum”</p> <p>“Olumlu olarak insani yardım ihtiyaçlarını haklı buluyor ve insan hakları açısından göçmen kabulünü zorunlu buluyorum. Bu noktada empatik düşünüyorum, bir gün biz de göçmen olabiliriz”</p> <p>“Ben insan olarak bakarım. Ortadoğulu ya da Suriyeli olması benim ilgi alanımda değil.Daha çok üzülüyorum. Baskın duygum üzüntü. Çünkü kendilerinin neden olmadığı ama parçası haline geldikleri emperyalizmin Ortadoğudaki oyunlarının bir kurbanı oldular. Doğup büyüdükləri belki yaşamları boyunca yaşamak istedikleri topraklardan ayrılmak zorunda kaldılar. En yakın ülke olarak da bizim topraklarımızı geldiler. Ailelerini yitirenler var, fiziksel şiddet mağduru olanlar var”</p>
	İnanışlar	Geri dönmeleri; kalıcı olmaları	<p>“...bana göre gerçekçi olmak lazım Suriye'nin şu an alt yapısı tamamen yok edilmiş ve maalesef savaş dursa bile ki o da pek mümkün gözükmüyor yani bu insanların ben ülkelerine geri dönebileceğini zannetmiyorum”</p> <p>“Ben Suriyeli öğrencilerinin hani % 70'nin artık Türkiye'ye de kalacağını düşünüyorum”</p> <p>“Ülkelerinden savaş nedeniyle zorunlu olarak ayrılmak zorunda kalan ve genellikle sosyo-ekonomik düzeyi orta veya düşük durumdaki insanlardan oluşan göçmen durumundaki bu insanların, bir an evvel ülkelerinde normalleşmenin sağlanarak geri dönüşlerinin sağlanması elzemdir. Ortadoğulu ve Suriyelilerin de her ülke vatandaşları gibi, kendi ülkelerinde, kendi sosyokültürel ortamlarında, ait oldukları kültürde ve coğrafyalarında yaşamalarının, kendileri ve ülkem için oldukça önemli bir gerçek olduğunu düşünüyorum”</p>

		<p>gelmiş farklı anlayıştan gelmiş Türk çocuğunun oyun tarzını bilmiyor uyguluyor veya çabuk cayıyor ve bir de öğrencileri onları içine almaktan da zorlanıyor. Dilini anlamadığı için...”</p> <p>“Kırsal alanda ve şehrin alt sosyo-kültür ve ekonomik özellikli yerleşim yerlerinde topluluklar halinde kendi içlerine kapalı durumdalar”</p> <p>“Aynı zamanda açık kapı politikasının sürdürülmesi ülke sınırlarına kayıt dışı girişlere neden oluyor, bu durum çarpık kentleşme, kümeleme/gettolaşma sorununa yol açıyor ve onların Türkiye’ye uyumunu da zorlaştırıyor”</p> <p>“Geçen sene Konyaaltı sahilindeki Suriyelilerle ilgili basında ve sosyal medyada yer alan haberler ben de çok fazla bir tepki uyandırmadı. Bunun milletle ilişkili değil, alışmakla ilişkili olduğunu düşünüyorum”</p> <p>“Yıllarca paylaşılan bir resim vardır, sahilde turist bir kadın ve onun etrafını sarmış erkekler şeklinde. Suriyelilerden önce de vardı”</p> <p>“Özellikle medyadan izlediklerimiz Suriyelileri ile ilgili suç oranlarındaki artış ülkemiz insanını güvensiz hissettirmektedir”</p> <p>“Ortaoğulu ve Suriyeliler belediyemizden sosyal yardım, Türkçe ve yabancı dil kursları ve çeşitli kültürel etkinliklere katılım taleplerinde bulunmaktadır”</p> <p>“... Antalya Barosunun Adli Yardım Kuruluna Suriyeli mülteci başvuruduktan sonra direkt görevlendirme yapıyor baromuz tarafından ve adli yardım hizmeti sağlanıyor esas sınıtı bu mültecilerin böyle bir haklarından haberdar olmaması ...”</p> <p>“Türkiye Cumhuriyeti bir grup oluşturdu yabancı öğrencilere Türkçe öğretimi adı altında. Biz Türkçe öğreticisiyiz. İşte ne var? Sınıf öğretmeni var Türkçe öğretmeni var Edebiyat öğretmeni var daha yeni özel çadır kentlerde veya geçici eğitim merkezi deriz onlarda rehber öğretmenlerimiz de var”</p> <p>“... sayıyı tam olarak bilimne de plansız göç ülkemiz vatandaşlarının belediye, sağlık ve buna benzer almış oldukları hizmetlerin kalitesini düşürmektedir”</p> <p>“ Her konuda iş yükü getiriyor. Tüm kamu kurumları, kapasiteleri üzerinde çalışmaya başladı. Personelin yapacağı iş çok arttı. Özellikle kamuya getirdikleri yükler çok fazla...”</p> <p>“Bizim alanımızda iş ve işlemler arttı. Bir anons geçiliyor bir ihbar var gidilmesi gerekiyor ama elinde bir iş var. Oraya da yetişmek durumunda kalıyorsun mecburen olay yerine geç gidiyorsun. İhbar kaçıyor vs.”</p> <p>“... ama maalesef şu an çok büyük bir kitlesel göç aldığımızdan istatistiklere göre bu genç nüfusun çoğu temel eğitim bile görmüyor bildiğimiz kadanyla ve böyle gelişigüzel, başboş şekilde yani kendisine terk edilmiş ve bu şekilde devam ederse tabi</p>
Kamu hizmetleri	Destekler; kalite; eğitim; sağlık	

			<p>ki esas ileride çok büyük sıkıntılarla karşı karşıya kalabiliriz”</p> <p>“... galiba ekim ayında Millî Eğitim Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile birlikte mutabakata vardı ve bundan sonra tüm mülteci ve göçmen çocukların istisnasız geçici koruma kapsamında olmaları ya da olmaları yani herhangi bir geçici kimlikleri olsun veya olmasın muhakkak temel eğitime erişebilecekleri konusunda bir mutabakata varıldı ve yine de okullarda çok sıkıntı yaşıyoruz. Bunu işte okul yöneticilerine anlatmakta şey diyorlar biz alamayız çünkü bunların resmi bir vesikası yok. Biz kayıtlarını yapamıyoruz”</p> <p>“Özellikle sağlık açısından, kayıtsız Suriyelilerin bir hastaneye müracaatında yaşadığı sorunları konuşuk hastane sahipleri yönetici arkadaşlarla. Sanki hiç Türkiye’de yaşamıyormuş gibi hiç kayıtları yok, en büyük sorun bu, entegrasyonu sağlamamız lazım”</p> <p>“Antalya’da geçici koruma kapsamı olmadığı için Suriyeli göçmen veya mültecinin hastaneye gidip te geri çevrildiğini biliyoruz. Deniliyor ki benim geçici koruma kapsamın yok burada dolayısıyla sen burada dolayısıyla herhangi bir sağlık hizmeti alamazsın”</p> <p>“İki tane çocuğum var. El-ayak-ağız hastalığı diye bir hastalık türetti son 5 yılda ve bunun tamamen maalesef mültecilerden geldiği söyleniyor”</p> <p>“Sağlık hizmetleri özelinde baktığımız zamansa, ülkemizde eradike edilmiş bazı bulaşıcı hastalıkların ülkelerinden getirdikleri enfekte çocuklarla toplumda yeni vakaların ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. Hijyenik olmayan ve toplu yaşam koşulları; pnömöni, gribal enfeksiyonlar, ÜSVE vb. pek çok enfeksiyon hastalığının gelişmesine ve topluma yayılmasına neden olmuştur”</p>
<p>Tema</p> <p>Güvenlikle ilgili etkiler</p>	<p>Kategori</p> <p>Asayiş</p>	<p>Kavram</p> <p>Suçlarda artış; kadın ve çocuk istismarı; suç örgütleri; düzeni bozma</p>	<p>Alıntı</p> <p>“... TV’de izliyoruz özellikle Adana, Mersin, diğer Güneydoğuda bazı asayiş olayları görülmüyor. Ama buraya gelen insanlar zaten buraya geldiğinde burada yaşamın ve kalmanın zor olduğunu biliyorlar. Bu nedenle asayiş olaylarından kaçınıyorlar”</p> <p>“Ancak hırsızlık vakaları da çok arttı. Son dönemde özellikle bakır klima boruları, klimaların dış üniteleri, telefon kablolarını söküyorlar”</p> <p>“Biliyoruz ki evlilik yapıldıktan sonra maalesef fuhuşa sevk edilen, terk edilen işte şiddete maruz kalan şiddet mağdurlarını biliyoruz maalesef böyle şeyler çokça yaşanıyor.”</p>

		<p>“Sahada, Suriyeli çocukların organize bir şekilde çalışıldığını görüyoruz. Sabah bu çocukları getirip kent merkezine bırakıp akşam alıyorlar... Şimdi aynı çocuklar işi biraz daha geliştirdiler çöp topluyorlar”</p> <p>“... özellikle Suriyeli kadınların taciz ve tecavüz tehdidinde karşı korumasız bırakıldığını ve yaşadıkları, çalıştıkları yerlerde tacize uğradıklarını gözlemledim”</p> <p>“Kürt Mafyasası, Türk Mafyasası, Laz Mafyasası var... Yakında Suriyeli Mafyasası da çıkacak. Giderek organize oluyorlar suç alanında...”</p> <p>“Örneğin Suriyelinin biri, başka birini rahatsız ediyor konuşmalarıyla vs. ya da dilencilik gibi hususlarla karşı karşıya geliyoruz”</p> <p>“... sürekliliği bir kavga gürültünün içerisinde”</p> <p>“Suriyeliler ayrıca Antalya’da çöp ve kağıt toplarıltığında da sektörlü büyük ölçüde ellerinde tutmakta ve yerel toplayıcılarla sokak çatışmalarına neden olmaktadır”</p>
<p>Toplumun tepkisi</p>	<p>Duygusal tepkiler; güven algısı</p>	<p>“Ayrımcılığa ve nefret davranışlarına maruz kaldıklarını düşünüyorum”</p> <p>“Bir baba olarak işsizliğin yüksek olduğu ülkemizde Suriyelilerin uzun süre kalması ve yerleşik hayata geçmesinden endişe duyuyorum”</p> <p>“Devlet katkı destek veriyor ama vatandaşta da ciddi rahatsızlık var benim vergimi kazancımı Suriyelilere yediyor diye”</p> <p>“... kayıt dışı göçün yoğunluğu belediye ve sağlık hizmetlerinde yoğunlaşmaya da neden olduğu için Türk vatandaşlarımızın göçmenleri kabulünü daha da zorlaştırıyor”</p> <p>“... toplumda Suriyelilere karşı olumsuz kalıp yargılar oluştuğunu görüyorum. Bu iki taraflı ve zamanla ciddi önyargılar oluşacağı konusunda endişelerim var.</p> <p>“Gerektiği gibi mültecilerin topluma entegrasyonu yapılmazsa ileride çok büyük kitleler böyle kriminal ortamlara terk edilecek ve esas büyük sıkıntı bana göre güvenlikle ilgili ileride olabilir bana göre uyum gerçekleşmezse ...”</p> <p>“Özellikle bomba saldırılarının olduğu dönemde dış görünüş itibarıyla Suriyeli ya da Arapça konuşan insanların kalabalık ortamlarda güvenlik nedeniyle tedirginlik yarattığını hissettim”</p> <p>“... kayıt dışı olarak yerleştikleri bölgelerde yerleşik halkımız ile uyum sorunları yaşadığı ve genel olarak sosyal hayatta vatandaşın huzursuz olduğunu düşünmekteyim”</p>

Tema	Kategori	Kavram	Alıntı
Ekonomik etkiler	İstihdam	Çalışma izni; kayıt dışılık; çocuk işçilik; işgücü piyasasında rekabet; iş yeri açma; işgücü açığını kapatma	<p>“Ben bir tarihte bir işçi çalıştım, denemek için, böyle teknik bir iş, bir bakıma çocuk gerçekten teknik bir eleman, işime de yarıyor. Dedi teknik belgelerim var dedi hepsi, endüstri lisesi mezunu, emniyete gönderdim arkadaşları dedim çalışma izni alın diye, dediler teknik belgelerimi verirsiniz çalışma iznini verebiliriz. Fakat çok ciddi bir savaş ortamında olduğu için getiremediler onu ...”</p> <p>“Suriyelilerin tarım ya da diğer alanlarda çalışıyor olmasının yarattığı sorunlardan en önemlisi kayıt dışılık”</p> <p>“Çocuklar dilendiriliyor ya da ucuz işgücü olarak kayıt dışı olarak çalıştırılıyorlar”</p> <p>“Antalya kapalı bir bölge olduğu için durum o kadar yakıcı değil ama ekonomik alanda kaçak çalışmada işgücü maliyetlerini düşürüyor. 80tl yevmiye yerine 20tl yerine 4te 1 fiyatına çalışıyor”</p> <p>“Herkes gözlemliyor bunu çöp toplayıcıları diye bir meslek grubu var artık diyelim genellikle hemen hemen hepsi Suriyeli mülteci”</p> <p>“Ama Antalya’da tahmin ediyorum çöplerden plastik topluyorlar ya onun 10 tanesinden 9 u Suriyeli”</p> <p>“Yani bizim oda başkanlarımız şikayeti var. Şikayet etmesinin sebebi. Mesela tamirat işi yapan Suriyeliler normal fiyatın yarısını parasına yaptığı söyleniyor. Rekabette ilgili. Su tesisatı, elektrikçiler”</p> <p>“Antalya il genelinde; Suriyeliler, tarımda özellikle seraların yoğun olduğu, Serik, Kumluca, Finike, Aksu, Manavgat ilçelerinde yoğun olarak, kaçak, düşük maliyetle istihdam edilmektedir. Bu durum mevcut Türk tarım işçilerinin işsiz kalmasına, düşük maliyetle, sigortasız çalışmanın kalitesiz hizmet ile sonuçlanmaktadır” “Ücretler çok düşük. Yerlilerin çalışacağı ücretlerin yarısından bile az paraya çalışıyorlar”</p> <p>“Örneğin, bazı ilçelerden şikâyetler geliyor “Biz iş bulamıyoruz” diye bizim insanımız şikayette de bulunabiliyor”</p> <p>“Restoran açanlar daha çok Hatay Merin Adana’da. Onlar orda çok yaşadığı için kendi vatandaşlarına hitap ediyorlar. Şu anda onların Antalya’da öyle bir şansı yok. Onlar Antalya’da yasaklar bu nedenle burada el işiyle sanayile yapacak işleri yapıyorlar. Kayıtsız olarak”</p> <p>“Özellikle berberler odalarımızın berber esnafının özellikle Kepez’de iş yeri açtığını kayıtsız vergisiz çalıştığını biliyoruz”</p> <p>“Ne yapıyor elinde 3-5 bin para varsa patates soğan satmaktan başlıyor bir çay ocağı kiralayıp bir büfeye devam edip Ne yapıyor elinde 3-5 bin para varsa patates soğan satmaktan başlıyor bir çay ocağı kiralayıp bir büfeye devam edip...”</p> <p>“Olumlu etkileri düşününce olursak tarımsal üretimde ve işçi bulamadığımız sektörlerle işgücü olarak yer almalarından dolayı</p>

2.3.Sonuç

Araştırmanın amacı Ortadoğu ve Suriye'den göçün etkilerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın ilk kısmında söz konusu göçün etkileri üzerine Türkiye genelinde farklı illerde gerçekleştirilmiş olan kavramsal ve ampirik çalışmalar taranmış ve bu çalışmaların kavramları ve bulguları göçmen profili, ekonomik etkiler, sosyal-güvenlik-politik etkiler, sağlık vb. alanlardaki etkiler şeklinde tablolar halinde özetlenerek sunulmuştur.

Çalışmanın ikinci kısmında Ortadoğu ve Suriye'den gelen göçmenlerle etkileşim halinde olan ve Antalya ilinde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların temsilcileriyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşme metinleri içerik analizine tabi tutulmuş ve dört tema elde edilmiştir. Bunlar tutum (duygu ve inanışlar); sosyal etkiler (aile, kültür ve kamu hizmetleri); güvenlikle ilgili etkiler (asayiş ve toplumun tepkisi) ve ekonomik etkiler (istihdam ve tehditler) şeklinde sıralanmıştır.

Tutum açısından empati ve üzüntü gibi duygular ile göçmenlerin ülkemizde kalıcı olacağına ilişkin inanışlar öne çıkarken, sosyal etkiler bağlamında kültürel uyum; güvenlik etkileri bağlamında toplumsal tepkiler; ekonomik etkiler bağlamında da istihdamla ilgili konular göçün etkilerini hissettirdiği önemli alanlar olarak görülmektedir.

Çalışmanın sunduğu bulgular ve çalışma kapsamında geliştirilen yorumlar bir takım önerilerin sunulması açısından da yol gösterici olmuştur. Öncelikle tutum ve göçün etkileri arasındaki ilişkinin Ortadoğu ve Suriye'den göç olgusuna taraf olan hemen herkes tarafından anlaşılması büyük yarar sağlayacaktır. Araştırma bulguları üzerinden yapılan tartışma neticesinde ulaşılan çıkarıma göre tutum değişirse göçün etkilerine ilişkin yorumlar da değişme gösterebilecektir. Olumlu bir tutumun olumsuzla dönmesi halinde göçün etkilerine ilişkin yorumlar da olumsuz olacaktır.

Benzer şekilde göçün etkilerine ilişkin olumsuz yorumlar göçmenlere ilişkin olumsuz tutumların ortaya çıkmasına sebebiyet verebilecektir. Şu halde yerleşik halkın tutumları ve göçün etkilerine ilişkin algılamalarının zaman içerisinde birbirini takip eden araştırmalar halinde ölçülmesi ve olası değişimlerin bu yolla tespit edilmesi göçe ilişkin oluşacak toplumsal tepkilerin öngörülmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

Bu nedenle bu tür çalışmaların proje çağruları kapsamında desteklenmesi; farklı bölgelerde yapılan benzer araştırma sonuçlarının paylaşıldığı bilimsel toplantıların düzenlenmesi ve araştırma sonuçlarını içeren raporlardan oluşan kitapların yayınlanması yararlı olacaktır.

Araştırma bulgularına göre Ortadoğu ve Suriye'den gelen göçmenlerle yerleşik halk arasında kültürel açıdan bir uyumun sağlanmasının çok önemli olduğu anlaşılmaktadır. Aslında uyum hala çok önemli bir sorun alanı olarak varlığını sürdürmektedir. Bunda dil, aile ilişkileri, barınma sorunları, kamu hizmetlerine erişim gibi konularda yaşanan sorunlar da etkili olmaktadır. Ancak en azından bu çalışma kapsamındaki katılımcıların ifadelerinden anlaşıldığı kadarı ile empati gibi olumlu duyguların geliştirilebildiği düşünüldüğünde kültürel uyumun sağlanması için yerleşik halk açısından elverişli bir altyapının varlığından söz edilebilir. Yine de göçmenlerin kendi kültürel alışkanlıklarını sürdürme konusunda ısrarcı olarak kapalı bir toplum şeklinde gelişme göstermeleri halinde uyumun da zora gireceği düşünülmelidir. Ancak uyumun sağlanması konusunda dil eğitimi; kamu hizmetlerine erişimin sağlanması; barınma ile ilgili sorunların giderilmesi; yerleşik halkın güvenlik ve ekonomik tehditler konusundaki endişelerinin giderilmesi gibi adımların atılmasının olumlu sonuçlarının olacağı söylenebilir.

Bu araştırmanın bir takım sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlardan ilki nitel araştırma yaklaşımının kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Araştırma amacına ve nitel yaklaşıma uygun olarak amaçlı örnekleme yönteminden yararlanılmış olması nedeniyle bulguların Türkiye'deki göç olgusunun bütününe genellenmesi doğru olmayacaktır. Bu çalışmada da olduğu gibi görüşme metinleri gibi içerik analizine konu edilen metinler birden fazla kişi tarafından farklı anlamlandırılabilen içeriklerden oluşmaktadır ve bunların analizi de araştırmacıların geçmiş deneyimleri ve araştırma becerilerinden etkilenmektedir. Bu da nitel araştırma yaklaşımının bir sınırlılığı olarak görülebilmektedir. Bu sınırlılık göz önüne alınarak bu çalışmada içerik analizini iki farklı araştırmacı ayrı ayrı gerçekleştirmiş ve aralarında bir uzlaşma arayışı içerisinde olunmuştur. Diğer taraftan önceki çalışmaların bulgularına dayalı olarak geliştirilmiş olan bir kodlama şemasının kullanılması da bu sınırlılığı hafifletmede etkili olmuştur.

Çalışmanın önemli kısıtlarından biri de elde edilen temaların göçün etkilerine ilişkin olası tüm kategori ve kavramları yansıtmayabileceği yönündedir. Araştırmaya göç olgusu ile etkileşimde olan kurum ve kuruluşların temsilcileri dâhil edilmiştir. Dolayısıyla araştırma bulguları örnekleme yer alan bireylerin görüş, duygu ve deneyimlerini yansıtmaktadır. Araştırma örnekleme farklı kesimlerden (yerleşik halktan diğer bireyler veya göçmenlerin kendisi) dâhil edildiğinde bulgular da farklılık gösterebilecektir.

KAYNAKÇA

Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç Ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 58-83.

Akpınar, P. (2016). The Limits of Mediation in The Arab Spring: The Case of Syria. *Third World Quarterly*, 37 (12), 2288-2303.

Akşit, G., Bozok, M., Bozok, N. (2015). Zorunlu Göç, Sorunlu Karşılaşmalar: Hisarköyü, Nevşehir'deki Suriyeli Göçmenler Örneği. T.C. Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, 1(2), 92-116.

Aktaş, M.T. (2014). Göç Olgusu Ekonomik Kalkınmada İtici Güç Olabilir Mi?. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 37-48.

Aktaş, E. ve Gülçür, İ. (2016). Suriyelilere Yönelik Toplumsal Kabulü Uyumu Etkileyen Sosyo Ekonomik Faktörler: Mersin İli Mezitli İlçesi Örneği.2. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi "Göç, Yoksulluk ve İstihdam" Bildiriler Kitabı, 208-216.

Altunç, Ö.F., Uçan, O., Akyıldız, A. (2017). Dış Göçlerin Türkiye Ekonomisinde İşsizlik Enflasyon ve Ekonomik Büyüme Üzerine Etkileri: Ekonometrik Bir Analiz (1985-2015). *Researcher: Social Science Studies*, 5 (8), 197-212.

Arslan, İ., Bayraktutan, Y., Eren, M. V. (2015). Suriye'den Gelen Göçün Yerel Ekonomiye Etkileri: Gaziantep İli Örneği. *Disiplinler Arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu 2015 Bildiri Kitabı*, 231-255.

Arslan, İ., Bozgeyik, Y., Alancioğlu, E. (2016). Göçün Ekonomik ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler Örneği. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 3 (4), 129-148.

Atasoy, A. ve Demir, H. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Kırıkhan'a (Hatay) Etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (38), 457-470.

Ateş H. ve Bektaş M. (2016), Suriyelilerin Toplumsal, Kültürel Ve Ekonomik Entegrasyonu. TESAM Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu. 12.11.2017 tarihinde <https://www.academia.edu>

UMSAL_K%C3%9CLT%C3%9CREL_VE_EKONOM%C4%B0K_ENTEGRASYONU adresinden alındı.

Bahar, O. ve Korkmaz Bingöl, F. (2010). Türkiye’de İç Göç Hareketlerinin İstihdam ve İşgücü Piyasalarına Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15 (2), 43-61.

Bahadır, H. ve Uçku, R. (2016). İzmir’in Bir Mahallesinde Yaşayan 6-17 Yaş Arasındaki Suriyeli Çocukların Çalışma Durumları ve Çalışma Durumlarını Etkileyen Etmenler. DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 1(30) 3, 117-124.

Barın, H. (2015). Türkiye’deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Göç Araştırmaları Dergisi, 1 (2), 10-56.

Boyraz, Z. (2015). Türkiye’de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler / Syrian-Refugees in Turkey as an Example of Migrant Problem. ZfWT / Journal of World of Turks, 7 (2), 35-58.

Boz, D. (2016). Dış Göçler Olgusu ve Etkisi: Türkiye-Suriye Üzerine Bir İnceleme. Sosyoekonomi, 24 (30), 147-153.

Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve İnsan Hakları. Moment Dergi, 2 (1), 60-80.

Buz, S. (2003). “Yoksulluk ve Göç”, Yoksulluk Sempozyumu, Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayınları, 2, 150-163.

Canbay, T. ve Gülden, O. (2016). Göçün Mali Etkileri. Türk Göçü 2016 Seçilmiş Bildiriler I, 95-101, TransnationalPress, Londra.

Castles, S., Miller, M. J., Bal, B. U., ve Akbulut, İ. (2008). Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri. İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Cevheri, S. G. A. (2014). Mültecilik Kavramının ve Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmede Yer Alan Hakların Koşullu Misafirperverlik Üzerinden Değerlendirilmesi. III. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı – III, 97-108.

Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE), 17, 67-91.

Çelebi, N. (1997). Göç ve Hareket. Toplum ve Göç içinde, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.

Çetin, İ. (2016). Suriyeli Mültecilerin İşgücüne Katılımları ve Entegrasyon: Adana-Mersin Örneği / Labor Force Participation of Syrian Refugees and Integration: Case of Adana and Mersin Cities. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 15 (4), 1001-1016.

Dadush, U. ve Niebuhr, M. (2016). The Economic Impact of Forced Migration. OCP Policy Center.

Danış, A.D. (2004). Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye. Birikim, No.184-185, 216-224.

Demir, O.Ö. ve Soyupek, Y. (2015). Mülteci Krizi Denkleminde AB ve Türkiye: İlkeler, Çıkarlar ve Kaygılar. Global Politika ve Strateji Analiz 6.

Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 18 (1), 175-204.

Derrida, J. (2005) Politics of Friendship, London: Verso.

Diken, A. ve Demirel, E. (2016). İşletmelerimizde Nitelikli İşgücü İhtiyacı ve Suriyeli Göçmen İşgörenlerin İşgücü Piyasasına Etkisi Üzerine Bir Araştırma. 2. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi "Göç, Yoksulluk ve İstihdam" Bildiriler Kitabı, 51-60.

Efe, İ. (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar (Rapor), Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), İstanbul.

Ekşi, A. (2002). Sığınmacı ve göçmenlerde psikopatoloji. Türk Psikiyatri Dergisi, 13(3), 215-221.

Erdoğan, M. (2016), "Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ile Birlikte Yaşamın Çerçevesi", Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler, WALD Yayınları: İstanbul

EUC Economic and Financial Affairs, (2016). An Economic Take on the Refugee Crisis – A Macroeconomic Assessment for the EU. European Economy Institutional Papers, (33), European Union, Luxembourg.

Fitzpatrick, S. (2000) Young Homeless People. Basingstoke: MacMillan Press.

Gaziantep Ticaret Odası Raporu (2015). 23.11.2017 tarihinde <http://www.gto.org.tr/upload/download/Faaliyet-Raporu-2015-609399.pdf> adresinden alındı.

Georgiev, N. (2011). Positive and Negative Effects of Massnon-European Immigration into selected EU Member-States (Doctoraldissertation). Masaryk University, Brno, CzechRepublic.

Gökçe, M. K. (2016). GÖÇ (Doctoral dissertation, TED Ankara Koleji).

Güllüpınar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, (4), 53-85.

Gün, Z., ve Bayraktar, F. (2008). Türkiye’de İç Göçün Ergenlerin Uyumundaki Rolü. Türk Psikiyatri Dergisi, 19(2), 167-176.

Güneş, M. (2015). Kamu yönetiminde geçici koruma rejimi ve yakın gelecekte Türk kamu güvenliğinde potansiyel bir sorun olarak : Suriyeli mülteciler. XIII. Kamu Yönetimi Forumu, 762-786

Güvenç, B. (1996). İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi: İstanbul.

Haksever, A. (2014). Federal Almanya’da Göç ve Entegrasyon Politikaları. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, TC Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

Harunoğulları, M., ve Cengiz, D. (2014). Suriyeli Göçmenlerin Mekânsal Analizi: Hatay (Antakya) Örneği. TÜCAUM-VIII. Coğrafya Sempozyumu, 23-24.

Kahraman, F. ve Kahya Nizam, Ö. (2016). Mültecilik Hallerini Mekan Üzerinden Okumak: Gaziantep Örneğinde Türkiyelilerin Gözünden Suriyeli Kent Mültecileri. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 44 (9), 808-825.

Karataş, M. (2015). Türk Yazılı Basınında Suriyeli Sığınmacılar ile Halk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Göç Araştırmaları Dergisi, 1 (2), 112-151.

Karasu, M.A. (2016). Şanlıurfa’da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21 (3), 995-1014.A

Kartal, B. ve Başçı, E. (2014). Türkiye'ye Yönelik Mülteci ve Sığınmacı Hareketleri. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(2), 275-299.

Kaya, A. (2014). Türkiye'de Göç ve Uyum Tartışmaları: Geçmişe Dönük Bir Bakış, İdeal Kent Dergisi Göç I, 11-28.

Kaynak, S., Arslan, İ., Alancıoğlu, E. ve Koçakoğlu, M.A. (2016). Göçün Sosyo-Ekonomik Sonuçları: Suriyeli Göçmenler. 2. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi "Göç, Yoksulluk ve İstihdam" Bildiriler Kitabı, 11-18.

Kaypak, Ş. ve Bimay, M. (2016). Suriye Savaşı Nedeniyle Yaşanan Göçün Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri: Batman Örneği. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 6 (1), 84-110.

Koçancı, (2016). Bir Kavramsallaştırma Denemesi Olarak Yoksulluk Çökmesi. Manas Journal of Social Studies, Vol: 5, N: 1, 176- 202.

Koçancı, M., ve Namal, M. K. (2017). Kitlesele Göç Hareketleri Ve Türkiye. Eğitim, Bilim, Sanat ve Felsefede Farkındalık, 163.

Korkmaz, A. (2016). Suriyeli Sığınmacılardan Kaynaklanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Akademik Hassasiyetler, 3 (6).

Lordoğlu, K. (2015). Türkiye'ye Yönelen Düzensiz Göç ve İşgücü Piyasalarına Bazı Yansımalar. Çalışma ve Toplum, 44(1), 29-45.

Nurdoğan, A. K., Dur, A. İ. B., & Öztürk, M. (2016). Türkiye'nin Mülteci Sorunu ve Suriye Krizinin Mülteci Sorununa Etkileri. İş ve Hayat Dergisi Ekonomi Hukuk ve Sosyal Politika, 2(4), 217-238.

OECD, 2013. Economic, Environmental And Social Statistics. 22.10.2017 tarihinde <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/factbook-2013-en.pdf?expires=1537728725&id=id&acname=guest&checksum=A291AA03FF4BABACEF-D32276103EF33F> adresinden alındı.

Orrenius, P. M., & Zavodny, M. (2012). The economic consequences of amnesty for unauthorized immigrants. Cato J., 32, 85.

Öztürkler, H. ve Göksel, T. (2015). Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme, ORSAM, Ankara.

Öztürk, N. Ö. (2017). Geçici Korumanın Uluslararası Koruma Rejimine Uyumu Üzerine Bir İnceleme. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 66 (1), 201-216.

Özdemir, F. ve Öner-Özkan, B. (2016). Türkiye'de Sosyal Medya Kullanıcılarının Suriyeli Mültecilere İlişkin Sosyal Temsilleri. Nesne Psikoloji Dergisi (NPD), 4 (8), 227-244.

Pandır, M., Efe, İ. ve Paksoy, A.F. (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi. Marmara İletişim Dergisi, (24), 1-26.

Pınar, Ş. ve Mazman, İ., (2016). Ortadoğu'da Göç Hareketleri ve Türkiye'ye Etkisi. Ortadoğu Sempozyumu. 12.11.2017 tarihinde <http://ods2016.org/index.php/doc-dr-ibrahim-mazman-sahsenem-pinar-ortadogudagoc-hareketleri-ve-turkiyeye-etkisi/> adresinden alındı.

Reçber, S. (2014). Hayatın Yok Yerindekiler: Mülteciler ve Sığınmacılar. VI. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Eskişehir.

Sakman, T. (2013). Göç Ve Güvenlik: Avrupa Birliği'nde Göçün Güvenlik Perspektifinden Yorumlanması. Uluslararası International Güvenlik Security Kongresi Congress 8-9 Ekim Bildiri Kitabı, 564-574.

Sandal, E.K., Hançerkıran, M. ve Tıraş, M. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ve Gaziantep İlindeki Yansımaları. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 15 (2), 461-483.

Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 18 (31), 1-13.

Sevinç, H., Bozkurt, E., Künü, S. ve Eroğlu Sevinç, D. (2016). Ekonomik Büyüme ve Göç İlişkisi: Gelişmekte Olan Ülkelere Dayalı Bir Analiz. International Conference on Eurasian Economies 2016, Kaposvar, MACARISTAN, 398-403.

Sezik, M. ve Ağır, O. (2015). Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (1), 95-124.

Shellito, K. (2016). *The Economic Effect of Refugee Crises on Host Countries and Implications for the Lebanese Case (Doctoraldissertation)*. Joseph Wharton Research Scholars, University of Pennsylvania.

Sönmez, M.E. ve Mete, M. (2015). Türkiye’deki Suriyeli Göçmenlerin Profili ile İnsan Kaynağının Belirlenmesi ve Türkiye Ekonomisine Olası Etkileri. *Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı*, 234-241.

Şahin, Ç. (2015). “ Türkiye’de Göçmen İşçiler Sorunu” (Toprak İşveren Sendikası, 2015). 20.11. 2017 tarihinde <http://www.toprakisveren.org.tr/2015-104-cigdemshahin.pdf> adresinden alındı.

Şeker, G., Sirkeci, I., Tilbe, A., Ökmen, M., Yazgan, P. ve Eroğlu, D. (2015) *Turkish Migration Conference 2015 Selected Proceedings*, Lulu. Com.

Şenol, D. ve Dinç, A. (2017). Türkiye’nin Suriyeli Çocuk Gelinleri: Sosyolojik Bir Değerlendirme. *International Migration And Children-Uluslararası Göç Ve Çocuklar*, 231.

Tamer, M. G. (2017). Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların Trabzon devlet okullarındaki durumu. *Göç Dergisi*, 4(2), 119-152.

Tarakameh, H. E. (2016). Savaş Sığınmacı Göçmenleri: Konya Kentinde Yaşayan Gençlerin Göz Açısından Nitel Araştırma. *2nd International Congress on Applied Sciences: Migration, Poverty and Employment - UUBK’2016*, 97-104.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2016). Türkiye’de Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Vatandaşlarına Yönelik Sosyal Uyum ve Psikososyal Destek Çalışmaları Koordinasyon ve Planlama Çalıştayı Raporu. 13.09.2017 tarihinde <https://ailetoplum.aile.gov.tr/uploads/pages/yurttici-calisma-raporlari/calistay-raporu.pdf> adresinden alındı.

Tuncel, Z. (2017). Avrupa Birliği’nin Dış İlişkilerinde Göç Ve Değişen Kimlik Anlayışı. *Ataturk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 31(4).

Sezik, M. ve Ağır, O. (2015). Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (1), 95-124.

Shellito, K. (2016). *The Economic Effect of Refugee Crises on Host Countries and Implications for the Lebanese Case (Doctoraldissertation)*. Joseph Wharton Research Scholars, University of Pennsylvania.

Sönmez, M.E. ve Mete, M. (2015). Türkiye’deki Suriyeli Göçmenlerin Profili ile İnsan Kaynağının Belirlenmesi ve Türkiye Ekonomisine Olası Etkileri. *Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı*, 234-241.

Şahin, Ç. (2015). “ Türkiye’de Göçmen İşçiler Sorunu” (Toprak İşveren Sendikası, 2015). 20.11. 2017 tarihinde <http://www.toprakisveren.org.tr/2015-104-cigdemshahin.pdf> adresinden alındı.

Şeker, G., Sirkeci, I., Tilbe, A., Ökmen, M., Yazgan, P. ve Eroğlu, D. (2015) *Turkish Migration Conference 2015 Selected Proceedings*, Lulu. Com.

Şenol, D. ve Dinç, A. (2017). Türkiye’nin Suriyeli Çocuk Gelinleri: Sosyolojik Bir Değerlendirme. *International Migration And Children-Uluslararası Göç Ve Çocuklar*, 231.

Tamer, M. G. (2017). Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların Trabzon devlet okullarındaki durumu. *Göç Dergisi*, 4(2), 119-152.

Tarakameh, H. E. (2016). Savaş Sığınmacı Göçmenleri: Konya Kentinde Yaşayan Gençlerin Göz Açısından Nitel Araştırma. *2nd International Congress on Applied Sciences: Migration, Poverty and Employment - UUBK’2016*, 97-104.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2016). Türkiye’de Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Vatandaşlarına Yönelik Sosyal Uyum ve Psikososyal Destek Çalışmaları Koordinasyon ve Planlama Çalıştayı Raporu. 13.09.2017 tarihinde <https://ailetoplum.aile.gov.tr/uploads/pages/yurttici-calisma-raporlari/calistay-raporu.pdf> adresinden alındı.

Tuncel, Z. (2017). Avrupa Birliği’nin Dış İlişkilerinde Göç Ve Değişen Kimlik Anlayışı. *Ataturk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 31(4).

Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2 (2), 29-63.

Tümtaş, M. S., ve Ergün, C. (2016). Göçün Toplumsal Ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 21(4).

Türkiye göç raporu. (2016). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın, (40).

Üstün, N. (2016). Suriyelilerin Türk İşgücü Piyasasına Entegrasyonu Sorunlar – Öneriler. Konya Ticaret Odası Araştırma Raporu.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *TurkishStudies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (2), 1685-1704. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, erişim tarihi: 13.09.2017.

Erasmus+

“Erasmus+ Programı kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmektedir. Ancakburada yer alan görüşlerden Avrupa Komisyonuve Türkiye Ulusal Ajansı sorumlu tutulamaz.”

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

PROJE ORTAKLARI

KONYA ALTI
BELEDİYESİ

UNIVERSIDAD DE SEVILLA
U

beden

**Büyük
Düşün**
Proje Geliştirme ve Değerlendirme

**bilişim
uzmanları**